

ใบรับรองวิทยานิพนธ์
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (จิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว)

ปริญญา

จิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว

จิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว

สาขา

ภาควิชา

เรื่อง ผลของกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาสมรรถนะทางสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
โรงเรียนคำชะอีวิทยาคาร จังหวัดมุกดาหาร

The Effects of Group Work on Developing Social Competency of Mathayomsuksa I
Students at Khamcha-e wittayakran School Changwat Mukdahan

นามผู้วิจัย นางสาวจิตติรัตน์ คล่องดี

ได้พิจารณาเห็นชอบโดย

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

(อาจารย์พัชราภรณ์ ศรีสวัสดิ์, กศ.ด.)

หัวหน้าภาควิชา

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์วรพิมพ์ ธีระวัฒน์, ศศ.ม.)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์รับรองแล้ว

(รองศาสตราจารย์กัญญา ธีระกูล, D.Agr.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่ เดือน พ.ศ.

สิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

วิทยานิพนธ์

เรื่อง

ผลของกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาสมรรถนะทางสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
โรงเรียนคำชะอีวิทยาคาร จังหวัดมุกดาหาร

The Effects of Group Work on Developing Social Competency of Mathayomsuksa I
Students at Khamcha-e wittayakran School Changwat Mukdahan

โดย

นางสาวจุติรัตน์ คล่องดี

เสนอ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เพื่อความสมบูรณ์แห่งปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (จิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว)

พ.ศ. 2553

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ฐิติรัตน์ คล่องดี 2553: ผลของกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาสมรรถนะทางสังคมของ
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนคำชะอีวิทยาคาร จังหวัดมุกดาหาร
ปรัชญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (จิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว)
สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว ภาควิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก: อาจารย์พัชราภรณ์ ศรีสวัสดิ์, กศ.ด. 190 หน้า

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาสมรรถนะทางสังคมของนักเรียนระดับชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนคำชะอีวิทยาคาร จังหวัดมุกดาหาร 2. เพื่อเปรียบเทียบสมรรถนะ
ทางสังคมของนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และระยะติดตาม
ผล 3. เพื่อเปรียบเทียบสมรรถนะทางสังคมของนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม และ นักเรียนที่
ไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม ก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และระยะติดตามผล กลุ่มตัวอย่าง
เป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 60 คน แล้วสุ่มอย่างง่ายเพื่อแบ่งเป็นกลุ่ม
ทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 30 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ กิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนา
สมรรถนะทางสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 แบบสอบถามสมรรถนะทางสังคม สถิติ
ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ความ
แปรปรวนสองทางแบบวัดซ้ำ (Two-way repeated measures ANOVA)

ผลการวิจัยพบว่า หลังการทดลอง 1. สมรรถนะทางสังคมของนักเรียนอยู่ในระดับปาน
กลาง 2. นักเรียนกลุ่มทดลองมีสมรรถนะทางสังคม ก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และ
ระยะติดตามผล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 3. นักเรียนกลุ่มทดลอง
และ นักเรียนกลุ่มควบคุมมีสมรรถนะทางสังคมก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และระยะ
ติดตามผล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ลายมือชื่อนิสิต

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

Titirat Klongdee 2010: The Effects of Group Work on Developing Social Competency of Mathayomsuksa I Students at Khamcha-e wittayakran School Changwat Mukdahan. Master of Arts (Educational Psychology and Guidance), Major Field: Educational Psychology and Guidance, Department of Educational Psychology and Guidance. Thesis Advisor: Miss Patcharaporn Srisawad, Ed.D. 190 pages.

The purposes of this study were to 1) Study social competency of Mathayomsuksa I students of Khamcha-e wittayakhan School in Changwat Mukdahan, 2) Compare social competency of experimental group existed before and after participated and the follow-up period. 3) Compare social competency between the experimental group and the control group existed before and after participated and the follow-up period. The subjects sixty students were randomly selected from Mathayomsuksa I students. They were randomly selected into two group ; ie; an experimental group and the control group. Each group consisted of 30 students. The research instrument were the social competency questionnaire and social competency group work program. The data analyzed by frequency, percentage, mean, standard deviation and Two-way repeated measures ANOVA.

The result of the study were as follows 1) Social competency of Mathayomsuksa I students were moderate level. 2) Statistically significant differences in social competency of the experimental group existed before and after participated in the group work program and the follow-up period at .01 level. 3) Statistically significant differences in social competency between the experimental group and the control group existed before and after participated in the group work and after the follow-up period at the .01 level.

Student's signature

Thesis Advisor's signature

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ ดร.พัชรภรณ์ ศรีสวัสดิ์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ที่ให้ความเมตตากรุณาให้คำแนะนำด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างดี และคอยให้คำปรึกษาที่ติเสมอมา กราบขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นันทนา วงษ์อินทร์ ผู้ทรงคุณวุฒิภาคภายนอก และรองศาสตราจารย์ ดร. รุ่งแสง อรุณไพโรจน์ ประธานการสอบปากเปล่าขั้นสุดท้ายที่กรุณาให้คำแนะนำเพิ่มเติมเพื่อความสมบูรณ์ของวิทยานิพนธ์

กราบขอบพระคุณอาจารย์ ดร.ฉัตรพัฒน์ วงศ์คุ้มสิน อาจารย์ ดร.มณฑิรา จารุเพ็ง อาจารย์ ดร.พรรณพร วรรณลักษณ์ ผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยที่กรุณาให้คำแนะนำและข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น กราบขอบพระคุณคณาจารย์สาขาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนวทุกท่านที่อบรมสั่งสอนให้ผู้วิจัยได้รับความรู้ความเข้าใจและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้จนประสบผลสำเร็จ และกราบขอบพระคุณผู้อำนวยการโรงเรียนคำชะอีวิทยาคาร อาจารย์เกษร รัชอินทร์ และคณาจารย์โรงเรียนคำชะอีวิทยาคารที่ให้ความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างดียิ่ง รวมทั้งขอบขอบคุณนักเรียนที่เข้าร่วมการทดลองทุกคนที่มีความตั้งใจ สนใจและมีส่วนร่วมในกิจกรรมแต่ละครั้งเป็นอย่างดี

สุดท้ายนี้ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ น้องสาวและญาติพี่น้องทุกคนที่เป็นกำลังใจและเป็นที่ยกย่องในทุกเรื่องได้เป็นอย่างดี รวมถึงขอขอบคุณคุณสุรารัตน์ แก้วดอนริที่คอยให้ความช่วยเหลือห่วงใยและดูแลผู้วิจัยด้วยดีเสมอมา และขอบคุณเพื่อนๆ และพี่น้องสาขাজิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนวทุกคนที่ให้ความช่วยเหลือและให้คำแนะนำด้วยดีเสมอมาและมีส่วนช่วยให้งานวิจัยฉบับนี้ให้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

ฐิติรัตน์ กล่องดี

เมษายน 2553

สารบัญ

หน้า

สารบัญตาราง	(3)
สารบัญภาพ	(5)
บทที่ 1 บทนำ	1
ความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	4
ขอบเขตการวิจัย	5
ข้อตกลงเบื้องต้น	6
นิยามศัพท์	6
บทที่ 2 การตรวจเอกสาร	8
เอกสารเกี่ยวกับสมรรถนะทางสังคม	8
งานวิจัยเกี่ยวกับสมรรถนะทางสังคม	25
เอกสารเกี่ยวกับกิจกรรมกลุ่ม	27
งานวิจัยเกี่ยวกับกิจกรรมกลุ่ม	51
สมมติฐานการวิจัย	56
บทที่ 3 วิธีการวิจัย	57
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	57
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	58
การดำเนินการทดลอง	66
การวิเคราะห์ข้อมูล	67
บทที่ 4 ผลการวิจัยและข้อวิจารณ์	68
ผลการวิจัย	68
ข้อวิจารณ์	79
บทที่ 5 สรุปผลและข้อเสนอแนะ	87

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
สรุปผลการวิจัย	94
ข้อเสนอแนะ	95
เอกสารและสิ่งอ้างอิง	96
ภาคผนวก	103
ภาคผนวก ก ตัวอย่างหนังสือที่ใช้ในการวิจัย	104
ภาคผนวก ข รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือในการวิจัย	110
ภาคผนวก ค แบบสอบถามสมรรถนะทางสังคม	113
ภาคผนวก ง การตรวจสอบคุณภาพแบบสอบถามสมรรถนะทางสังคม	122
ภาคผนวก จ การตรวจสอบคุณภาพของกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนา สมรรถนะทางสังคม	130
ภาคผนวก ฉ รายละเอียดกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาสมรรถนะทางสังคมของ นักเรียน	132
ภาคผนวก ช แบบบันทึกการเรียนรู้	180
ภาคผนวก ซ ผลการสรุปข้อคิดเห็นของนักเรียนต่อการเข้าร่วมกิจกรรม กลุ่มแต่ละครั้งจากการบันทึก	182
ประวัติการศึกษา และการทำงาน	190

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	ระยะเวลาในการดำเนินกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาสมรรถนะทางสังคม	63
2	โครงสร้างของกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาสมรรถนะทางสังคม	64
3	จำนวน ร้อยละของนักเรียนในกลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษา (N=186)	69
4	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของสมรรถนะทางสังคมโดยรวมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนคำชะอีวิทยาคาร (N=186)	70
5	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของสมรรถนะทางสังคมรายด้านของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนคำชะอีวิทยาคาร (N=186)	71
6	จำนวนข้อมูลด้านเพศของกลุ่มตัวอย่างของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1	72
7	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของสมรรถนะทางสังคมรายด้าน และโดยรวมของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ก่อนการทดลอง หลังการทดลองและระยะติดตามผล	73
8	การเปรียบเทียบสมรรถนะทางสังคมโดยรวมของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ก่อนการทดลอง โดยการทดสอบด้วยสถิติทดสอบที (Independent – Sample t - test)	74

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
9	การเปรียบเทียบสมรรถนะทางสังคมโดยรวม ก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และระยะติดตามผลของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนสองทางแบบวัดซ้ำ	76
10	การเปรียบเทียบสมรรถนะทางสังคมโดยรวมของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียวแบบวัดซ้ำ	77
11	การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ของสมรรถนะทางสังคมโดยรวมที่ได้จากการวัดก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และระยะติดตามผลของกลุ่มทดลอง ด้วยวิธี Bonferoni	78
ตารางผนวกที่		
1	ค่าดัชนี IOC ของแบบสอบถามสมรรถนะทางสังคม	124
2	ค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบสอบถามสมรรถนะทางสังคม	128
3	ค่าดัชนี IOC ของกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาสมรรถนะทางสังคม	132
4	ร้อยละของการประเมินความคิดเห็นในการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาสมรรถนะทางสังคมทั้ง 12 ครั้ง	188
5	จำนวนร้อยละการแสดงความรู้สึกในการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาสมรรถนะทางสังคม	189
6	จำนวนร้อยละของประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาสมรรถนะทางสังคม	189

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	เป็นการแสดงการกำหนดซึ่งกันและกันของปัจจัยของพฤติกรรม(B) สภาพแวดล้อม (E) และ ส่วนบุคคล (P) ซึ่งได้แก่ ปัญหา ชีวภาพ และ สิ่งภายในอื่น ๆ ที่มีผลต่อการเรียนรู้ และการกระทำ	12
2	การเปรียบเทียบสมรรถนะทางสังคมโดยรวมก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และระยะติดตามผล ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม	79

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของปัญหา

ในสังคมปัจจุบันความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีและทางวิทยาการทุกแขนงมีการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว จึงทำให้สังคมทุกสังคมมีความต้องการทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพ มีความสำนึกทางสังคมและสร้างสรรค์ประโยชน์ให้แก่ส่วนรวม ดังแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 ได้เน้นให้คนไทยทุกคนได้รับการพัฒนาให้มีความพร้อมทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา คุณธรรม จริยธรรม อารมณ์ และอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข (สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนากิจการเศรษฐกิจ, 2552)

เยาวชนมีปัญหามากมาย ไม่ว่าจะเป็น ปัญหาการเรียน การปรับตัว นับวันจะทวีความรุนแรงมากขึ้น ส่งผลให้ผู้เรียนต้องพยายามปรับตัวเพื่อดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างราบรื่นและมีความสุข แต่ถ้าบุคคลใดไม่สามารถปรับตัวได้ก็ทำให้เกิดความคับข้องใจ ขัดแย้งใจ และวิตกกังวล หากปล่อยไว้เป็นเวลานานๆ อาจก่อให้เกิดปัญหาที่รุนแรงตามมา (ศูนย์แนะแนวการศึกษาและอาชีพ, 2545) สอดคล้องกับ ธีระ ชัยยุทธชรรยง (2546) ที่กล่าวว่า ปัจจุบันวิทยาการเทคโนโลยี และการสื่อสารก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว นับวันจะทวีความรุนแรงจนมีผลกระทบต่อ การดำเนินชีวิตของเด็กและเยาวชนทั่วไป ก่อให้เกิดความสับสนในการรับและเลือกใช้นิยาม ขาดดุลพินิจในการบริโภค ขาดจิตสำนึกที่ดีและการควบคุมตนเอง ทำให้ปัญหาต่างๆ นับวันจะก่อตัว และทวีความรุนแรงยิ่งขึ้น เช่น ปัญหาการเรียน ปัญหาการไม่มีงานทำ ปัญหาการปรับตัว ปัญหา ยาเสพติด

สิ่งที่สำคัญคือการพัฒนาให้เด็กและเยาวชนของชาติให้เป็นผู้มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ไปพร้อมกับการมีศีลธรรมและจริยธรรม ซึ่งจะช่วยให้เด็กและเยาวชนมีความสุขทั้งทางด้านจิตใจ ร่างกาย อารมณ์ และสังคม รวมทั้งสามารถดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์และมีความสุข และเป็นไปตามจุดมุ่งหมายของการศึกษาที่มุ่งให้ผู้เรียนเป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข (ศูนย์แนะแนวการศึกษาและอาชีพ, 2545) นอกจากนี้ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของกระทรวงศึกษาธิการยังมีการจัดการศึกษามุ่งเน้นความสำคัญทางด้าน

ความรู้ ความคิดความสามารถ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และความรับผิดชอบต่อสังคม เพื่อพัฒนาคนให้มีความสมดุล โดยยึดหลักผู้เรียนสำคัญที่สุด ทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ ให้ความสำคัญเกี่ยวกับตนเอง และความสัมพันธ์ของตนเองกับสังคม ได้แก่ ครอบครัว ชุมชน ชาติ และสังคมโลก (สนธยา นัตรมาส, 2532) นอกจากนี้ Vincent, Horner, and Sugai (2002) กล่าวว่า ความสำเร็จในการจัดการศึกษาของโรงเรียนนั้น ผู้บริหารและครูจะต้องจัดหลักสูตร ปลูกฝัง และการสอนที่ส่งเสริมสมรรถนะทางสังคมให้กับนักเรียน เพื่อสร้างเสริมสมรรถนะทางสังคมให้กับนักเรียน

สมรรถนะทางสังคมเป็นความสามารถในการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมที่มีประสิทธิภาพ สมรรถนะทางสังคมจะช่วยให้บุคคลเกิดการพัฒนาทางด้านสัมพันธภาพและได้รับสนับสนุนจากบุคคลอื่น เป็นสิ่งสำคัญที่ใช้ในการคาดการณ์ความสำเร็จในอาชีพและความสำเร็จในชีวิต ดังที่ Sharp and Cowie (1998) ให้ความหมายของ สมรรถนะทางสังคม ไว้ว่าเป็นความสามารถของบุคคลในการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นในสังคม สอดคล้องกับ Corsini (1999) ที่กล่าวว่า สมรรถนะทางสังคมเป็นความสามารถที่บุคคลปฏิบัติต่อเหตุการณ์ทางสังคมอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น บุคคลที่มีสมรรถนะทางสังคมจะสามารถรับรู้และเข้าใจเป้าหมาย ความต้องการ และพฤติกรรมของคนอื่น ถ้าบุคคลที่ขาดสมรรถนะทางสังคมจะก่อให้เกิดการตอบสนองที่รุนแรงที่ไม่สามารถควบคุมตนเองได้ ขาดการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ ไม่มีจุดมุ่งหมาย ดังที่ Craighead and Nemberoff (2001) และ Sharp and Cowie (1998) กล่าวว่าบุคคลใดที่ได้รับการฝึกฝนและพัฒนาในเรื่องของสมรรถนะทางสังคมจะทำให้บุคคลนั้นตีความสถานการณ์ทางสังคมได้อย่างถูกต้องแม่นยำ เลือกพฤติกรรมที่เหมาะสม ตระหนักถึงความรู้สึกของตนเองและผู้อื่น รู้ถึงผลลัพธ์ของพฤติกรรม มีความภาคภูมิใจในตนเอง สามารถจัดการกับการเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิภาพและควบคุมตนเองได้ ในทางตรงกันข้ามถ้าบุคคลที่ขาดสมรรถนะทางสังคมจะก่อให้เกิดปัญหาทางสังคม และส่งผลให้บุคคลที่ขาดสมรรถนะทางสังคมเกิดความผิดปกติทางจิตใจ เช่น ความซึมเศร้า ความวิตกกังวล ความกลัวที่ผิดปกติ

องค์ประกอบของสมรรถนะทางสังคม ประกอบด้วย การกำกับตนเอง ทักษะทางสังคม การตัดสินใจทางสังคม การสื่อสาร (Damon, 1998 cited Elias, 1981) สอดคล้องกับ Scott (n.d.) กล่าวว่า องค์ประกอบของสมรรถนะทางสังคม ประกอบด้วย การสื่อสาร ทักษะทางสังคม การกำกับตนเอง การตัดสินใจทางสังคม และ Elias and Clabby (1992) ได้กำหนดองค์ประกอบของสมรรถนะทางสังคม คือ การสื่อสาร (Communication) การแก้ปัญหา (Problem Solving) การ

กำกับตนเอง (Self Regulation) การจัดการกับความเครียด (Stress Management) การตัดสินใจทางสังคม (Social Decision Making) การกล้าแสดงออก (Assertiveness) รวมทั้ง Williamson (2002) เสนอองค์ประกอบของสมรรถนะทางสังคมประกอบด้วย การกำกับตนเอง การสื่อสารทักษะทางสังคม และการตัดสินใจทางสังคม ซึ่งการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยใช้องค์ประกอบสมรรถนะทางสังคม ประกอบด้วย การกำกับตนเอง การสื่อสาร ทักษะทางสังคม และการตัดสินใจทางสังคม

การพัฒนาสมรรถนะทางสังคม ผู้วิจัยใช้กิจกรรมกลุ่มมาพัฒนาสมรรถนะทางสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ทั้งนี้ เพราะว่าการกิจกรรมกลุ่มนั้น เป็นกิจกรรมที่ทำให้สมาชิกได้เรียนรู้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน สอดคล้องกับ คมเพชร ฉัตรศุกกุล (2546) ที่กล่าวว่า กิจกรรมกลุ่มเป็นวิธีที่เปิดโอกาสให้นักเรียนแต่ละคนเรียนรู้การกระทำของตนเองจากการปฏิสัมพันธ์กับสมาชิกภายในกลุ่มมีการทำกิจกรรมร่วมกัน ทำให้เกิดการพัฒนาทัศนคติ ค่านิยม และพฤติกรรมในแต่ละบุคคล ซึ่งการเรียนรู้โดยกิจกรรมกลุ่มจะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเคารพในสิทธิและหน้าที่ซึ่งกันและกัน มีระเบียบวินัย มีความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น ตลอดจนพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ได้ และเป็นวิธีหนึ่ง ที่เหมาะสมอันจะนำไปพัฒนาตัวบุคคลซึ่งสามารถช่วยให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมเกิดความซาบซึ้ง พอใจที่จะเปลี่ยนแปลงและปรับปรุงตนเองต่อไป รวมทั้ง Strang (1957) ที่กล่าวถึงกิจกรรมกลุ่มว่า สามารถสนองความต้องการพื้นฐานทางด้านจิตใจของบุคคล เช่น ความต้องการเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม ความต้องการความปลอดภัย และความต้องการการยอมรับจากหมู่คณะ เป็นต้น นอกจากนี้กิจกรรมกลุ่มยังช่วยเสริมสร้างพัฒนาการทางด้านสังคม อารมณ์ ทัศนคติ ความสนใจ ความเจริญงอกงามในด้านความรู้ เมื่อบุคคลได้เข้าร่วมกลุ่ม จะมีสัมพันธภาพซึ่งกันและกัน มีการกระทำร่วมกัน จึงเป็นโอกาสให้ได้ทำความเข้าใจเกี่ยวกับตนเอง และสมาชิกในกลุ่ม พยายามแก้ไขข้อบกพร่อง และหากได้รับการยอมรับจากสมาชิก ก็จะเกิดความรู้สึกว่าตนเองมีค่า เกิดความภาคภูมิใจและยอมรับตนเองมากขึ้น นอกจากนี้เด็กจะเกิดการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ตรง ทำให้เข้าใจ สนุก และจดจำได้ดี ประการสำคัญ กิจกรรมกลุ่มจะเป็นสื่อในการสร้างความเข้าใจอันดีต่อกันระหว่างครูและเด็กและระหว่างเด็กด้วยกัน

ดังนั้น การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยศึกษาสมรรถนะทางสังคมและพัฒนาสมรรถนะทางสังคมของนักเรียน โดยใช้กิจกรรมกลุ่ม ซึ่งผลที่ได้จากการศึกษาจะเป็นประโยชน์สำหรับครูหรือนักวิชาการที่สนใจนำไปประยุกต์ใช้หรือพัฒนาเด็กและเยาวชนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสมรรถนะทางสังคมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนคำชะอีวิทยาคาร จังหวัดมุกดาหาร
2. เพื่อเปรียบเทียบสมรรถนะทางสังคมของนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม ก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และระยะติดตามผล
3. เพื่อเปรียบเทียบสมรรถนะทางสังคมของนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม และนักเรียนที่ไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม ก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และระยะติดตามผล

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ประโยชน์ในเชิงวิชาการ การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาผลของกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาสมรรถนะทางสังคม โดยใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อนำมาพัฒนาสมรรถนะทางสังคมในแต่ละองค์ประกอบ ซึ่งได้ข้อมูลที่จะเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่สนใจในการนำไปศึกษาในประชากรกลุ่มอื่น
2. ประโยชน์เชิงปฏิบัติ ผลการศึกษาครั้งนี้ก่อให้เกิดประโยชน์ในด้านการปฏิบัติดังต่อไปนี้
 - 2.1 จากผลการศึกษาทำให้ได้ข้อมูลจากแบบสอบถามสมรรถนะทางสังคม ซึ่งประกอบไปด้วยข้อมูลเกี่ยวกับสมรรถนะทางสังคมของนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนคำชะอีวิทยาคาร จังหวัดมุกดาหาร ซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนานักเรียนทั้งในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษา
 - 2.2 กิจกรรมพัฒนาสมรรถนะทางสังคมเป็นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนร่วมกับกิจกรรมกลุ่ม ซึ่งครู อาจารย์สามารถนำไปพัฒนานักเรียนให้เกิดสมรรถนะทางสังคมได้

ขอบเขตการวิจัย

กลุ่มประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนคำชะอีวิทยาคาร จังหวัดมุกดาหาร ปีการศึกษา 2552 จำนวน 186 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในงานวิจัย คือ นักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในโรงเรียนคำชะอีวิทยาคาร จังหวัดมุกดาหาร ปีการศึกษา 2552 โดยการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Random Sampling) กับนักเรียนที่มีคะแนนเฉลี่ยสมรรถนะทางสังคมต่ำกว่าห้องอื่น จำนวน 2 ห้อง ห้องละ 30 คน แล้วสุ่มเข้ากลุ่ม (Random Assignment) โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย ด้วยการจับฉลากแบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ก่อนการดำเนินการทดลองผู้วิจัยได้ทดสอบคุณสมบัติและความเท่าเทียมกันของการจัดกระทำของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ซึ่งพบว่า นักเรียนที่เป็นกลุ่มทดลองและนักเรียนกลุ่มควบคุมมีระดับสมรรถนะทางสังคมไม่แตกต่างกัน ดังนั้น กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมที่ได้จากการสุ่มตัวอย่าง มีคุณสมบัติเท่าเทียมกันเหมาะสมที่จะจัดกระทำเป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยในครั้งนี้

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

ตัวแปรต้น คือ กิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาสมรรถนะทางสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ตัวแปรตาม คือ สมรรถนะทางสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ข้อตกลงเบื้องต้น

การศึกษานี้ใช้รูปแบบการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Research) โดยใช้รูปแบบการทดลองที่มีกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ซึ่งมีการวัดค่าตัวแปรตามก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และระยะติดตามผล

นิยามศัพท์

สมรรถนะทางสังคม (Social Competence) หมายถึง ความสามารถของนักเรียนในการอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นอย่างมีความสุข ซึ่งจะต้องมีความสามารถที่แสดงถึงความสามารถในการกำกับตนเอง ความสามารถในการสื่อสาร ทักษะทางสังคม และความสามารถในการตัดสินใจทางสังคม ประกอบด้วย

1. การกำกับตนเอง (Self-Regulation) หมายถึง ความสามารถของนักเรียนในการรับรู้อารมณ์ของตนเอง การควบคุมอารมณ์ของตนเอง และมีการแสดงพฤติกรรมได้อย่างเหมาะสม
2. การสื่อสาร (Communication) หมายถึง ความสามารถของนักเรียนในการสื่อสารพูดคุยกับบุคคลอื่นด้วยการแสดงออกถึงท่าทางการตอบสนองในการสื่อสารกับผู้อื่น การรับฟังบุคคลอื่นอย่างตั้งใจ และการให้ข้อมูลย้อนกลับบุคคลอื่นได้อย่างเหมาะสม
3. ทักษะทางสังคม (Social Skills) หมายถึง ความสามารถของนักเรียนในการแสดงพฤติกรรมที่ดีกับผู้อื่น ให้ความร่วมมือ ให้ความช่วยเหลือ การแบ่งปัน รักษาผลประโยชน์ เสียดสต่อส่วนรวม และแสดงถึงความเป็นมิตรกับบุคคลอื่นในสังคม
4. การตัดสินใจทางสังคม (Social Decision Making) หมายถึง ความสามารถของนักเรียนในการพิจารณาหาวิธีการแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม รู้จักการจำแนกปัญหา พิจารณาทางเลือก พิจารณาผลที่ต่อเนื่อง เลือกและปฏิบัติต่อทางเลือกที่ดีที่สุด และยอมรับผลที่จะตามมา

นักเรียน หมายถึง นักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนคำชะอีวิทยาคาร อำเภอคำชะอี จังหวัดมุกดาหาร ปีการศึกษา 2552

กลุ่มทดลอง หมายถึง นักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนคำชะอีวิทยาคาร อำเภอคำชะอี จังหวัดมุกดาหาร ปีการศึกษา 2552 ที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาสมรรถนะทางสังคม

กลุ่มควบคุม หมายถึง นักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนคำชะอีวิทยาคาร อำเภอคำชะอี จังหวัดมุกดาหาร ปีการศึกษา 2552 ที่ได้รับการเรียนการสอนแบบปกติ

กิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาสมรรถนะทางสังคม หมายถึง กระบวนการที่ทำให้สมาชิกในกลุ่มนำประสบการณ์มาร่วมกันในการวางแผน แลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกันให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ และส่งผลต่อการพัฒนาของบุคคลในด้านต่างๆ โดยแบ่งเป็นขั้นดังนี้

1. **ขั้นนำ** หมายถึง การเริ่มบทเรียน การให้คำแนะนำ ชี้แจงวัตถุประสงค์ กติกา คำสั่งต่างๆ การแบ่งกลุ่ม การรับมอบหมายงานที่กำหนดให้ เพื่อให้การดำเนินกิจกรรมในขั้นตอนต่อไปเกิดความเข้าใจ และสนทนานำเข้าสู่กิจกรรม
2. **ขั้นกิจกรรม** หมายถึง การให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติตามกิจกรรมด้วยตนเอง นักเรียนแต่ละคนมีส่วนร่วมและมีบทบาทในการทำกิจกรรมในฐานะเป็นสมาชิกของกลุ่ม โดยมีผู้วิจัยคอยแนะนำและสร้างบรรยากาศ
3. **ขั้นอภิปราย** หมายถึง การให้ผู้เรียนได้มีโอกาสได้แสดงความรู้สึก ความคิดเห็นหลังจากที่ได้ทำกิจกรรมเสร็จไปแล้ว โดยในขั้นนี้ผู้วิจัยเป็นผู้ช่วยให้ผู้เรียนได้วิเคราะห์พฤติกรรมต่างๆ และอภิปรายร่วมกันจนเกิดการเรียนรู้ตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้
4. **ขั้นสรุปและนำไปใช้** หมายถึง ให้ผู้เรียนรวบรวมแนวความคิดที่ได้จากการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในกลุ่มมาสรุปเป็นหลักการของตนเอง และสามารถนำหลักการนั้นมาใช้ให้เหมาะสมกับตนเอง

บทที่ 2

การตรวจเอกสาร

ในการศึกษาผลของกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาสมรรถนะทางสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนคำชะอีวิทยาคาร จังหวัดมุกดาหาร ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าหลักการ แนวคิดและทฤษฎีต่างๆ จากตำรา เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยจำแนกประเด็นการศึกษาดังนี้

- 1 เอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับสมรรถนะทางสังคม
- 2 เอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับกิจกรรมกลุ่ม

เอกสารเกี่ยวกับสมรรถนะทางสังคม

ความหมายของสมรรถนะทางสังคม

ความหมายและองค์ประกอบต่างๆของสมรรถนะทางสังคม มีผู้ให้แนวคิดดังนี้

Williamson (2002) กล่าวว่า สมรรถนะทางสังคม หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการริเริ่มด้วยการสร้างสัมพันธภาพ และรักษาสัมพันธภาพกับบุคคลอื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

Asher (1983 cited in Gormly and Brodzinsky, 1993) กล่าวว่า สมรรถนะทางสังคม หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการเริ่มมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น มีความเข้าใจในสังคม ปรับพฤติกรรมของตนให้ดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง และตอบสนองบุคคลอื่นในทางบวก

Corsini (1999) กล่าวว่า สมรรถนะทางสังคม หมายถึง ความสามารถที่บุคคลปฏิบัติต่อเหตุการณ์ทางสังคมอย่างมีประสิทธิภาพ

Sharp and Cowie (1998) กล่าวว่า สมรรถนะทางสังคม หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นในสังคม

ประจักษ์ คำถิณ (2549) กล่าวถึง สมรรถภาพทางสังคม (Social Competency) หมายถึง ความคล่องแคล่วว่องไวในการติดต่อกับผู้คนและสถานการณ์ทางสังคม การที่วัยรุ่นจะมีสมรรถภาพทางสังคมได้นั้น วัยรุ่นต้องรู้แบบแผนของพฤติกรรม ซึ่งเป็นที่ยอมรับในสถานการณ์ต่างๆ ทางสังคมและรู้วิธีที่จะปฏิบัติได้สำเร็จ ในขณะที่สังคมขยายตัวกว้างออกไป ความต้องการใหม่ๆ จะถูกกำหนดขึ้นในตัวบุคคล เช่น ในสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับเพื่อนทั้ง 2 เพศ วัยรุ่นค้นพบว่าการยอมรับทางสังคมส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับการมีทักษะและความสนใจทางสังคมที่เหมาะสมกับอายุและเพศ วัยรุ่นที่เหนือกว่าเพื่อนรุ่นเดียวกันในด้านทักษะทางสังคม เช่น เต็มรา สนทนา เล่นไพ่ หรือเล่นดนตรี มีโอกาสที่จะได้รับการยอมรับมากกว่าคนที่ขาดทักษะเหล่านี้

สมรรถภาพทางสังคมมีบทบาทที่สำคัญในการปรับตัวทางสังคมของวัยรุ่นเป็นสิ่งที่ช่วยชดเชยพฤติกรรมไม่มีสังคมหรือต่อต้านสังคม ตัวอย่างเช่น เด็กชายที่มีมารยาทที่ดีจะเป็นที่นิยมในหมู่เด็กหญิง แม้ว่าเขาจะเป็นคนที่ไม่ร่วมมือและยึดตัวเองเป็นศูนย์กลาง สมรรถภาพทางสังคมทำให้วัยรุ่นมีความมั่นใจและมีความเชื่อในตนเอง ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่มีคุณค่ามากในสถานการณ์ทางสังคม คุณลักษณะเหล่านี้จะเพิ่มความประทับใจที่ดี วัยรุ่นหลายคนรู้ถึงความสำคัญของสมรรถภาพทางสังคม และพยายามปรับปรุงตนเองโดยการอ่านหนังสือเกี่ยวกับการมีมารยาทที่ดี ใฝ่สังเกตุเพื่อนๆ ที่มีชื่อเสียงและเป็นที่ยอมรับตลอดจนศึกษาแบบแผนพฤติกรรมซึ่งเป็นที่ยอมรับของสังคมจากสื่อมวลชน เช่น ภาพยนตร์ โทรทัศน์ เป็นต้น

ความหมายของสมรรถนะทางสังคม หมายถึง ความสามารถของนักเรียนในการอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นอย่างมีความสุข ซึ่งจะต้องมีความสามารถที่แสดงถึงความสามารถในการกำกับตนเอง ความสามารถในการสื่อสาร ทักษะทางสังคม และความสามารถในการตัดสินใจทางสังคม

องค์ประกอบของสมรรถนะทางสังคม

Elias (1981 cited in Damon, 1998) ได้ให้แนวคิดว่า องค์ประกอบของสมรรถนะทางสังคมประกอบด้วย

1. การกำกับตนเอง (Self-Regulation)
2. ทักษะทางสังคม (Social Skills)
3. การตัดสินใจทางสังคม (Social Decision Making)
4. ทักษะการสื่อสาร (Communication Skills)

Caplan (1997 cited in Damon, 1998) กล่าวว่าองค์ประกอบของสมรรถนะทางสังคมประกอบด้วย

1. การสื่อสาร (Communication)
2. การตัดสินใจทางสังคม (Social Decision Making)
3. การกำกับตนเอง (Self-Regulation)
4. การจัดการกับความเครียด (Stress Management)
5. การตัดสินใจที่จะรับผิดชอบ (Responsible Decision Making)

Scott (n.d.) กล่าวว่า องค์ประกอบของสมรรถนะทางสังคม ประกอบด้วย

1. การสื่อสาร (Communication)
2. ทักษะทางสังคม (Social Skills)
3. การกำกับตนเอง (Self-Regulation)
4. การตัดสินใจทางสังคม (Social Decision Making)

Elias and Clabby (1992) กล่าวว่า องค์ประกอบของสมรรถนะทางสังคมประกอบด้วย

1. การสื่อสาร (Communication)
2. การแก้ปัญหา (Problem Solving)
3. การกำกับตนเอง (Self Regulation)

4. การจัดการกับความเครียด (Stress Management)
5. การตัดสินใจทางสังคม (Social Decision Making)
6. การกล้าแสดงออก (Assertiveness)

Williamson (2002) เสนอว่าองค์ประกอบของสมรรถนะทางสังคมประกอบด้วย

1. การกำกับตนเอง (Self-Regulation)
2. การสื่อสาร (Communication)
3. ทักษะทางสังคม (Social Skills)
4. การตัดสินใจทางสังคม (Social Decision Making)

จากการเสนอองค์ประกอบข้างต้นผู้วิจัยใช้องค์ประกอบสมรรถนะทางสังคมในการศึกษาครั้งนี้ ประกอบด้วย

1. การกำกับตนเอง (Self-Regulation) หมายถึง ความสามารถของนักเรียนในการรับรู้อารมณ์ของตนเอง การควบคุมอารมณ์ของตนเอง และมีการแสดงพฤติกรรมได้อย่างเหมาะสม
2. การสื่อสาร (Communication) หมายถึง ความสามารถของนักเรียนในการสื่อสารพูดคุยกับบุคคลอื่นด้วยการแสดงออกถึงท่าทางการตอบสนองในการสื่อสารกับผู้อื่น การรับฟังบุคคลอื่นอย่างตั้งใจ และการให้ข้อมูลย้อนกลับกับบุคคลอื่นได้อย่างเหมาะสม
3. ทักษะทางสังคม (Social Skills) หมายถึง ความสามารถของนักเรียนในการแสดงพฤติกรรมที่ดีกับผู้อื่น ให้ความร่วมมือ ให้ความช่วยเหลือ การแบ่งปัน รักษาผลประโยชน์ เสียสละต่อส่วนรวม และแสดงถึงความเป็นมิตรกับบุคคลอื่นในสังคม
4. การตัดสินใจทางสังคม (Social Decision Making) หมายถึง ความสามารถของนักเรียนในการพิจารณาหาวิธีการแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม รู้จักการจำแนกปัญหา พิจารณาทางเลือก พิจารณาผลที่ต่อเนื่อง เลือกและปฏิบัติต่อทางเลือกที่ดีที่สุด และยอมรับผลที่จะตามมา

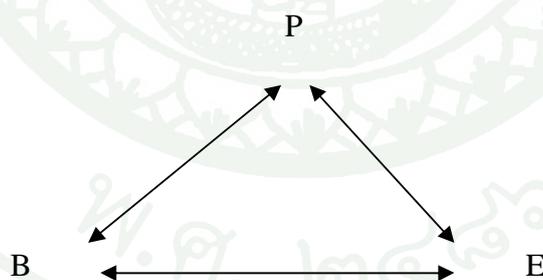
แนวคิดและทฤษฎีของสมรรถนะทางสังคม

จากความสำคัญของการเรียนรู้ทางสังคมและการปรับตัวทางสังคมโดยเน้นที่พฤติกรรมภายใน และเกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมต่างๆ จึงทำให้ผู้วิจัยได้เลือกทฤษฎีการเรียนรู้ ดังนี้

ทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคมของอัลเบิร์ต แบนดูรา (Social cognitive theory)

ทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคมของ Bandura(1986 อ้างใน สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต, 2550) ซึ่งได้เสนอแนวความคิดพื้นฐานไว้ดังนี้ ความหมายของการเรียนรู้ คือ การเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรม ซึ่งการเปลี่ยนแปลงของแบนดูราจะเน้นการเปลี่ยนแปลงที่พฤติกรรมภายใน โดยไม่จำเป็นต้องมีการแสดงออก และการแสดงออกของพฤติกรรมก็จะสะท้อนให้เห็นถึงการเรียนรู้

ตามแนวคิดพื้นฐานของทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคมของแบนดูรานั้น แบนดูราเชื่อว่าพฤติกรรมของเรานั้นไม่ได้เกิดขึ้นและเปลี่ยนแปลงไปเนื่องจากปัจจัยทางสภาพแวดล้อมแต่เพียงอย่างเดียว หากแต่จะต้องมีปัจจัยส่วนบุคคล (ปัญญา ชีวภาพ และสิ่งภายในอื่นๆ) ร่วมด้วย และการร่วมของปัจจัยส่วนบุคคลนั้นจะต้องร่วมกันในลักษณะที่กำหนดซึ่งกันและกัน กับปัจจัยทางด้านพฤติกรรมกับสภาพแวดล้อม ซึ่งอาจเขียนภาพได้ดังนี้

ภาพที่ 1 เป็นการแสดงการกำหนดซึ่งกันและกันของปัจจัยของพฤติกรรม(B) สภาพแวดล้อม (E) และ ส่วนบุคคล (P) ซึ่งได้แก่ ปัญญา ชีวภาพ และสิ่งภายในอื่นๆที่มีผลต่อการเรียนรู้ และการกระทำ

ที่มา: สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต (2550)

การที่ปัจจัยทั้งสามทำหน้าที่กำหนดซึ่งกันและกันก็ไม่มีอิทธิพลในการกำหนดซึ่งกันและกันอย่างเท่าเทียมกัน บางปัจจัยอาจมีอิทธิพลมากกว่าอีกปัจจัยและทั้งสามปัจจัยนั้น ไม่ได้เกิดขึ้นพร้อมกัน ซึ่งคู่แรกระหว่าง $P \leftrightarrow B$ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการปฏิสัมพันธ์ระหว่างความคิด ความรู้สึก การกระทำ ความคาดหวัง การรับรู้เกี่ยวกับตนเอง เป้าหมาย และความตั้งใจ ซึ่งปัจจัยดังกล่าวกำหนดลักษณะและทิศทางของพฤติกรรมสิ่งที่บุคคลคิด เชื่อ และรู้สึกจะกำหนดว่าบุคคลจะแสดงพฤติกรรมเช่นนั้น ส่วนการกำหนดระหว่าง $E \leftrightarrow P$ เป็นการปฏิสัมพันธ์ระหว่างลักษณะของบุคคลและสภาพแวดล้อม ความคาดหวัง ความเชื่อ อารมณ์ และความสามารถทางปัญญาของบุคคลนั้นจะพัฒนาและเปลี่ยนแปลงโดยอิทธิพลทางสังคม ขณะเดียวกันบุคคลจะกระตุ้นปฏิริยาสนองตอบที่แตกต่างจากสภาพแวดล้อมทางสังคมที่เขาอาศัยอยู่ การกำหนดซึ่งกันและกันระหว่าง $B \leftrightarrow E$ เป็นการปฏิสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมและสภาพแวดล้อมในชีวิตประจำวันของเรา พฤติกรรมเปลี่ยนเงื่อนไขสภาพแวดล้อม ในขณะเดียวกันเงื่อนไขของสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนไปนั้นก็ทำให้พฤติกรรมถูกเปลี่ยนไปด้วยสภาพแวดล้อมจะไม่มีอิทธิพลใดๆ ต่อบุคคลจนกว่าจะมีพฤติกรรมบางอย่างเกิดขึ้น

จากแนวคิดพื้นฐานดังกล่าว ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมปัญหาของแบนดูรา ได้เน้นแนวคิด 3 ประการประกอบกันคือ

1. แนวคิดของการเรียนรู้โดยการสังเกต (Observational Learning)
2. แนวคิดของการกำกับตนเอง (Self-Regulation)
3. แนวคิดของการรับรู้ความสามารถของตนเอง (Self-Efficacy)

การเรียนรู้โดยการสังเกต (Observational Learning)

Bandura มีความเชื่อว่าการเรียนรู้ส่วนใหญ่ของคนเรานั้นเกิดขึ้นจากการสังเกตจากตัวแบบ ซึ่งจะแตกต่างจากการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงที่ต้องอาศัยการลองผิดลองถูก ประกอบด้วย 4 กระบวนการ ดังต่อไปนี้

1. กระบวนการตั้งใจ (Attentional Processes) บุคคลไม่สามารถเรียนรู้ได้จากการสังเกต ถ้าเขาไม่มีความตั้งใจและรับรู้ได้อย่างแม่นยำถึงพฤติกรรมที่ตัวแบบแสดงออก กระบวนการตั้งใจเป็นตัวกำหนดว่าบุคคลจะสังเกตอะไรจากตัวแบบนั้น องค์ประกอบที่มีผลต่อกระบวนการตั้งใจแบ่งออกเป็น 2 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบของตัวแบบเอง และ องค์ประกอบของผู้สังเกต

2. กระบวนการเก็บจำ (Retention Processes) บุคคลจะไม่ได้รับอิทธิพลมากนักจากตัวแบบถ้าเขาไม่สามารถจะจดจำได้ถึงลักษณะของตัวแบบ บุคคลจะต้องแปลงข้อมูลจากตัวแบบเป็นรูปแบบของสัญลักษณ์ และจัดโครงสร้างเพื่อให้จำได้ง่ายขึ้น

3. กระบวนการกระทำ (Production Processes) เป็นกระบวนการที่ผู้สังเกตแปลงสัญลักษณ์ที่เก็บจำไว้นั้นมาเป็นการกระทำ ซึ่งจะกระทำได้ดีหรือไม่ขึ้นอยู่กับสิ่งที่จำได้จากการสังเกตการกระทำของตนเอง

4. กระบวนการจูงใจ (Motivational Processes) การที่บุคคลได้เกิดการเรียนรู้แล้วจะแสดงพฤติกรรมนั้นหรือไม่ขึ้นอยู่กับกระบวนการแรงจูงใจ

Bandura เชื่อว่า พฤติกรรมของมนุษย์เรานั้นไม่ได้เป็นผลพวงของการเสริมแรงและการลงโทษจากภายนอกเพียงอย่างเดียว แต่มนุษย์เราสามารถทำบางสิ่งบางอย่างเพื่อควบคุมความคิด ความรู้สึกและการกระทำของตนเอง ซึ่งประกอบด้วย 3 กระบวนการดังต่อไปนี้

1. กระบวนการสังเกตตนเอง (Self Observation) ในกระบวนการสังเกตแบบดูราได้ เสนอว่าควรมีด้านต่างๆที่ควรพิจารณา 4 ด้าน คือ

1.1 ในด้านของการกระทำผู้สังเกต ควรจะตัดสินใจว่าจะสังเกตตัวเองในมิติใดของการกระทำของตนเอง

1.2 กระบวนการตัดสิน (Judgement Process) ข้อมูลที่ได้จากการสังเกตตนเองนั้น จะมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของคนไม่มากนักถ้าขาดการตัดสินใจ

1.3 การแสดงปฏิกิริยาต่อตนเอง (Self -Reaction) การพัฒนามาตรฐานในการประเมินและทักษะในการตัดสินใจนั้นจะนำไปสู่การแสดงปฏิกิริยาต่อตนเอง

การรับรู้ความสามารถของตนเอง (Self-Efficacy)

Bandura เชื่อว่า การรับรู้ความสามารถของตนเองนั้นมีผลต่อการกระทำของบุคคล การรับรู้ความสามารถของตนเป็นการตัดสินใจความสามารถของตนเองว่าจะสามารถทำงานได้ในระดับใด ในขณะที่ความคาดหวังเกี่ยวกับผลที่จะเกิดขึ้นนั้นเป็นการตัดสินใจว่าผลกรรมใดจะเกิดขึ้นจากการกระทำพฤติกรรม ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้ความสามารถของตนเองนั้น แบนดูรา เชื่อว่า มี 4 ปัจจัย คือ

1. ประสบการณ์ที่ประสบความสำเร็จ แบนดูราเชื่อว่าเป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดในการพัฒนาการรับรู้ความสามารถของตน เนื่องจากเป็นประสบการณ์ตรง
2. การใช้ตัวแบบ การที่ได้สังเกตตัวแบบแสดงพฤติกรรมที่มีความซับซ้อนและได้รับความพอใจจะทำให้ผู้สังเกตมีความรู้สึกรู้ว่าเขาก็สามารถที่จะประสบผลสำเร็จได้ถ้าเขาพยายามและไม่ย่อท้อ ลักษณะการใช้ตัวแบบนั้นก็ส่งผลต่อความรู้สึก
3. การใช้คำพูดชักจูง แบนดูราเชื่อว่า การใช้คำพูดชักจูงนั้นไม่ค่อยได้ผล
4. การกระตุ้นทางอารมณ์ การกระตุ้นทางอารมณ์มีผลต่อการรับรู้ความสามารถของตน

ทฤษฎีจิตสังคมของอีริกสัน (Erikson's Psychosocial Stage)

Erikson (1994 อ้างใน ศรีเรือน แก้วกังวาน, 2545) ได้ให้ความสำคัญกับเรื่องการปรับตัวต่อสังคมในพัฒนาการของเด็กตามทฤษฎีจิตวิเคราะห์ พัฒนาการของมนุษย์ในแต่ละวัยจะมีอิทธิพลของสภาพแวดล้อมและสังคมเป็นตัวกำหนด พัฒนาการจะดำเนินการไปได้ปกติหรือไม่ นั้นขึ้นอยู่กับ การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลนั้นกับสังคมซึ่งมีผลกระทบเช่นเดียวกับอิทธิพลของความขัดแย้งระหว่างส่วนต่างๆ ภายในจิตใจ ความรู้สึกต่อสังคมและความรู้สึกต่อตนเองว่าเป็นส่วนหนึ่งของสังคมจะทำให้มนุษย์ปรับตัวได้และเกิดความมั่นใจในการดำเนินชีวิต

Erikson ให้ความสำคัญของสังคมและสิ่งแวดล้อมต่างๆ ตลอดจนระยะเวลาของการเจริญเติบโตของคนเราตั้งแต่วันทารกจนกระทั่งวัยผู้ใหญ่ที่สมบูรณ์ และขั้นพัฒนาการทั้งหมด 8 ขั้นดังนี้

ขั้นที่ 1 ช่วงวัยทารก 0-1 ปี ความไว้วางใจ : ความไม่ไว้วางใจ (Trust and Mistrust)

ขั้นที่ 2 ช่วง 1-3 ปี ความเป็นตัวของตัวเอง : ความสงสัยไม่แน่นอน (Autonomy and Doubt)

ขั้นที่ 3 ช่วง 3-6 ปี ความคิดริเริ่ม : ความรู้สึกผิด (Initiative and Guilt)

ขั้นที่ 4 ช่วง 6-12 ปี ความขยันหมั่นเพียร : ความรู้สึกต่ำต้อย (Industry)

ขั้นที่ 5 ช่วงวัยรุ่น ความเป็นเอกลักษณ์ของตน : ความสับสนในบทบาทของตนเอง (Identity and Role-confusion)

ขั้นที่ 6 ช่วงวัยผู้ใหญ่ตอนต้น ความรู้สึกผูกพันใกล้ชิด : การแยกตัว (Intimacy and Isolation)

ขั้นที่ 7 ช่วงวัยผู้ใหญ่ ทำประโยชน์ให้สังคม : การคิดถึงแต่ตัวเอง (Generativity and Self-absorption)

ขั้นที่ 8 ช่วงวัยผู้ใหญ่ที่สมบูรณ์ ความมั่นคงทางจิตใจ : ความรู้สึกท้อแท้หมดหวัง (Integrity and Despair)

พัฒนาการทางสังคมของเราจะพัฒนาออกมาในเชิงบวก บุคคลเริ่มจากความรู้สึกไว้วางใจ ความสามารถที่จะช่วยเหลือตนเองให้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความขยันขันแข็ง หรืออาจจะพัฒนาออกมาในเชิงลบ โดยเริ่มจากความรู้สึกไม่ไว้วางใจ ความขาดละอาย และสงสัยไปเป็นความรู้สึกผิดและก็เป็นความรู้สึกต่ำต้อย และขั้นต่อไปนั้นย่อมขึ้นอยู่กับภาระเลี้ยงดูของพ่อแม่ สิ่งแวดล้อม เช่น บุคคลอื่นๆ สถานการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตของเด็ก เด็กที่มีพื้นฐานครอบครัวอบอุ่นมากจะมีแนวโน้มที่จะพัฒนาในเชิงบวก แต่ถ้าพื้นฐานเริ่มแรกในครอบครัวไม่อบอุ่น เด็กจะมีแนวโน้มที่จะพัฒนาในเชิงลบ

ขั้นพัฒนาการทางสังคมตามทฤษฎีของอีริกสัน มีดังนี้

วัยทารก เป็นวัยที่เด็กเริ่มเรียนรู้ที่จะรักและไว้วางใจในบุคคลที่เลี้ยงดูตนเอง ถ้าได้รับการเลี้ยงดูด้วยความรักใคร่ โอบอุ้มอย่างทะนุถนอม พุดจาหยอกเหย้า เด็กจะพัฒนาความรู้สึกเป็นมิตรไว้วางใจผู้อื่น เมื่อเติบโตขึ้นจะเป็นคนมองโลกในแง่ดี ด้านตรงกันข้ามถ้าผู้เลี้ยงดูทอดทิ้ง

แสดงอารมณ์ ข่มขู่เด็ก เด็กก็จะพัฒนาความรู้สึกไม่ไว้นือเชื่อใจใครง่ายๆ เป็นคนมองโลกในแง่ร้าย เป็นคนขี้ระแวง สงสัย

วัย 1-3 ปี ในวัยนี้ คือ การเริ่มเรียนรู้ที่จะช่วยเหลือตนเอง อีริกสันย้ำว่าเด็กวัยนี้อยากที่จะแต่งตัวเอง ป้อนอาหารให้ตนเอง เด็กจะมีความภาคภูมิใจมากที่ได้ทำอะไรด้วยตนเองบ้าง ผู้เลี้ยงดูควรยอมให้เด็กหัดติดกระดุมเสื้อบางเม็ด หัดใช้ช้อน เด็กจะได้พัฒนาความรู้สึกมั่นใจในความสามารถของตนเอง แต่ถ้าเด็กถูกพ่อแม่หรือคนเลี้ยงคอยห้ามหรือใช้คำว่า “อย่า อย่า” ตลอดเวลาแล้วเด็กอาจพัฒนาความรู้สึกขาดกลัวและสงสัยในสิ่งต่างๆ กลายเป็นคนไม่กล้าทำอะไร

วัย 3-6 ปี ระยะเวลาที่เด็กที่ได้รับการสนับสนุนให้หัดใช้ความสามารถของตนเอง มีแนวโน้มที่จะพัฒนาเชิงบวก เด็กจะมีความใฝ่รู้ อยากทดลองทำสิ่งต่างๆ ตามความนึกคิดของตน จินตนาการสูง เด็กมักจะใช้คำถาม ทำไม อะไร อยู่ตลอดเวลา เป็นระยะของการหัดเลียนแบบผู้ใหญ่ เด็กมักจะคิดอะไรเป็นเรื่องจริงจึงไปหมด การหลอกเด็กหรือขู่เด็กในเรื่องต่างๆ จึงไม่ควรทำ เพราะจะพัฒนาความขาดกลัว ซึ่งไม่เป็นผลดีต่อพัฒนาการทางความคิดสร้างสรรค์

วัย 6-12 ปี เป็นระยะที่เด็กเริ่มไปโรงเรียน สังคมของเด็กขยายวงกว้างขึ้นไปอีก การที่เด็กมีรากฐานจากความเป็นคนที่มีแนวโน้มที่จะพัฒนาในเชิงบวก เด็กจะเกิดความขยันขันแข็ง มุมานะในการเรียน การร่วมกิจกรรมในโรงเรียน พ่อแม่จะต้องคอยส่งเสริมเป็นกำลังใจให้เด็ก เพราะยิ่งเด็กประสบความสำเร็จในการเรียนยิ่งจะมีความมั่นใจในตนเอง แต่เด็กที่ล้มเหลวจะมีความรู้สึกผิด ไม่กล้า กลัวที่จะทำอะไร เมื่อมาถึงขั้นนี้ก็ยังพัฒนาความรู้สึกด้อย รู้สึกเป็นคนไม่มีความสามารถ ท้อแท้ เพราะความไม่เชื่อในความสามารถของตน

วัยรุ่น ในระยะนี้เด็กจะพัฒนาความเป็นตัวของตัวเอง เด็กต้องการให้ตนเป็นที่ยอมรับจากเพื่อนทั้งเพศเดียวกันและเพศตรงข้าม ต้องการความเป็นอิสระจากผู้ใหญ่ พ่อแม่ของเด็กวัยนี้จึงต้องเรียนรู้ที่จะปล่อยหรือควบคุมเด็กเมื่อไรและอย่างไร ควรยึดหลักสายกลาง ไม่ควบคุมหรือปล่อยปละจนเกินไป เด็กที่พัฒนาขึ้นมาในเชิงลบ เมื่อเข้าสู่วัยรุ่นจะยังมีความรู้สึกสับสน วุ่นวาย ไม่เข้าใจบทบาทที่ถูกต้องของตนเอง จึงมักแสดงพฤติกรรมที่ไม่สมวัยหรือว่าวุ่นใจมาก

วัยผู้ใหญ่ตอนต้น เป็นระยะที่พัฒนาความรู้สึกใคร่กับใครสักคนหนึ่ง โดยเฉพาะเพศตรงข้าม มีความรักที่ลึกซึ้ง เข้าใจและแบ่งปันทุกสิ่งกับคนที่ตนรัก แต่ถ้าพัฒนาในเชิงลบก็จะเป็นคนที่มีขาดมิตรสหายจะมีความรู้สึกโดดเดี่ยว ไม่อยากคบสมาคมกับใคร มีลักษณะเก็บตัว

วัยผู้ใหญ่ เป็นระยะที่จะมีครอบครัวเป็นปีกแผ่น สร้างความมั่นคงให้กับชีวิต มีสำนึกของความเป็นพ่อแม่คน มีความเสียสละ ในทางตรงข้ามคนที่พัฒนาในเชิงลบมักจะเห็นแก่ตัว ไม่ค่อยเห็นความสำคัญของผู้อื่น ไม่ยอมผูกมิตรกับใคร และมีลักษณะของความเฉื่อยชา ไม่ยินดียินร้ายกับผู้อื่น

วัยผู้ใหญ่ที่สมบูรณ์ เป็นระยะสุดท้ายของชีวิตเป็นผู้ที่พัฒนาในเชิงบวกตลอด มีความมั่นคงทางจิตใจอย่างเต็มที่ เป็นผู้ที่มีสำนึกถึงความจริงแห่งชีวิตได้รู้และเข้าใจถึงภาวะความเป็นไปของมนุษย์ ตรงข้ามกับผู้ที่พัฒนาในเชิงลบจะรู้สึกท้อถอย หมดหวังในชีวิต ไม่ต้องการทำประโยชน์แก่ใครนอกจากตนเอง มองดูชีวิตเหมือนสิ่งที่ไม่มีความหมาย ไม่ยอมรับการเปลี่ยนแปลงของชีวิต

ทฤษฎีพัฒนาการบุคลิกภาพของซัลลิแวน (Sullivan's development of personality)

ทฤษฎีพัฒนาการบุคลิกภาพของ Sullivan (1953 อ้างใน สุรางค์ โคว์ตระกูล, 2549) เป็นทฤษฎีที่เชื่อว่าบุคลิกภาพของคนเป็นผลมาจากสังคมไม่ว่าจะเป็นมโนภาพเกี่ยวกับตนเอง ถึงแม้ผู้ที่ปลีกตัวไปจากสังคมไปอยู่ห่างไกลจากผู้อื่น ความทรงจำในอดีตก็ยังมีอิทธิพลต่อความคิดและการกระทำของเขา ซัลลิแวนชี้ให้เห็นความสัมพันธ์ของบุคคลกับสังคมในระยะต่างๆ ของชีวิตซึ่งมีอิทธิพลต่อบุคลิกภาพและการเจริญเติบโต ดังนี้

ระยะวัยทารก เริ่มตั้งแต่แรกเกิดจนประมาณ 2 ปี เป็นวัยแห่งความต้องการสบายกาย ความพอใจของเด็กจะอยู่ที่การใช้ปากดูด อม และมีปฏิกิริยาแบบเดียวกับที่ผู้ใหญ่ปฏิบัติกันโดยตรง เช่น ถ้าพ่อแม่เลี้ยงดูด้วยอารมณ์เคร่งเครียด อึดอัดแบบไม่เต็มใจ ไม่ทะนุถนอม เด็กมักจะร้องไห้ให้เกิดความกลัวและรู้สึกเกรงเครียดไปด้วยเป็นเพราะเด็กและพ่อแม่ต่างก็มีสัมพันธ์ภาพซึ่งกันและกัน เด็กยอมแสดงการโต้ตอบปฏิกิริยาของพ่อแม่โดยตรง ซึ่งซัลลิแวนเรียกพัฒนาการของเด็กวัยนี้ empathic stage of development

ระยะวัยเด็กตอนต้น คือ ระยะตั้งแต่ประมาณ 2-4 ปี ระยะนี้เด็กจะเริ่มเรียนรู้ภาษา การเล่นรวมกลุ่มกับเพื่อนๆ และเริ่มเรียนรู้บทบาททางเพศ เมื่อเด็กเริ่มพูดได้ เริ่มรู้สึกว่าจะทำอะไรให้ผู้ใหญ่พอใจหรือไม่พอใจ ถ้าคนอยากให้เราพอใจก็ต้องทำตามใจผู้ใหญ่นั่นมีใช้ทำตามใจแต่ตนเองเสมอไป

ระยะวัยเด็ก คือ ระยะอายุประมาณ 4-11 ปี วัยนี้เริ่มปลีกตัวออกจากพ่อแม่และสนใจที่จะมีส่วนร่วมในกิจกรรมกับบุคคลอื่น โดยเฉพาะกับเพื่อนวัยเดียวกัน วัยนี้เด็กเรียนรู้เกี่ยวกับการแข่งขัน การร่วมมือ และรู้จักควบคุมพฤติกรรม

ระยะย่างเข้าสู่วัยรุ่น อายุประมาณ 11-13 ปี เด็กวัยนี้ต้องการมีเพื่อนเพศเดียวกัน ระยะนี้มีความสำคัญต่อพัฒนาการด้านมนุษยสัมพันธ์กับผู้อื่นอย่างมาก

ระยะวัยรุ่น อายุประมาณ 13-17 ปี วัยนี้เริ่มมีความสัมพันธ์กับเพื่อนต่างเพศ หากการอบรมเลี้ยงดูเป็นแบบให้เด็กเก็บกดทางด้านนี้มากเกินไปอาจทำให้เกิดความขัดแย้งภายในจิตใจ และจะมีบุคลิกภาพแบบรักร่วมเพศ

ระยะวัยรุ่นตอนปลาย อายุประมาณ 17-20 ปี วัยนี้เริ่มสนใจทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับเพศตรงข้าม สร้างความสัมพันธ์กับเพื่อนในลักษณะของผู้ใหญ่ แต่เด็กยังไม่ได้รับความสำเร็จทางสังคมอย่างสมบูรณ์เพราะเด็กยังไม่มีอาชีพเป็นหลักฐานต้องรู้จักเก็บกดความรู้สึกเพราะความต้องการทางเพศ ผู้ใหญ่ควรสอนให้เด็กมีอุดมคติในเรื่องความรักให้รู้จักเผื่อแผ่ความรักไปยังผู้อื่น ควรฝึกนิสัยและการเรียนรู้เกี่ยวกับสิทธิและวิธีสนองความพอใจที่เป็นไปตามกฎเกณฑ์ มีความรับผิดชอบต่อสังคมในฐานะเป็นพลเมืองดี

ระยะผู้ใหญ่ อายุตั้งแต่ 21 ปีขึ้นไป ระยะนี้ควรฝึกอบรมให้เป็นบุคคลที่มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ รู้จักมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ เป็นคนมีเหตุผลและควบคุมพฤติกรรมของตนได้ ซึ่งจะนำมาสู่ความเป็นผู้ใหญ่อย่างสมบูรณ์

ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของเพียเจต์

ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของ Piaget (1952 สุรางค์ โคว์วตระกูล, 2549) ได้ศึกษาการตัดสินใจจริยธรรมของเด็กซึ่งเป็นรากฐานในการทำการวิจัยทางด้านจริยธรรม โดยเฉพาะทฤษฎีพัฒนาการทางความรู้ (Cognitive Development) ทำให้ทราบว่าความคิดและสติปัญญาของบุคคลมีการเจริญตามลำดับของการพัฒนา แบ่งเป็น 3 ชั้น คือ

1. ชั้นก่อนจริยธรรม พัฒนาการขั้นนี้เริ่มตั้งแต่แรกเกิดจนถึง 2 ปี เด็กในขั้นนี้ยังไม่มีความสามารถในการรับรู้ถึงแวกต์อย่างละเอียด มีแต่ความอยาก ความต้องการทางกาย จึงต้องการที่จะได้บำบัดโดยไม่คำนึงถึงกาลเทศะใดๆ ทั้งสิ้น เมื่อเด็กมีความสามารถในการพูดก็จะเริ่มรับรู้จากสภาพแวกต์และบทบาทต่างๆ ของตนเอง
2. ชั้นยึดคำสั่ง พัฒนาการขั้นนี้อยู่ในช่วงอายุ 2-8 ปี ลักษณะของเด็กในขั้นนี้จะมีความเกรงกลัวและเห็นว่าคำสั่งเป็นประกาศิตที่ตัวเองต้องกระทำตาม
3. ชั้นยึดหลักแห่งตน พัฒนาการขั้นนี้อยู่ในช่วงอายุ 8-10 ปี การที่เด็กจะพัฒนาการขั้นยึดคำสั่งมายังขั้นยึดหลักการแห่งตนนี้ Piaget ได้กล่าวไว้ว่า เกิดจากพัฒนาการทางปัญญาและประสบการณ์ในการมีบทบาทในกลุ่มเพื่อนด้วยกัน ความเกรงกลัวอำนาจภายนอกจะเป็นหลักภายในจิตใจของเด็กเกี่ยวกับความยุติธรรมซึ่งหมายถึงการแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน ตลอดจนความเท่าเทียมกันของบุคคล เด็กที่อยู่ในสังคมสภาพปกติจะบรรลุถึงขั้นที่สามในช่วงอายุนี้ แต่มีเด็กบางคนที่มีการพัฒนาการหยุดชะงักในขั้นที่สองเนื่องจากการอบรมเลี้ยงดูของผู้ปกครองอย่างผิดปกติ หรือจากสังคม หรือจากกลุ่มเพื่อนก็ได้

ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจต์

ประณต แก้วนิม (2549) กล่าวถึงความสามารถในการคิดของวัยรุ่นในขั้นปฏิบัติการคิดด้วยนามธรรมตามแนวทฤษฎีของเพียเจต์ ดังต่อไปนี้

- 1 เหตุผลเชิงตรรกศาสตร์จากข้อเสนอแนะ (Propositional Logic) ความสามารถในการคิดแบบ Propositional Logic เป็นการคิดของ Formal Thinking ซึ่งจะไม่มีในเด็กและวัยรุ่น

ตอนต้นส่วนมาก นักคิดในขั้นรูปธรรมสามารถให้เหตุผลได้เฉพาะวัตถุสิ่งของเท่านั้น เขาไม่สามารถให้เหตุผลเกี่ยวกับข้อเสนอทางคำพูดได้

2. เหตุผลเชิงตรรกศาสตร์ในการรวมกลุ่ม (Combinational Logic) เป็นความสามารถในการรวมกลุ่มตัวแปรเพื่อที่จะค้นหาทางเลือกที่เป็นไปได้ทั้งหมด

3. การแยกความเป็นจริงกับความเป็นไปได้ (Separating The Real And The Possible) การแยกความเป็นจริงกับความเป็นไปได้อือ ความสามารถที่จะยอมรับข้อเสนอที่ขัดกับความจริง และแยกตัวออกจากความเป็นจริง

4. การคิดเชิงนามธรรม (Abstract Thought) การคิดเชิงนามธรรมคือ ความสามารถที่จะคิดในสิ่งที่สังเกตไม่ได้ และไม่ปรากฏอยู่ในขณะนั้น วัยรุ่นจะเข้าใจสัจกับในระดับที่สูงขึ้น

5. ทักษะการแก้ปัญหา (Problem – Solving Skills) วัยรุ่นในขั้นปฏิบัติการคิดด้วยนามธรรมสามารถใช้ทฤษฎีการแก้ปัญหาที่พัฒนาขึ้นมาใหม่ ซึ่งจะไม่มีในเด็กเล็ก เป็นครั้งแรกที่เขาสามารถแก้ปัญหาโดยการตั้งสมมติฐานและทดสอบสมมติฐานอย่างมีระบบ ทักษะนี้เป็นทักษะพื้นฐานสำหรับการคิดเชิงวิทยาศาสตร์ทุกชนิด และต้องใช้การคิดเกี่ยวกับความเป็นไปได้ทั้งหมดที่มีอยู่ในสถานการณ์หนึ่งๆ โดยมีการพิจารณาถึงทางเลือกที่เป็นไปได้ในการแก้ปัญหา หลังจากนั้น จึงดำเนินการยืนยันหรือปฏิเสธสมมติฐาน โดยการทดลองอย่างเป็นระบบ ความก้าวหน้าในการแก้ปัญหาเช่นนี้แสดงให้เห็นว่าวัยรุ่นมีความสามารถในการใช้เหตุผลแบบอนุมานเชิงสมมติ นอกจากนี้วัยรุ่นยังมีความสามารถในการใช้เหตุผลแบบอุปมานด้วย คือการเริ่มต้นจากประสบการณ์เฉพาะบุคคล

6. การคิดเกี่ยวกับการคิด (Thinking About Thinking) เด็กวัยรุ่นพัฒนาความสามารถที่จะคิดเกี่ยวกับการคิด เขาสามารถมองย้อนกลับไปยังกระบวนการคิดของตนเอง และสามารถคิดเกี่ยวกับการคิดของคนอื่นๆ ด้วย

7. การหยั่งลึกในวรรณกรรม (Literary Insight) เด็กในขั้นนี้การคิดด้วยรูปธรรมมักตีความตามตัวอักษร ยังไม่เข้าใจในความหมายที่ซ่อนเร้นหรือความหมายในสองแง่มุม ทำให้เกิดความยากลำบากในการเข้าใจความหมายทางวรรณกรรมบางอย่าง รวมไปถึงอารมณ์ขันของผู้ใหญ่

หรือคำพูดเหน็บแนมเสียดสี จึงไม่ทำให้เด็กเล็กๆ รู้สึกสนุกสนานเหมือนกับวัยรุ่นและผู้ใหญ่ ซึ่งสามารถเข้าใจความหมายที่แฝงอยู่

มีข้อความจริงบางประการเกี่ยวกับพัฒนาการด้านการรู้คิดในขั้นปฏิบัติการคิดด้วยนามธรรมตามทฤษฎีของเพียเจต์ ดังนี้

1. ในบางสถานการณ์ การปรากฏลักษณะการคิดในขั้นนามธรรม อาจจะล่าช้าไปจนกระทั่งอายุ 15 – 20 ปี หรืออาจไม่เกิดขึ้นเลยก็ได้ในสภาพการณ์ที่ไม่ได้อย่างยิ่งยวด เพียเจต์ยอมรับว่าสิ่งแวดล้อมทางสังคมอาจทำให้การเริ่มต้นของพัฒนาการในขั้นนี้เร็วขึ้นหรือช้าลงได้ ดังนั้น ผู้ใหญ่ โดยเฉพาะพ่อแม่และครู ควรเข้าใจว่าวัยรุ่นที่มีอายุเท่ากันอาจไม่มีพัฒนาการอยู่ในระดับเดียวกันได้

2. มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างวุฒิภาวะของระบบประสาทกับประสบการณ์ต่อพัฒนาการรู้คิดนี้คือเหตุผลหนึ่งที่ช่วยอธิบายได้ว่า ทำไมวัยรุ่นที่อายุมากกว่าจึงถึงขั้นปฏิบัติการคิดด้วยนามธรรมเป็นจำนวนที่สูงกว่าวัยรุ่นที่อายุน้อยกว่า นอกจากนี้ยังพบว่าปฏิสัมพันธ์ระหว่างวุฒิภาวะของระบบประสาทกับสติปัญญาต่อพัฒนาการด้านการรู้คิดด้วย นั่นคือวัยรุ่นอายุมากที่สติปัญญาสูงจะสามารถแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพมากกว่าวัยรุ่นอายุมากที่สติปัญญาปานกลาง หรือวัยรุ่นอายุน้อยที่สติปัญญาสูง ในทำนองเดียวกัน วัยรุ่นอายุน้อยที่สติปัญญาต่ำ หรือวัยรุ่นอายุน้อยที่สติปัญญาปานกลาง ดังนั้น พัฒนาการทางด้านการรู้คิดจึงได้รับอิทธิพลจากวุฒิภาวะของระบบประสาทและระดับของสติปัญญา วัยรุ่นไม่ทั้งหมดที่ถึงขั้นการคิดด้วยนามธรรม วัยรุ่นที่ถึงขั้นนี้ก็ไม่ได้ถึงในระดับอายุเดียวกัน และวัยรุ่นที่ถึงขั้นนี้ในระดับอายุเดียวกันก็ไม่สามารถแก้ปัญหาทุกประเภทได้

3. มีหลักฐานการศึกษาเปรียบเทียบระหว่างวัฒนธรรม พบว่า ความคิดในขั้นนามธรรมขึ้นอยู่กับประสบการณ์ทางสังคม ดังนั้นวัยรุ่นที่มีภูมิหลังทางวัฒนธรรมแตกต่างกันจึงมีความสามารถในการให้เหตุผลเชิงนามธรรมแตกต่างกัน บางวัฒนธรรมให้โอกาสวัยรุ่นมากกว่าวัฒนธรรมอื่นๆ ในการพัฒนาการคิดเชิงนามธรรม เช่น จัดให้มีสิ่งแวดล้อมทางด้านภาษาที่ดี จัดให้วัยรุ่นได้พบกับสถานการณ์ในการแก้ปัญหา สิ่งแวดล้อมที่กระตุ้นพัฒนาการเหล่านี้ เป็นสิ่งแวดล้อมที่ส่งเสริมให้เกิดทักษะทางการคิดเชิงนามธรรม

สถาบันทางสังคม เช่น ครอบครัวและโรงเรียน สามารถช่วยให้พัฒนาการในการคิดเชิงนามธรรมเร็วขึ้นหรือช้าลงได้ พ่อแม่ที่กระตุ้นให้ลูกมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และส่งเสริมความเป็นเลิศทางวิชาการจะช่วยให้เกิดการเจริญงอกงามทางด้านการคิด โรงเรียนที่ส่งเสริมนักเรียนให้มีการให้เหตุผลเชิงนามธรรมและพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาจะช่วยให้พัฒนาการทางด้านการรู้คิดก้าวหน้าขึ้น

4. คนแต่ละคนมีความถนัดไม่เหมือนกันในการแก้ปัญหาต่างๆ เช่น เด็กชายจะแก้ปัญหาด้านการอนุรักษปริมาณได้ดีกว่าเด็กหญิง คนที่มีความคิดในขั้นนามธรรมก็ไม่อาจแก้ปัญหาได้ทุกปัญหา บางคนแก้ปัญหาทางด้านวิทยาศาสตร์ได้ ในขณะที่บางคนแก้ปัญหาทางด้านถ้อยคำได้

5. องค์ประกอบต่างๆ เช่น ความเหนื่อยล้า ความเบื่อหน่าย หรือปัจจัยอื่นๆ ที่กระทบต่อแรงจูงใจ อาจจะทำให้ขาดความมั่นใจในความสามารถทางการรู้คิดออกมาให้เต็มที่

6. โรงเรียนและระบบการศึกษามีส่วนส่งเสริมพัฒนาการด้านการคิดเชิงนามธรรม สถานการณ์ทดลองหรือการแก้ปัญหาที่จัดให้กับวัยรุ่นในโรงเรียนเปิดโอกาสวัยรุ่นได้สังเกตวิเคราะห์ความเป็นไปได้และการลงสรุปเกี่ยวกับความสัมพันธ์ต่างๆ ครูที่เผด็จการทางความคิดจะสกัดกั้นความคิดของนักเรียน การจัดกลุ่มอภิบาล การถกเถียง การซักถาม การแก้ปัญหา และการทดลองทางด้านวิทยาศาสตร์ จะช่วยส่งเสริมพัฒนาการของการคิดในขั้นนามธรรมและความสามารถในการแก้ปัญหา ครูจำเป็นต้องเตรียมการสำหรับการอภิปรายกลุ่มและกระตุ้นให้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ครูต้องเต็มใจช่วยเหลือส่งเสริมและใช้เวลากับการพัฒนาศักยภาพด้านการให้เหตุผล เพื่อยืดก่ล่าวถึงเป้าหมายของการศึกษาที่สำคัญไว้ 2 ประการ ประการแรก การสร้างคนให้สามารถทำสิ่งใหม่ๆ ไม่ใช่ทำซ้ำในสิ่งที่คนรุ่นเก่าๆ ทำมาแล้ว ประการที่สอง การสร้างความคิดเชิงวิพากษ์วิจารณ์ตรวจสอบความจริงและไม่ยอมรับทุกสิ่งทุกอย่างที่เสนอเข้ามา สิ่งที่ควรคำนึงถึงในการให้การศึกษาแก่เด็กคือ (1) การพัฒนาวิธีการที่มีประสิทธิภาพในการสื่อสารกับเด็ก (2) การช่วยเหลือเด็กในการปรับปรุงความรู้ที่มีอยู่ ช่วยเหลือเด็กในการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ และ (3) การศึกษาต้องไม่ทำให้ความกระตือรือร้นของเด็กหายไป หลักสูตรที่เข้มงวดเกินไปจะขัดขวางการเรียนรู้ของเด็ก

การแก้ปัญหาเริ่มต้นจากการค้นพบปัญหา ขั้นตอนที่สองคือ ประเมินองค์ประกอบของปัญหาขั้นนี้ต้องอาศัยการจัดระบบความเข้าใจที่ลึกซึ้งขึ้นมาใหม่และมีการคิดในหลายแง่มุมของปัญหา ขั้นตอนที่สามคือ สร้างทางเลือกปัญหาหลายๆทางและประเมินทางเลือกปัญหานั้นๆไว้ล่วงหน้า โดยพยายามมองไปข้างหน้าถึงผลที่จะได้หรือผลที่ตามมาจากวิธีการแก้ปัญหาในแต่ละวิธีจนกระทั่งเลือกวิธีการแก้ปัญหาที่ดีที่สุดได้ ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของกุลชลี ไชยน์ดา (2539) ที่กล่าวว่า กระบวนการตัดสินใจ หมายถึง การกำหนดขั้นตอนของการตัดสินใจตั้งแต่ขั้นตอนแรกไปจนถึงขั้นตอนสุดท้าย โดยเริ่มตั้งแต่ 1. การระบุปัญหา (Define the problem) เป็นขั้นตอนแรกที่มีความสำคัญอย่างมากเพราะการระบุปัญหาได้ถูกต้องหรือไม่ ย่อมมีผลต่อการดำเนินการในขั้นต่อ ๆ ไปของกระบวนการตัดสินใจ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อคุณภาพของการตัดสินใจด้วย 2. การระบุข้อจำกัดของปัจจัย (Identify limiting factors) เมื่อสามารถระบุปัญหาได้ถูกต้องแล้วจะช่วยให้กำหนดขอบเขตในการพัฒนาทางเลือกให้แคบลงได้ 3. การพัฒนาทางเลือก (Develop potential alternatives) ซึ่งทางเลือกเหล่านั้นควรเป็นทางเลือกที่มีศักยภาพและความเป็นไปได้ 4. การวิเคราะห์ทางเลือก (Analyze the alternatives) เมื่อได้ทำการพัฒนาทางเลือกต่าง ๆ โดยนำเอาข้อดีและข้อเสียของแต่ละทางเลือกมาเปรียบเทียบกันอย่างรอบคอบและควรวิเคราะห์ทางเลือกในสองแนวทาง 5. การเลือกทางเลือกที่ดีที่สุด (Select the best alternative) ในการเลือกทางเลือกที่ดีที่สุดควรเปรียบเทียบข้อดีและข้อเสียของแต่ละทางเลือกอีกครั้งหนึ่ง เพื่อพิจารณาทางเลือกที่ดีที่สุดเพียงทางเดียว 6. การนำผลการตัดสินใจไปปฏิบัติ (Implement the decision) เมื่อได้ทางเลือกที่ดีที่สุดแล้ว ก็ควรนำผลการตัดสินใจนั้นไปปฏิบัติ เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

จากการรวบรวมทฤษฎีต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับสมรรถนะทางสังคมจะเห็นได้ว่าส่วนใหญ่เป็นทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับจิตวิทยาและพัฒนาการขั้นต่างๆของมนุษย์ ทำให้ทราบว่ามนุษย์เริ่มมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมตั้งแต่วัยทารก ซึ่งจะแตกต่างกันไปตามแต่ละช่วงอายุและประสบการณ์ที่ได้รับ การที่เราทราบธรรมชาติ ความต้องการ ลักษณะเฉพาะของแต่ละวัย จะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษ การพัฒนาความสามารถของมนุษย์ในด้านต่างๆ ให้เหมาะสมยิ่งขึ้น เนื่องจากสังคมของวัยรุ่นขยายกว้างออกไปมากเมื่อเทียบกับวัยเด็ก วัยรุ่นต้องสามารถปรับตัวให้เข้ากับประสบการณ์ทางสังคมใหม่ ซึ่งเป็นสิ่งที่ทำได้ไม่ถนัด ผู้ใหญ่ควรให้วัยรุ่นได้มีเวลาในการปรับตัว ซึ่งแนะเมื่อวัยรุ่นขอความช่วยเหลือ รวมทั้งการเป็นตัวแบบที่ดีให้กับวัยรุ่นด้วย

วัยรุ่นตอนต้นส่วนมากยังขาดทักษะทางสังคม เขาอาจหลีกเลี่ยงสถานการณ์ทางสังคม เพราะกลัวว่าจะทำสิ่งที่ไม่ถูกต้อง ทักษะทางสังคมเป็นสิ่งที่เกิดจากการเรียนรู้จากประสบการณ์ทุกชนิดของสถานการณ์ทางสังคมและจากการปฏิบัติในช่วงเวลาอันยาวนาน ในการพัฒนาสมรรถภาพทางสังคม วัยรุ่นต้องการการแนะนำทั้งที่บ้านและที่โรงเรียนตลอดจนโอกาสในการฝึกปฏิบัติในสิ่งที่เรียนรู้มา บุคคลที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมสูงกว่า มักได้รับคำแนะนำจากทางบ้านในการเรียนรู้สิ่งที่เป็นที่ยอมรับของสังคม ในขณะที่คนที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมต่ำ มักเติบโตในบ้านที่มีการแนะนำน้อย อย่างไรก็ตาม คำพังแคะการรู้ว่าจะทำอะไรยังไม่เพียงพอ วัยรุ่นต้องมีโอกาสที่จะนำสิ่งที่รู้มาสู่การปฏิบัติด้วย โรงเรียนส่วนมากในทุกวันนี้มีกิจกรรมนอกหลักสูตร เพื่อให้ให้นักเรียนมีโอกาพัฒนาทักษะทางสังคม แต่โชคไม่ดีที่วัยรุ่นหลายคนขาดทักษะทางสังคมไม่ได้เข้าร่วมในกิจกรรมเหล่านี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งวัยรุ่นที่มาจากครอบครัวที่สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมต่ำ หลายคนรู้สึกว่าจะไม่เป็นที่ต้องการและปฏิเสธกิจกรรมนอกหลักสูตรของโรงเรียนหรือกิจกรรมทางสังคมของชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับ กระทรวงศึกษาธิการ (2541) ที่กล่าวว่าปัจจัยที่ช่วยพัฒนาทักษะทางสังคม ได้แก่ 1) ประสบการณ์ทางบ้าน ซึ่งถ้าเด็กได้เจริญเติบโตมาจากครอบครัวที่มีความรัก ความอบอุ่น ความเป็นมิตร พ่อแม่ได้แสดงความรักและยอมรับในตัวเด็กก็จะทำให้เด็กมีพัฒนาการและบุคลิกภาพที่ดีที่โรงเรียนได้ 2) ประสบการณ์ทางโรงเรียน โดยโรงเรียนสามารถส่งเสริมและมีการจัดกิจกรรมให้กับเด็ก เช่น จัดให้มีสนามเด็กเล่น ห้องสำหรับทำกิจกรรม เป็นต้น เด็กก็สามารถเรียนรู้ที่จะปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่นได้ดีขึ้น 3) บทบาทของครู ครูมีบทบาทสำคัญที่จะพัฒนาทักษะทางสังคมให้เด็กวัยประถมศึกษาได้เป็นอย่างดีโดยครูเป็นผู้ช่วยให้เด็กเปลี่ยนบทบาทในความสัมพันธ์กับคนอื่น ๆ และเด็กในวัยเดียวกัน ช่วยให้เด็กสามารถแก้ไขตนเองได้ เด็กก็จะมีปฏิสัมพันธ์กับคนอื่น ๆ ซึ่งถือว่าเป็นสิ่งสำคัญต่อพัฒนาการทางสังคมของเด็ก เมื่อเด็กเติบโตขึ้นเด็กก็จะเรียนรู้ เชื้อฟังกฎ กติกา และทำตามระเบียบของโรงเรียนได้

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสมรรถนะทางสังคม

Elias (1986, 1992 cited in Damon, 1998) ได้ทำการวิจัยโดยการจัดโปรแกรมเพื่อส่งเสริมสมรรถนะทางสังคมสำหรับเด็กวันรุ่นในโรงเรียน โปรแกรมมีจุดมุ่งหมายคือการส่งเสริมสมรรถนะทางสังคม เพื่อให้นักเรียนรู้จักควบคุมตนเอง สามารถจัดการกับความเครียดและสามารถตัดสินใจที่จะแก้ปัญหาทางสังคม ส่งเสริมทักษะการสื่อสารของนักเรียนภายในโรงเรียน โปรแกรมนี้รวมไปถึงการป้องกันการต่อต้านสังคม การลดพฤติกรรมก้าวร้าว การฝึก

ความสามารถในการสื่อสาร ผลการวิจัยพบว่า หลังจากนำโปรแกรมไปให้นักเรียนมีความสามารถในการแก้ปัญหา มีความสัมพันธ์กับเพื่อนสูงขึ้น ลดพฤติกรรมที่มีความเสี่ยงของนักเรียน

Kuhlenschmidt and Conger (2004) ได้ศึกษาองค์ประกอบทางพฤติกรรมของสมรรถนะทางสังคมในผู้หญิง โดยให้เพื่อนเป็นผู้ประเมินสมรรถนะทางสังคมของผู้หญิงโดยศึกษาจากเพศหญิง 35 คนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรีได้พบผู้ชายสองครั้ง การประเมินผู้หญิงจากการตอบสนองต่อความวิตกกังวล การตอบสนองต่อการฟัง การตอบสนองโดยการเงิบ การสังเกตพฤติกรรมการยิ้ม การสังเกตกิริยาท่าทางที่แสดงออก การสังเกตการณ์จัดการเกี่ยวกับตนเอง การดูจากวิดีโอเทปจากการพูดคุย จะเห็นได้ว่าการสังเกตพฤติกรรมที่หลากหลายในการประเมินสมรรถนะทางสังคมในเพศหญิง

Clayton (2006) ได้ศึกษาคุณภาพของสัมพันธภาพระหว่างบุคคล โดยวิเคราะห์จากองค์ประกอบและอิทธิพลของระดับความพึงพอใจในชีวิตและการพัฒนาสมรรถนะทางสังคมในวัยรุ่น พบว่า คุณภาพของสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบความพึงพอใจในชีวิตและองค์ประกอบของสมรรถนะทางสังคมของบุคคล

จิรวดี จุลสำรวล (2552) ได้ศึกษาการสร้างโมเดลการให้คำปรึกษากลุ่มเพื่อพัฒนาสมรรถภาพทางสังคมของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 3 ของโรงเรียนในสังกัดเมืองพัทยา จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลสามารถทดสอบได้ว่า องค์ประกอบของสมรรถภาพทางสังคมมี 4 องค์ประกอบ คือ ด้านทักษะทางสังคม ด้านการกำกับตนเอง ด้านการสื่อสาร และด้านการตัดสินใจทางสังคม และโมเดลในการให้คำปรึกษากลุ่มสามารถพัฒนาสมรรถภาพทางสังคมของนักเรียนได้ครบทั้งด้านความคิด ความรู้สึกและการกระทำ และสมรรถภาพทางสังคมโดยรวมระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และหลังติดตามผล พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า การทดลองโดยใช้การให้คำปรึกษากลุ่มสามารถพัฒนาสมรรถภาพทางสังคมของกลุ่มทดลองได้

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมกลุ่ม

ความหมายของกิจกรรมกลุ่ม

คมเพชร ฉัตรศุภกุล (2546) กล่าวว่า กิจกรรมกลุ่ม หมายถึง การนำเอาประสบการณ์มาวางแผนแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ต้องการในสมาชิกแต่ละคนและการเปลี่ยนแปลงของกลุ่มโดยรวม การปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในกลุ่มโดยวิธีการ ดังกล่าวนี้ ประสบการณ์ในกลุ่มจะทำให้เกิดการพัฒนาด้านตัวบุคคลทุกคน

บุหงา วชิระศักดิ์มิ่งคล (2535) กล่าวว่า กิจกรรมกลุ่ม หมายถึง กิจกรรมใดๆ ที่ให้สมาชิกได้มีส่วนร่วมในการกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งร่วมกัน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตัวเอง เนื่องจากมีโอกาสวิเคราะห์พฤติกรรมของตนเองและผู้อื่นตลอด

ศุภวดี บุญญวงษ์ (2527) ได้ให้ความหมายของกิจกรรมกลุ่มไว้ว่า กิจกรรมกลุ่ม หมายถึง การร่วมกันวางแผน การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างสมาชิกต่อสมาชิกในกลุ่มหรือสมาชิกต่อกลุ่มหรือกลุ่มต่อสมาชิก โดยมีผู้นำกลุ่มซึ่งได้รับการฝึกฝนมาเป็นอย่างดีช่วยส่งเสริมสนับสนุนให้สมาชิกมีปฏิสัมพันธ์และมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้สมาชิกได้พัฒนาบุคลิกภาพที่เป็นประโยชน์ต่อการทำงานกลุ่ม ได้เรียนรู้เกี่ยวกับการทำงานกลุ่มและประสบผลสำเร็จในการทำงานในครั้งนั้นด้วย

ประนอม เดชชัย (2531) กล่าวว่า กิจกรรมกลุ่ม หมายถึง กิจกรรมต่างๆที่ดำเนินการโดยกลุ่ม ทำเป็นกลุ่ม กิจกรรมประเภทนี้จะช่วยฝึกประสบการณ์ต่างๆ ของผู้เรียนให้พัฒนาขึ้น ช่วยให้ผู้เรียนมีทักษะในการทำงานร่วมกับผู้อื่น ฝึกทักษะทางสังคม ฝึกให้ผู้เรียนยอมรับมติของกลุ่ม เพื่อพัฒนาความเป็นประชาธิปไตยของผู้เรียน

พรรณพิศ วาณิช์การ (2535) กล่าวว่า กิจกรรมกลุ่ม หมายถึง การกระทำกิจกรรมร่วมกันของบุคคลในกลุ่ม ซึ่งร่วมกันวางแผนงานตามเป้าประสงค์ และจัดประสบการณ์ เพื่อก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่พึงประสงค์ขึ้น ทั้งในตัวบุคคลและในกลุ่ม

นิรันดร์ จุลทรัพย์ (2542) กล่าวว่า กิจกรรมกลุ่มเป็นวิธีการที่เน้นให้กระทำกิจกรรมร่วมกันหรือได้มีการแสดงออกร่วมกันภายใต้จุดมุ่งหมายบางประการ เช่น ฝึกทักษะมนุษยสัมพันธ์

ฝึกการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม การทำความเข้าใจตนเอง เป็นต้น และลักษณะของกิจกรรมกลุ่ม ส่วนใหญ่จะเป็นการสร้างการจัดให้สมาชิกมีประสบการณ์ร่วมกันและสร้างทัศนคติที่ดีงามต่อกัน โดยมุ่งเน้นให้สมาชิกเรียนรู้ด้วยการกระทำและขั้นสุดท้ายกิจกรรมจำเป็นต้องมีการติชม (Feedback) เพื่อให้สมาชิกเกิดการหยั่งรู้ (Insight) ด้วยตนเอง

กาญจนา ไชยพันธ์ (2549) กล่าวว่า กิจกรรมกลุ่ม คือการที่บุคคลมารวมกันเพื่อศึกษา ประสบการณ์ของกลุ่มหลายๆ ฝ่าย ศึกษาพฤติกรรมความเป็นผู้นำ ผู้ตาม ความคิด ฝึกปฏิสัมพันธ์ ระหว่างบุคคลและมีการศึกษาจากประสบการณ์โดยผู้ศึกษาจะต้องเข้าไปมีส่วนร่วมใน ประสบการณ์การเรียนรู้ที่จัดขึ้น

จากความหมายของกิจกรรมกลุ่มที่กล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า กิจกรรมกลุ่ม หมายถึง กระบวนการที่ทำให้สมาชิกในกลุ่มนำประสบการณ์มาร่วมกันในการวางแผนและแลกเปลี่ยน ประสบการณ์ซึ่งกันและกันและให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้และส่งผลต่อการพัฒนาของ บุคคลในด้านต่างๆ และทำงานบรรลุวัตถุประสงค์ของกลุ่มที่ตั้งเอาไว้ได้

จุดมุ่งหมายของกิจกรรมกลุ่ม

Bennett (1963) ได้สรุปจุดมุ่งหมายโดยทั่วไปของกิจกรรมกลุ่ม ดังนี้

1. กิจกรรมกลุ่มได้เปิดโอกาสให้สมาชิกของกลุ่มได้เรียนรู้ทางการศึกษา อาชีพ สังคม และส่วนตัว จากการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆที่ทางโรงเรียนจัดขึ้น เช่น

1.1 การปฐมนิเทศนักเรียนที่เข้าใหม่ เพื่อให้เขาได้รับประโยชน์จากโรงเรียนมากที่สุด

1.2 การได้มีโอกาสศึกษาถึงปัญหาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลเป็นกลุ่ม และช่วยให้ได้รับประสบการณ์กลุ่มในชีวิตที่โรงเรียนของเขาอันจะช่วยให้พฤติกรรมของบุคคล และกลุ่มเป็นไปในแนวทางที่สังคมยอมรับ

1.3 การศึกษากลุ่มถึงเรื่องปัญหาของการเจริญเติบโตเพื่อรู้จักปรับตัวให้เหมาะสมกับวัยอย่างมีเหตุผล

1.4 การศึกษากลุ่มเพื่อให้เกิดเจตคติที่ดีต่อตัวเอง พัฒนาความสนใจ ความสามารถ บุคลิกภาพ ลักษณะเด่นของตัวเองและการปรับตัวทางสังคมและส่วนตัว

1.5 การศึกษากลุ่ม เพื่อหาวิธีการที่มีประสิทธิภาพที่ส่งเสริมการเรียนรู้

1.6 การศึกษากลุ่มถึงเรื่องชีวิตการทำงานและการปรับตัวต่ออาชีพความก้าวหน้าทางด้านอาชีพ

1.7 ช่วยกลุ่มให้เรียนรู้ที่จะสร้างโครงการและวางแผนอาชีพในระยะยาวที่เหมาะสม

1.8 ช่วยกลุ่มให้เรียนรู้ที่จะสร้างโครงสร้างและวางแผนการศึกษาในระยะยาวที่เหมาะสม

1.9 ช่วยพัฒนามาตรฐาน ค่านิยมของบุคคลอื่นจะช่วยให้เขาสามารถเลือกประสบการณ์ในด้านต่างๆ ของชีวิตและพัฒนาปรัชญาของตนเองได้

2. กิจกรรมกลุ่มก่อให้เกิดผลทางการบำบัดรักษา จากการที่ได้ปลดปล่อยความตึงเครียดทางอารมณ์ได้มีความเข้าใจและได้ข้อคิดจากปัญหาต่างๆ ของบุคคลมากขึ้นทั้งศึกษาปัญหาของบุคคลที่คล้ายคลึงกันในบรรยากาศที่อ่อนโยน และนำมาแก้ไข ปรับปรุงบุคลิกภาพ และวิถีชีวิต กิจกรรมกลุ่มเปิดโอกาสให้บุคคลได้วินิจฉัยตนเองและผู้อื่น

3 กิจกรรมกลุ่มช่วยให้บุคคลได้บรรลุจุดมุ่งหมายของการแนะนำอย่างมีประสิทธิภาพ

4. กิจกรรมกลุ่มช่วยให้การให้คำปรึกษาเป็นรายบุคคลมีประสิทธิภาพมากขึ้นเพราะกลุ่มช่วยให้เข้าใจภูมิหลังและลักษณะทั่วไปของปัญหาต่างๆ

Button (1974) กล่าวว่า กิจกรรมกลุ่ม เป็นสิ่งที่จัดขึ้นโดยมีจุดมุ่งหมายที่จะช่วยส่งเสริมบุคคลให้เติบโตและพัฒนาโดยเฉพาะทักษะด้านสังคมและด้านความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ดังนั้นการจัดกิจกรรมกลุ่มจึงเป็นการสร้างโอกาสให้บุคคลได้มีโอกาสเรียนรู้เกี่ยวกับการติดต่อสัมพันธ์กับบุคคลอื่นในบรรยากาศที่ส่งเสริมซึ่งกันและกันโดยใช้เทคนิคต่างๆ

Johnson (1997) กล่าวว่า จุดมุ่งหมายของกิจกรรมกลุ่มเป็นการพัฒนาบุคคลซึ่งมีวัตถุประสงค์ร่วมกัน ประสบการณ์จากกลุ่มช่วยให้บุคคลสามารถปรับพฤติกรรมของตนเองได้เหมาะสมยิ่งขึ้น รู้จักการให้และการรับ รู้จักผ่อนคลายความขัดแย้งและรู้จักร่วมมือในการแก้ปัญหา รวมทั้งร่วมกันสร้างสรรค์บรรยากาศที่อบอุ่นภายในกลุ่ม

ทองเรียน อมรัชกุล (2520) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของกิจกรรม ไว้ดังนี้

1. เพื่อให้การศึกษาอบรมแก่บุคคลที่ยังไม่คุ้นเคยกับสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในมหาวิทยาลัยหรือในโรงเรียน โดยการจัดโครงการ เช่น ปฐมนิเทศนักศึกษาใหม่หรือนำไปจัดในรูปแบบการแนะแนวได้ตลอดทั้งปี
2. เพื่อเป็นรากฐานที่จะนำไปสู่การให้คำปรึกษาเป็นรายบุคคลเพราะทำให้นักเรียนคุ้นเคยกับครูแนะแนวในขณะที่เข้าร่วมกิจกรรม
3. เพื่อการปรับตัว การบำบัดรักษาและความเจริญงอกงามของบุคคลในกลุ่มนอกจากนี้กิจกรรมกลุ่มยังสามารถนำมาเป็นเครื่องช่วยในการแก้ไขเรื่องส่วนตัวได้ เช่น การปรับปรุงบุคลิกภาพ การพัฒนาทักษะทางด้านมนุษยสัมพันธ์ เป็นต้น

คมเพชร ฉัตรศุกกุล (2530) กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของกิจกรรมกลุ่ม ไว้ว่า

1. เพื่อสร้างความเข้าใจในตนเองอย่างถูกต้อง การอยู่ร่วมกับสมาชิกอื่นในกลุ่ม จะมีส่วนช่วยให้บุคคลเกิดการเรียนรู้ของตนเองได้ดีขึ้น
2. เพื่อสร้างความเข้าใจในบุคคลอื่นเพราะเมื่อสมาชิกในกลุ่มได้ทำกิจกรรมกลุ่มร่วมกัน ก็ย่อมจะทำให้รู้จักกันและกันดีขึ้น

3. เพื่อสร้างความสามารถในการทำงานร่วมกันได้ดีขึ้น เกิดประสิทธิภาพในการทำงาน อันจะส่งผลให้เกิดการพัฒนาในด้านที่สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของการจัดกิจกรรมกลุ่มในครั้งนี้

ประนอม เดชชัย (2531) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของกิจกรรมกลุ่มไว้ดังนี้

1. เพื่อให้ผู้เรียนได้เข้าใจธรรมชาติของมนุษย์ คือ ความเข้าใจตนเอง และเข้าใจบุคคลอื่นในกลุ่ม ซึ่งจะทำให้บุคคลปรับตัวเข้ากับบุคคลในกลุ่มได้ เกิดการเรียนรู้เรื่องของตนเองดีขึ้น เช่น รู้ข้อบกพร่องของตนเอง หรือรู้ว่าตนเองเป็นอย่างไร เมื่อเปรียบเทียบกับบุคคลในกลุ่ม เกิดความเข้าใจบุคคลในกลุ่ม โดยที่สมาชิกในกลุ่มได้ทำกิจกรรมร่วมกันย่อมทำให้เกิดการเรียนรู้ และรู้จักซึ่งกันและกันดี ทราบข้อดีและข้อเสีย ข้อบกพร่องทั้งของตนเองและของผู้อื่น อันจะเป็นแนวทางให้เกิดความรู้สึกรู้สึกเห็นอกเห็นใจกัน คิดช่วยเหลือกันตลอดจนการปรับตัวเข้าหากันด้วย

2. เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจกระบวนการทำงานหรือแก้ปัญหาต่างๆร่วมกัน ประสบการณ์ที่จัดในกิจกรรมกลุ่มจะช่วยให้สมาชิกได้เรียนรู้วิธีการทำงานร่วมกัน เพราะไม่มีมีมนุษย์คนใดอยู่คนเดียวได้โดยไม่ต้องพึ่งพาอาศัยกัน ฉะนั้น การฝึกกิจกรรมกลุ่มในการเรียนการสอนจะช่วยฝึกให้บุคคลเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการทำงานและร่วมมือกันแก้ปัญหา

3. เพื่อให้ผู้เรียนฝึกความรู้สึกทางด้านคุณธรรมและจริยธรรมในระหว่างร่วมกิจกรรมกลุ่ม เช่น ความรู้สึกอดทน ฝึกการยอมรับความคิดเห็นของส่วนรวม เป็นต้น สิ่งที่ได้มาจากกิจกรรมกลุ่มเหล่านี้จะไปช่วยพัฒนาบุคคลและสังคมต่อไป

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า จุดมุ่งหมายของกิจกรรมกลุ่ม คือ การช่วยให้บุคคลได้มีโอกาสส่งเสริมและพัฒนาตนในด้านการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น พัฒนาทักษะทางสังคม และเข้าใจตนเอง พร้อมทั้งพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรม โดยใช้เทคนิคและวิธีการต่างๆอันจะทำให้บุคคลได้ประสบความสำเร็จตามเป้าประสงค์ที่กำหนดไว้

ประโยชน์ของกิจกรรมกลุ่ม

คมเพชร นัตรสกุล (2546) ได้กล่าวถึงคุณค่าของกิจกรรมกลุ่มว่านอกเหนือจากความสำเร็จของกิจกรรมกลุ่มที่ทำแล้ว กิจกรรมกลุ่มยังมีคุณค่าด้านอื่นๆอีก ได้แก่

1. คุณค่าในด้านพัฒนาการ (Development Values) เช่น การสนองความต้องการพื้นฐานของบุคคล การสร้างพัฒนาการด้านอารมณ์และสังคม การพัฒนาด้านทัศนคติ ความสนใจ ความสามารถตลอดจนความเจริญงอกงามทางด้านความรู้และทักษะ
2. คุณค่าด้านการวินิจฉัย (Diagnostic Values) สำหรับผู้นำกลุ่มเมื่อมีการทำกิจกรรมกลุ่มจะทำให้มีโอกาสที่จะสังเกตสมาชิกในกลุ่มแต่ละคนทำให้ได้รับความเข้าใจเป็นอย่างดีในตัวผู้เรียน
3. คุณค่าในการบำบัด (Therapeutic Values) ในการรวมกลุ่มของบุคคลนั้นจะมีคุณค่าต่อการบำบัดได้เป็นอย่างดีในโรงพยาบาล คลินิก จะนำวิธีการทางกลุ่มไปใช้ในการรักษาคอนไซ์ โดยทำการบำบัดทางจิตวิทยากับคนไซ์เป็นกลุ่ม (Group Psychotherapy) สำหรับในโรงเรียน ผู้ที่มีปัญหาล้ายคลึงกันอาจได้รับการช่วยเหลือโดยการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม (Group Counseling) แต่สำหรับผู้เรียนที่มีปัญหาเล็กน้อยจะได้รับประโยชน์จากการร่วมกิจกรรมกลุ่ม เช่น การแก้ปัญหาทางอารมณ์ การพัฒนานิสัยของตนเอง เป็นต้น
4. คุณค่าต่อโรงเรียนและชุมชน (Values to the School and Community) การเข้าร่วมกลุ่ม จะช่วยให้ผู้เรียนมีโอกาสในการพัฒนาตนเองในด้านต่างๆ ทำให้เป็นบุคคลที่มีความสามารถ มีคุณค่า สร้างประโยชน์ให้แก่โรงเรียนและชุมชนได้ นอกจากนี้ยังเกิดคุณค่าแก่สมาชิกในกลุ่มอีกมากมาย เพราะในการดำเนินกิจกรรมกลุ่มนั้น สมาชิกได้รับการตอบสนองทั้งทางร่างกายและจิตใจอย่างสมดุล มีโอกาสเรียนรู้เรื่องการปฏิบัติตนในสังคม และในขณะเดียวกันยังได้เรียนรู้เรื่องการควบคุมการแสดงออกทางสังคมด้วย นอกจากนั้นสมาชิกในกลุ่มยังเกิดความเจริญงอกงามทางด้านความรู้ ความสามารถบางประการ เช่น การทำงานร่วมกันเป็นหมู่คณะ การเป็นสมาชิกที่ดี เป็นต้น

พรรณพิศ วาณิชชักร (2528) กล่าวว่า กระบวนการกลุ่มที่ดำเนินการไปตามหลักการจะสนองความต้องการของมนุษย์ ซึ่งได้แก่ ความรู้สึกอบอุ่น ปลอดภัย และความรู้สึกที่เป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม ความต้องการเหล่านี้เมื่อได้รับการตอบสนองก็จะส่งเสริมให้บุคคลในกลุ่มสามารถรู้จักตนเองและยอมรับตนเอง อันเป็นแรงผลักดันให้เกิดการพัฒนาตนเองในด้านต่างๆ ต่อไป

ศุภวดี บุญญวงค์ (2527) ได้กล่าวถึงคุณค่าของกิจกรรมกลุ่มไว้ ดังนี้

1. คุณค่าด้านการพัฒนา

1.1 กิจกรรมกลุ่มสามารถตอบสนองความต้องการพื้นฐานของนักเรียนได้ซึ่งความต้องการเหล่านี้ ได้แก่ ต้องการให้ผู้อื่นยอมรับ ยกย่องเคารพในศักดิ์ศรี และคุณค่าของตนเอง ต้องการความอบอุ่น มั่นคงและปลอดภัย ถ้าหากกิจกรรมกลุ่มมีประสิทธิภาพก็จะส่งผลให้นักเรียนมีความรู้สึกว่าการประสบความสำเร็จ เคารพในคุณค่าของตนเอง และให้ความร่วมมือกับกิจกรรมกลุ่มอย่างเต็มที่

1.2 พัฒนาการด้านสังคมและอารมณ์ของนักเรียน ช่วยให้เกิดความเห็นอกเห็นใจ เข้าใจยอมรับผู้อื่น เรียนรู้กระบวนการให้และการรับซึ่งเป็นพื้นฐานความเข้าใจเบื้องต้นของการอยู่ร่วมกันในสังคม รู้จักวิธีการควบคุมตนเอง มีความอดทน มองโลกในแง่ดี มีน้ำใจเป็นนักกีฬา และสามารถปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้

1.3 พัฒนาความเข้าใจเกี่ยวกับค่านิยม ทักษะคติ และปทัสถานของสังคมจากการปฏิสัมพันธ์ภายในกลุ่มนักเรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับความคาดหวังของกลุ่มที่มีต่อคนทั้งพฤติกรรมและทัศนคติ เพื่อเป็นแนวทางประสพการณ์ตัดสินใจเลือกสิ่งที่ดีและเหมาะสมที่สุดเกี่ยวกับการตั้งกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ของกลุ่มควรเปิดโอกาสให้นักเรียนร่วมพิจารณาและแสดงความคิดเห็น

1.4 พัฒนาค่านิยมเกี่ยวกับอาชีพ การที่นักเรียนมีส่วนร่วมจะช่วยทำให้ทราบข้อมูลต่างๆ เกี่ยวกับอาชีพ มีการเตรียมวางแผนเกี่ยวกับอาชีพของตนในอนาคต ได้เรียนรู้ความแตกต่างระหว่างบุคคลด้านความสามารถ ความสนใจฐานะทางเศรษฐกิจซึ่งมีส่วนสัมพันธ์กับการตัดสินใจเลือกอาชีพที่แตกต่างกันของบุคคล

1.5 พัฒนาความสามารถและทักษะต่างๆ ซึ่งนักเรียนได้ใช้และฝึกความสามารถตลอดจนทักษะต่างๆ อย่างเต็มที่ในการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม เช่น การพูดในที่สาธารณะ การอภิปรายกลุ่ม และการวางแผนงาน

2. คุณค่าด้านการวิจัย ผู้นำกิจกรรมสามารถสังเกตพฤติกรรมต่างๆ ของนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มทำให้นักเรียนเข้าใจลึกซึ้งยิ่งขึ้น ทราบถึงพฤติกรรมที่เป็นอุปสรรคในการเข้าร่วมกลุ่มเพื่อจะได้หาวิธีปรับปรุง แก้ไขและให้ความช่วยเหลือต่อไป สำหรับนักเรียนก็ได้มีโอกาสศึกษาตนเองจากการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มทำให้ทราบขอบเขตความสามารถของตนเพื่อจะได้เข้าใจและยอมรับตนเองอย่างใกล้ชิดถึงความจริงมากที่สุด

3. คุณค่าด้านการบำบัด การจัดกิจกรรมกลุ่มเป็นวิธีการบำบัดอย่างหนึ่งเพื่อช่วยเหลือนักเรียนที่มีปัญหาเป็นกรณีพิเศษและต้องได้รับการดูแลเอาใจใส่อย่างใกล้ชิด ดังตัวอย่างนักเรียนมีปัญหาทางด้านอารมณ์ก็เข้าร่วมกิจกรรมค่ายพักแรมภาคฤดูร้อนมีโอกาสทำงานร่วมกับผู้อื่น เผชิญหน้ากับสถานการณ์ต่างๆ ซึ่งช่วยให้เขาเข้าใจตนเอง เข้าใจผู้อื่นเพิ่มขึ้น และปรับปรุงลักษณะนิสัยของตนเองเสียใหม่

4. คุณค่าต่อสถานศึกษาและชุมชน เมื่อนักเรียนพัฒนาด้านต่างๆ จากการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มย่อมส่งผลให้การทำงานกลุ่มในสถานศึกษามีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นลดปัญหาต่างๆ ได้มาก นักเรียนก็จะป็นสมาชิกที่มีคุณภาพของสถานศึกษาและนั่นคือยอมเป็นสมาชิกที่ดีของชุมชนด้วย

จะเห็นได้ว่า กิจกรรมกลุ่ม มีคุณค่าและประโยชน์มากมายกับสมาชิกในกลุ่มโดยตรง ซึ่งสมาชิกจะได้เรียนรู้เกี่ยวกับตนเอง ค้นพบตนเอง และเห็นคุณค่าในตนเอง มีวินัย อดทน เข้าใจตนเองและผู้อื่น รวมไปถึงมีทักษะในด้านต่างๆ เช่น เข้าใจหมู่คณะ เห็นอกเห็นใจผู้อื่น ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น เรียนรู้การเป็นสมาชิกกลุ่มที่ดี และใช้ความสามารถของตนเองมาปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาตนเองได้อย่างเหมาะสม

ประโยชน์ของการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม

บุหงา วชิระศักดิ์มงคล (2535) ได้กล่าวประโยชน์ของการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มไว้ดังนี้

1. ประโยชน์ต่อสมาชิกกลุ่ม การเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มมีผลทำให้นักเรียนได้รับการตอบสนองความต้องการทางสังคม เช่น ความต้องการที่จะเป็นส่วนหนึ่งของหมู่คณะ การยอมรับจากกลุ่มอื่นทั้งยังก่อให้เกิดการพัฒนาในด้านต่างๆ เช่น

1.1 พัฒนาการทางด้านสติปัญญา

1.2 พัฒนาการทางด้านทักษะเช่นด้านสังคม การค้นคว้า ด้านปัญญาและการทำงาน
กลุ่ม

1.3 พัฒนาการทางด้านเจตคติ

2. ประโยชน์ต่อผู้แนะแนวหรือผู้นำกลุ่ม ในฐานะผู้บริการแนะแนวซึ่งต้องจัดบริการให้กับนักเรียนเพื่อส่งเสริมและพัฒนา เพื่อป้องกันปัญหา เพื่อแก้ไขปัญหาให้นักเรียน ผู้แนะแนวที่ได้รับการฝึกฝนอบรมในเรื่องกลุ่มจะสามารถให้บริการนักเรียนเป็นกลุ่มเพื่อบรรลุจุดมุ่งหมายดังกล่าว นอกจากนี้พฤติกรรมบางอย่างจะไม่ปรากฏเมื่อบุคคลอยู่ตามลำพัง เมื่อเข้ามาอยู่ในกลุ่มจึงจะเห็นได้ เช่น ความเป็นผู้นำ

3 ประโยชน์ต่อโรงเรียนและชุมชน จากคำกล่าวข้างต้นว่านักเรียนที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มย่อมมีพัฒนาการในตนเองอันจะเป็นบุคคลที่มีความสามารถ มีคุณค่า เป็นผลผลิตที่มีคุณภาพของโรงเรียนและเป็นประชากรที่มีคุณภาพของชุมชนต่อไป ส่วนผลประโยชน์ที่ปรากฏ คือ ทำให้นักเรียนแก้ปัญหาได้ สามารถนำตนเองได้ ได้ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์และสามารถใช้ความสามารถของตนเองอย่างเต็มที่ในการเรียนรู้

ดังนั้น ในการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และได้รับประสบการณ์ต่างๆ จากสมาชิกและผู้นำกลุ่ม รวมไปถึงการมีโอกาสได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ต่างๆ ซึ่งจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลง ปรับปรุงและพัฒนาตนเอง

ขนาดของกลุ่ม

ได้มีผู้ให้ความเห็นเกี่ยวกับขนาดของกลุ่ม ไว้ดังนี้

Ottaway (1966) กล่าวว่า กลุ่มควรมีขนาดเล็กเพราะจะช่วยให้สมาชิกมีโอกาสแสดงออกได้อย่างอิสระทั่วถึงกัน โดยสมาชิกไม่ต้องเสียงดังมากนักทุกคนในกลุ่มก็ได้ยินทั่วถึงกัน ดังนั้น กลุ่มควรมีขนาดอย่างมากที่สุด 12 คน ส่วนขนาดกลุ่มที่มีขนาดเหมาะสมมากที่สุดนั้นควรมีจำนวนสมาชิก 9 - 10 คน จึงจะทำให้การทำงานบังเกิดผลดีที่สุด

Shaw (1981) กล่าวว่า กลุ่มย่อยควรมีสมาชิก 10 คน เป็นอย่างมาก ถ้าจำนวนสมาชิก 30 คน ขึ้นไปก็จัดเป็นกลุ่มใหญ่แต่ก็อาจจะแบ่งเป็นกลุ่มย่อยได้และมีความเห็นว่า จำนวนสมาชิกมิใช่ปัญหาสำคัญ และการร่วมมือในการทำงานของสมาชิกจะมีความสำคัญต่อการทำงานของกลุ่มมากกว่า

จำเนียร ชวงโชติ (2521) กล่าวว่า ในวงการศึกษานักจิตวิทยามักจะศึกษากลุ่มขนาดเล็ก ซึ่งมีสมาชิกไม่เกิน 15 คน เพราะจะทำให้สมาชิกของกลุ่มมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดและในด้านการเรียนรู้ก็จะมีผลดีกว่ากลุ่มขนาดใหญ่

คมเพชร นัตรสกุล (2530) ได้กล่าวว่า ขนาดของกลุ่มอาจจะเป็นปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่งในการพิจารณาธรรมชาติของปฏิสัมพันธ์ของกลุ่ม กลุ่มที่มีขนาดแตกต่างกันจะทำให้เห็นรูปแบบการปฏิสัมพันธ์แตกต่างกันไปด้วย ในกลุ่มที่มีสมาชิกมากเกินไปความจำเป็นสมาชิกจะต้องทำงานซ้ำซ้อนกันไม่มีโอกาสได้ใช้ทักษะที่ตนเองมีอยู่ ขนาดของกลุ่มไม่ควรเกิน 15 คน จะใหญ่เท่าใด (เกิน 15 คน) ย่อมขึ้นอยู่กับความจำเป็นของสถานการณ์ จุดมุ่งหมายของกลุ่ม แหล่งที่จะให้ความช่วยเหลือในกลุ่ม และระดับวุฒิภาวะของบุคคลในกลุ่ม

ทิพย์วรรณ กิตติพร (2535) กล่าวว่า ขนาดและจำนวนสมาชิกของกลุ่มจะมีมากน้อยเพียงใดไม่ควรกำหนดไว้ตายตัวแต่ควรยืดหยุ่นไปตามความเหมาะสมโดยพิจารณาจากอายุของสมาชิก ชนิดของกลุ่ม สภาพของปัญหา ฯลฯ และยึดหลักให้เกิดความสอดคล้องและเหมาะสม อันที่จะนำไปสู่ประโยชน์แก่สมาชิกอย่างทั่วถึง

บุหงา วชิระศักดิ์มงคล (2535) กล่าวว่า ขนาดของกลุ่มที่มีขนาดเล็กมักจะมีความเห็นที่ชัดเจนมากกว่ากลุ่มขนาดใหญ่เพราะกลุ่มเล็กสามารถสื่อสารได้อย่างทั่วถึง ซึ่งตรงกันข้ามกับกลุ่มขนาดใหญ่และยังมีกลุ่มเล็กเกิดขึ้นในกลุ่มใหญ่มีการแข่งขันภายในกลุ่มเพื่อแย่งผลประโยชน์ ความเห็นที่ชัดเจนในกลุ่มจึงน้อยกว่า

สรุปได้ว่า ขนาดของกลุ่มที่เหมาะสม ควรมีสมาชิกไม่เกิน 15 คน เพราะจะทำให้มีปฏิสัมพันธ์อย่างใกล้ชิด สามารถดูแลและแสดงความคิดเห็นได้อย่างทั่วถึงและเกิดการเรียนรู้ได้ดีกว่ากลุ่มขนาดใหญ่

ประเภทของกลุ่ม

หฤทัย อภิชาติพงศ์ (2528) ได้แบ่งประเภทของกลุ่มออกเป็นกลุ่มที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ดังนี้

กลุ่มที่เป็นทางการ เป็นกลุ่มที่เกิดขึ้นตามกฎระเบียบหรือข้อบังคับที่กำหนดขึ้นเพื่อให้เป็นแนวทางสำหรับยึดถือปฏิบัติของบรรดาสมาชิกในกลุ่ม มีข้อกำหนดโครงสร้างของกลุ่มที่แน่นอนระบุอำนาจของแต่ละคนว่ามีหน้าที่และความรับผิดชอบอย่างไร ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิก มีลักษณะไม่เป็นกันเองเพราะถูกกำหนดขึ้นโดยระเบียบข้อบังคับ มีสายบังคับบัญชาระหว่างลูกน้องกับหัวหน้าอย่างชัดเจน ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกอาจขัดกับความรู้สึกของคน เพราะอำนาจต่างๆ เกิดขึ้นตามสายบังคับบัญชา เกิดขึ้นจากตำแหน่งไม่ได้เกิดจากการยอมรับของผู้ใต้บังคับบัญชา หรือจากความสามารถของหัวหน้า เมื่อมีการเปลี่ยนแปลง การโยกย้าย การเลื่อนขั้นก็เป็นที่ไปโดยอาศัยกฎเกณฑ์และระเบียบข้อบังคับทั้งสิ้น กฎเกณฑ์ต่างๆ เกิดขึ้นโดยมีหลักฐานและมีเอกสารเป็นลายลักษณ์อักษร การติดต่อระหว่างสมาชิกเป็นแบบสายการบังคับบัญชาไม่เป็นแบบส่วนตัว

กลุ่มที่ไม่เป็นทางการ ลักษณะของกลุ่มแบบนี้เกิดขึ้นโดยการพบปะกันระหว่างสมาชิก หมายความว่า สมาชิกทุกคนเห็นหน้ากันและปฏิบัติต่อกันอย่างเสรีอยู่ใกล้กัน จำนวนสมาชิกอาจจะมีเพียง 2-3 คน หรือ จำนวน 20-30 คน การติดต่อสัมพันธ์กันขึ้นอยู่กับงานอย่างหนึ่งกับอาชีพมนุษยสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติของกลุ่ม กลุ่มที่ไม่เป็นทางการนี้แบ่งได้อีก 4 ประเภท

1. กลุ่มที่เป็นหน่วยงานเดียวกันขององค์กร หมายถึง การรวมกลุ่มของพนักงานหรือพนักงานทั้งหมดที่อยู่ในหน่วยงานเดียวกันภายใต้ผู้บังคับบัญชาเดียวกัน ซึ่งอาจเรียกว่า กองหน่วย แผนก หรือฝ่าย ในระดับต่ำสุดขององค์กรกลุ่มที่เป็นหน่วยงานก็มีประมาณ 5-10 คน โดยมีหัวหน้าคนงานเป็นผู้นำกลุ่ม หากเป็นระดับที่สูงขึ้นไปขนาดของการควบคุมแคบ มีคนจำนวนน้อยประมาณ 5-10 คน สมาชิกที่ทำงานโดยมีหัวหน้าคนเดียวกันนี้มักจะมีแนวโน้มเอียงที่จะรวมกลุ่มกันได้ง่ายเพราะมีการบังคับบัญชาเป็นแบบเดียวกัน แนวความคิดเป็นอย่างเดียวกัน มีวัตถุประสงค์ที่เหมือนกัน ลักษณะของกลุ่มแบบนี้จะเห็นทั่วไปในองค์กรสมาชิกในหน่วยงานเดียวกันจะมีแนวคิดอย่างเดียวกันและมักจะเป็นสาเหตุให้เกิดการแบ่งเป็นพรรคเป็นพวกโดยถือว่างานในส่วนของคนสำคัญกว่างานในส่วนอื่นๆ

2. กลุ่มที่ทำงานด้วยกันงานบางอย่างต้องอาศัยความร่วมมือของคนหลายๆคน ทำงานเป็นกลุ่มย่อยๆ ทุกคนมีความสำคัญที่จะทำงานสำเร็จลงได้ไม่มีคนใดสำคัญกว่ากัน งานจะสำเร็จหรือไม่ขึ้นอยู่กับทุกคนในกลุ่ม งานประเภทนี้ต้องอาศัยความสัมพันธ์อันใกล้ชิดระหว่างผู้ปฏิบัติงานจะเห็นได้ว่าในหน่วยงานเดียวกันบุคคลไม่ได้ทำงานด้วยกันทั้งหมด อาจมีเพียง 2-3 คน ถูกกำหนดให้ทำงานอย่างหนึ่งเป็นชุด เช่น ถูกกำหนดให้ทำงานวิจัยด้านการออกแบบงานชนิดหนึ่งในห้องทดลอง เพื่อจะหาว่าออกแบบอย่างไรให้ดีที่สุด โดยมีหัวหน้าโครงการหรือหัวหน้าชุดเป็นผู้ควบคุมแต่ละหน่วยงานอาจจะมีชุดทำงานหลายๆ ชุด ทำงานในกลุ่มของตน แต่ละคนมีความรู้ความชำนาญอย่างหนึ่งมาเป็นส่วนช่วยให้ทำงานสำเร็จลงลักษณะของงานที่เป็นชุดนี้เป็นปัจจัยสำคัญทำให้คนรวมกลุ่มกันมีความสามัคคีกันและมีส่วนร่วมรับผิดชอบต่องาน

3. กลุ่มมิตรภาพ การเกิดขึ้นของกลุ่มนี้ไม่ได้เกิดจากองค์กรหรืองานแต่เกิดขึ้นจากความคิดเห็นความเชื่อที่เหมือนกัน อายุของคนขนาดเดียวกัน เพศ สถานะทางครอบครัว การศึกษา และความเชื่อทางการเมืองเหมือนกัน การรวมกลุ่มชนิดนี้เป็นเหตุผลทางธรรมชาติของคนที่เกิดขึ้นเสมอๆ โดยไม่เกี่ยวข้องกับงานซึ่งเกิดขึ้นทั้งภายในองค์กรหรือภายนอกองค์กร

4. กลุ่มที่สนใจในกลุ่มเดียวกัน การเกิดขึ้นของกลุ่มประเภทนี้ในองค์กรเป็นเพราะความต้องการแสวงหาความก้าวหน้าในการปฏิบัติงานหรือในตำแหน่งงานที่ทำบางครั้งอาจจะปรากฏในรูปของสมาคมซึ่งเรียกร่องค่าจ้างที่สูงขึ้น การพักผ่อน สภาพการทำงานที่ดีขึ้น เครื่องใช้ในการทำงานที่เหมาะสมขึ้นเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นเสมอๆ ที่คนงานรวมตัวกันป้องกันสิ่งที่มีอยู่โดยไม่คิดหรือมีความรู้สึกมาก่อน การรวมตัวกันโดยไม่มีเจตนาหมายมาก่อนแต่เกิดจากความ

ต้องการที่ตรงกันหรือเกิดจากความเห็นพ้องในสิ่งเดียวกัน เช่น คนงานรู้ว่าองค์กรจะจัดตั้งเครื่องจักรแบบใหม่ที่ทำงานได้เองโดยไม่ต้องอาศัยแรงงานคน ดังนั้น คนงานจะรวมตัวกัน มีความคิดเห็นร่วมกันว่าจะต้องต่อต้านการซื้อเครื่องจักรดังกล่าว ลักษณะของแรงผลักดันของกลุ่มเกิดขึ้นโดยเร็วและมีจำนวนมากในสังคมเพราะเป็นการรวมกลุ่มโดยมีความรู้สึกร่วมกันในทางเศรษฐกิจหรือทางสังคมเพื่อป้องกันหรือกระทำร่วมกันอย่างหนึ่ง

ลักษณะของกลุ่มอย่างไม่เป็นทางการนี้จัดตั้งขึ้นโดยไม่มีระเบียบข้อบังคับแน่นอน การกำหนดอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบ เกิดจากการพบปะอย่างเป็นกันเองทำความตกลงกันมีความคิดเห็นเหมือน มีประโยชน์ร่วมกันจึงนำไปสู่การจัดตั้งกลุ่มเกิดขึ้น อนึ่งการเกิดขึ้นของกลุ่มที่เป็นทางการตามที่กล่าวมาแล้วนั้นจะประกอบไปด้วยกลุ่มที่ไม่เป็นทางการหลายกลุ่มนั่นเอง เมื่อกลุ่มเล็กๆ มีจำนวนมากอำนาจหน้าที่ตลอดจนความรับผิดชอบ หรือโครงสร้างขององค์กรจึงต้องถูกกำหนดขึ้นเพื่อความแน่นอน ในการปฏิบัติงานการติดต่อเพื่อสื่อสารที่เคຍกระทำอย่างง่าย ๆ ตรงไปตรงมาระหว่างสมาชิกจึงหายไปเพราะกระทำได้ยาก จึงกลายเป็นการติดต่อแบบเป็นทางการและมีพิธีรีตองมากขึ้น

ลำดับขั้นของกระบวนการกลุ่ม

เยอวา เดชะคุปต์ (2522) ได้แบ่งลำดับขั้นการเรียนรู้ตามทฤษฎีกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ไว้เป็น 4 ระยะคือ

1. ระยะการมีส่วนร่วม เป็นระยะที่ผู้เรียนลงมือปฏิบัติกิจกรรมหรือคิดค้นแสวงหาสิ่งที่ต้องการเรียนรู้ด้วยตนเองผลจากการเรียนรู้จะเกิดจากตัวผู้เรียนโดยตรง การมีส่วนร่วมของผู้เรียนในการทำกิจกรรมจะเป็นการมีส่วนร่วมในทุกๆ ด้าน คือ

1.1 การมีส่วนร่วมทางด้านร่างกาย ได้แก่ การที่ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมเรียนรู้ด้วยตนเอง รวมทั้งมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น หรือการค้นคว้าสืบสวนสิ่งที่ต้องการเรียนรู้ด้วยตนเองซึ่งจะต้องแสดงออกทางกายและวาจาในการสื่อความหมายกับผู้อื่น เพื่อก่อให้เกิดการเรียนรู้

1.2 การมีส่วนร่วมทางด้านจิตใจ คือ ความรู้สึกและอารมณ์ต่างๆ เกี่ยวกับสิ่งที่กระทำนั้น ความรู้สึกที่เกิดขึ้นจะนำไปสู่การเรียนรู้ แนวคิด และการเรียนรู้ในทางด้านเนื้อหาเป็นอย่างดีจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถจดจำเนื้อหาได้นานอีกด้วย

1.3 การมีส่วนร่วมทางด้านปัญญาหรือสมอง คือ การที่ผู้เรียนได้เห็นจริงหรือประจักษ์แจ้งมีการค้นพบสิ่งที่ต้องการเรียนรู้และการสร้างแนวความคิดจากสิ่งที่ได้เรียนรู้ขึ้นซึ่งจะเป็นแนวทางในการพัฒนาความคิดและเหตุผลในการพิจารณาไตร่ตรองในการทำงาน การตัดสินใจ การวิเคราะห์และสรุปสิ่งที่เรียนรู้ได้ด้วยตนเอง

1.4 การมีส่วนร่วมในสังคม คือ การมีความสัมพันธ์กับผู้อื่นจะทำให้เกิดปฏิสัมพันธ์ มีการเปลี่ยนแปลงประสบการณ์ ความรู้สึกนึกคิด ค่านิยม ความเชื่อ ฯลฯ จะช่วยให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างกว้างขวางและเกิดผลดีอีกด้วย

2. ระยะเวลาวิเคราะห์ เป็นระยะที่ผู้เรียนจะร่วมกันวิเคราะห์ประสบการณ์และเรียนรู้ทันทีหลังจากที่ลงมือกระทำกิจกรรมจะช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้กว้างขวาง สามารถประเมินความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในกลุ่ม วิธีการเรียน ผลการเรียนรู้ตลอดจนผู้เรียนให้รู้จักตนเองดียิ่งขึ้น

3 ระยะเวลาสรุปและระยะประยุกต์หลักการ เป็นระยะที่ผู้เรียนจะพบแนวความคิดที่ตนค้นพบ แนวคิดที่ได้จากการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นผู้อื่นและสรุปหลักการของตนเอง ซึ่งผู้เรียนสามารถนำหลักการนั้นไปประยุกต์ใช้ได้ในอนาคต หรือประยุกต์ให้เข้ากับตนเองได้ การประยุกต์นั้นจะทำได้สองลักษณะ คือ

3.1 การประยุกต์เพื่อปรับปรุงบุคลิกภาพหรือการพัฒนาตนเองให้เหมาะสมยิ่งขึ้น รวมทั้งการปรับตัวให้เข้ากับบุคคลอื่นตลอดจนเสริมสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น

3.2 การประยุกต์เพื่อช่วยแก้ปัญหาต่างๆ ในอนาคตและเพื่อใช้ในการปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้นกว่าเดิมตลอดจนช่วยในการคิดค้นและประดิษฐ์สิ่งใหม่

4. ระยะประเมินผล โดยผู้เรียนจะเป็นผู้ประเมินผลการเรียนรู้ของตนเองและของกลุ่มจากการอภิปรายได้ข้อเสนอแนะและติชมร่วมกับสมาชิกคนอื่นๆ ในกลุ่ม

คมเพชร ฉัตรศุภกุล (2546) กล่าวถึง ระยะเวลาพัฒนาของกลุ่ม (Developmental Phase of Group) ว่าการที่จะทำให้กลุ่มเป็นกลุ่มที่สมบูรณ์นั้นกลุ่มจะต้องผ่านระยะต่างๆ 4 ระยะ คือ

1. ระยะที่บุคคลแต่ละคนมีการแข่งขันและมีศูนย์กลางอยู่ที่ตนเอง
2. ระยะความขัดแย้งและความคับข้องใจ
3. ระยะที่กลุ่มมีความสามัคคี
4. ระยะที่มีผลงานและยึดกลุ่มเป็นศูนย์กลาง

วีณา วโรตมะวิชญ์ (2530) กล่าวถึงลำดับขั้นของการเรียนการสอนโดยวิธีการกลุ่มสัมพันธ์ ไว้ดังนี้

1. ขั้นลงมือปฏิบัติ (Participation) เป็นขั้นที่สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม
2. ขั้นค้นพบ (Discovery) เมื่อนักเรียนได้มีส่วนร่วมโดยมีการลงมือปฏิบัติด้วยตนเองแล้วจะเกิดความรู้สึกและเกิดความเข้าใจในตนเองอันจะนำไปสู่การค้นพบสิ่งที่เรียนรู้ด้วยตนเอง
3. ขั้นวิเคราะห์ (Analysis) ขั้นที่สำคัญ คือ การที่ให้ผู้เรียนได้รู้จักวิเคราะห์ถึงสิ่งที่ได้กระทำลงไปโดยครูจะตั้งคำถามว่า อะไร ทำไมและอย่างไร เพื่อให้ผู้เรียนสามารถรวบรวมสิ่งต่างๆ ทั้งด้านความรู้และการมีส่วนร่วมทางอารมณ์ให้รวมกันเป็นจุดเดียว
4. ขั้นนำไปใช้หรือประยุกต์ใช้กับตนเองและผู้อื่น (Application) เป็นขั้นที่ผู้เรียนได้ก้าวหน้าไปอีกขั้นหนึ่ง คือ สามารถเชื่อมโยงการเรียนรู้กับตนเองและผู้อื่นได้

ประนอม เดชชัย (2531) ได้กล่าวถึงการดำเนินการของกลุ่มว่าไม่ว่ากลุ่มจะเป็นลักษณะใดจะมีกระบวนการขั้นตอนดังนี้

1. **ขั้นรวมกลุ่ม (Forming Stage)** เป็นขั้นแรกที่สมาชิกของกลุ่มมารวมกันถ้ายังไม่รู้จักดีพอทุกคนจะสงวนท่าทีไม่ค่อยแสดงออกในระยะนี้จึงเป็นหน้าที่ของผู้สอนที่ต้องประสานงานให้สมาชิกในกลุ่มรู้จักและคุ้นเคยกันก่อน เช่น อาจมีการแนะนำตัว เป็นต้น

2. **ขั้นกำหนดจุดมุ่งหมายของกลุ่ม (Norming Stage)** เมื่อสมาชิกในกลุ่มรู้จักกันดีพอแล้ว กลุ่มจะเริ่มคิดถึงเป้าหมายของกลุ่มและภารกิจของกลุ่มที่ต้องรับผิดชอบ ในขั้นนี้ผู้สอนจะมีบทบาทร่วมกับผู้เรียน ในการกำหนดเป้าหมายในการเรียนรู้และการเรียนรู้กิจกรรมที่สมาชิกและกลุ่มจะต้องทำงานร่วมกัน

3. **ระยะระดมความคิด (Storming Stage)** เป็นขั้นที่บรรยากาศของการทำงานจริงจังมากขึ้นสมาชิกในกลุ่มพยายามกำหนดร่างกฎเกณฑ์และระเบียบของกลุ่ม ในขั้นนี้ผู้สอนอาจมีบทบาท 2 ประการ คือ ปล่อยให้ผู้เรียนดำเนินการไปโดยลำพัง หรือเข้าร่วมในฐานะสมาชิกคนหนึ่งของกลุ่ม

4. **ขั้นกระชับความสัมพันธ์ (Refoming Stage)** เป็นขั้นที่กลุ่มรู้จักคุ้นเคยและเข้าใจบทบาทของตนเป็นอย่างดีจึงทำให้การดำเนินงานของกลุ่มเป็นไปได้ด้วยดี

5. **ขั้นสลายตัว (Disbanding Stage)** เป็นขั้นสุดท้ายที่สมาชิกของกลุ่มได้ร่วมมือกันดำเนินงานตามภารกิจที่ได้รับมอบหมายจนบรรลุเป้าหมายแล้ว ภารกิจของกลุ่มเริ่มลดลงไปด้วย ทำให้กลุ่มเริ่มสลายตัวในขั้นนี้ผู้สอนจะมีบทบาท ทบทวนการดำเนินงานกลุ่มที่ผ่านมาเพื่อทำการสรุปผลและเสนอแนะแนวทางในการนำไปใช้ หรือนำไปศึกษาค้นคว้าต่อไป

ทิสนา แจมมณี (2536) กล่าวว่า หลักการเรียนรู้เรื่องกลุ่มสัมพันธ์จะจัดเป็นขั้นตอนการสอนไว้ 4 ขั้น คือ ขั้นนำ ขั้นกิจกรรม ขั้นอภิปราย ขั้นสรุปและนำไปใช้

แก้วจิต มากปาน (2540) กล่าวว่า ลำดับขั้นของกิจกรรมกลุ่มจะประกอบด้วย ขั้นนำ ขั้นลงมือปฏิบัติกิจกรรม ขั้นวิเคราะห์ ขั้นสรุปเพื่อนำไปประยุกต์

ผกา บุญเรือง (2525) ได้กล่าวถึง ขั้นตอนในการจัดกิจกรรมกลุ่มดังนี้

1. **ขั้นนำ** คือ การปูพื้นฐานผู้เรียนให้มีความพร้อมในการเรียนหรือการสร้างบรรยากาศให้เหมาะสมและเอื้อต่อการเรียนรู้ที่ตามมา
2. **ขั้นกิจกรรม** คือ การให้ผู้เรียนลงมือทำอะไรอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติตามกิจกรรมที่เตรียมไว้ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดประสบการณ์ตรงที่สามารถนำมาวิเคราะห์ได้ในภายหลัง
3. **ขั้นอภิปรายและวิเคราะห์** คือ การให้ผู้เรียนได้มีโอกาสแสดงความรู้สึก ความคิดเห็นหลังจากที่ได้ทำกิจกรรมเสร็จไปแล้ว ในขั้นนี้ผู้ดำเนินการจะต้องเป็นผู้นำทางช่วยให้ผู้เรียนได้วิเคราะห์พฤติกรรมต่างๆ และอภิปรายร่วมกันจนเกิดการเรียนรู้จากจุดประสงค์ที่ตั้งไว้
4. **ประยุกต์ใช้และสรุป** คือ เมื่อผู้เรียนได้เกิดความเข้าใจตามที่ต้องการแล้วผู้ดำเนินการจะต้องช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนคิดต่อไปถึงการนำเอาความรู้ที่ได้ไปใช้ในชีวิตจริง เสร็จแล้วผู้ดำเนินการและนักเรียนช่วยกันสรุปถึงการเรียนรู้ทั้งหมดที่เกิดขึ้น

สมพงษ์ จิตระดับ (2530) ได้เสนอขั้นตอนของกิจกรรมกลุ่มไว้ดังนี้

1. **ขั้นนำ** ได้แก่ การเริ่มบทเรียนที่น่าสนใจ การให้คำแนะนำ กติกาคำสั่งต่างๆ การแบ่งกลุ่ม การรับมอบหมายงานที่กำหนดให้ เพื่อให้การดำเนินกิจกรรมในขั้นตอนต่อไปเกิดความเข้าใจตรงกันและสามารถดำเนินไปได้ด้วยดีและควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ศึกษาทบทวนและซักถามความเข้าใจ
2. **ขั้นกิจกรรม** ได้แก่ การดำเนินบทบาทและหน้าที่หรือกิจกรรมตามที่ได้รับมอบหมาย การแยกย้ายตามกลุ่ม การเสนอความคิดเห็น การหาข้อสรุปคำตอบที่ต้องการ การเสนอผลงาน และการแสดงออก
3. **ขั้นอภิปราย** ได้แก่ การซักถาม การวิพากษ์วิจารณ์ การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์และการเสนอแนวทางวิธีการต่างๆ

4. ขั้นสรุปและการนำไปใช้ ได้แก่ การประมวลเนื้อหา กิจกรรม ประสบการณ์และความคิดเห็นใน 2 ลักษณะ คือ สรุปสิ่งที่เรียนรู้ทั้งหมดตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้และเกิดความคิดรวบยอดเป็นหลักกำหนดแนวคิดที่ชัดเจนมีแนวทางข้อเสนอในหลายๆ ด้านที่เป็นประโยชน์และสามารถปฏิบัติได้

ศุภวดี บุญญวงค์ (2527) กล่าวถึง ขั้นตอนในการดำเนินกิจกรรมกลุ่มไว้ดังนี้

1. ขั้นการมีส่วนร่วม ระยะนี้นักเรียนจะเข้ามามีส่วนร่วมในฐานะสมาชิกคนหนึ่งของกลุ่มและเป็นผู้ลงมือปฏิบัติกิจกรรม หรือค้นคว้าแสวงหาสิ่งที่ต้องการรู้นั้นด้วยตนเอง ผลจากการเรียนรู้จะเกิดกับผู้เรียนโดยตรง ผู้ที่มีส่วนร่วมมากก็จะได้รับผลการเรียนรู้นั้นๆ มากขึ้นด้วยในการทำกิจกรรมจะเป็นการมีส่วนร่วมในด้านต่างๆ ดังนี้

1.1 ทางด้านร่างกาย คือ การเรียนรู้ที่ผู้เรียนลงมือปฏิบัติ หรือกระทำกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง การมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น หรือการค้นคว้าสืบสวนสิ่งที่ต้องการเรียนรู้ด้วยตนเองซึ่งจะต้องอาศัยการแสดงออกทางกาย วาจา ในการสื่อความหมายกับผู้อื่น เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน

1.2 ทางด้านจิตใจ คือ การที่นักเรียนเกิดความรู้สึกเกี่ยวกับสิ่งที่ได้ลงมือปฏิบัตินั้นอย่างแท้จริง ความรู้สึกที่เกิดขึ้นนี้จะนำไปสู่การรับรู้แนวคิดและการเรียนรู้ทางด้านเนื้อหาเป็นอย่างดีและช่วยให้นักเรียนได้จดจำเนื้อหาได้นานอีกด้วย

1.3 ทางด้านปัญญาหรือสมอง คือ การเรียนรู้ที่เกิดจากการเห็นจริง มีการค้นพบสิ่งที่ต้องการเรียนรู้ การสร้างแนวคิดจากสิ่งที่ได้รับรู้นั้นจะทำให้การเรียนรู้มีความหมายต่อผู้เรียนมากยิ่งขึ้น เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาแนวความคิดและเหตุผลในการพิจารณาไตร่ตรองในการทำงาน การตัดสินใจ การวิเคราะห์และสรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้ด้วยตนเอง

2. ขั้นวิเคราะห์ เป็นระยะที่ผู้เรียนจะร่วมกันวิเคราะห์ประสบการณ์การเรียนรู้ทันทีจากที่ลงมือกระทำกิจกรรมจะช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้กว้างขวาง สามารถประเมินความสัมพันธ์ของสมาชิกในกลุ่ม วิธีการเรียนรู้ ผลการเรียนรู้ ตลอดจนช่วยให้ผู้เรียนรู้จักตนเองดีขึ้น

3. ขั้นสรุปและประยุกต์หลักการ เป็นระยะที่ผู้เรียนจะรวมแนวคิดที่ตนค้นพบแนวคิดที่ได้จากการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นจากผู้อื่นแล้วสรุปเป็นหลักการของตนเอง ซึ่งผู้เรียนสามารถนำหลักการนั้นไปประยุกต์ใช้ในอนาคต หรือประยุกต์ให้เข้ากับตนเองได้ การประยุกต์จะทำได้ 2 ลักษณะ คือ

3.1 การประยุกต์เพื่อปรับปรุงบุคลิกภาพ หรือพัฒนาตนเองให้เหมาะสมยิ่งขึ้น รวมทั้งการปรับปรุงให้เข้ากับบุคคลอื่นตลอดจนเสริมสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น

3.2 การประยุกต์เพื่อใช้ในการแก้ปัญหาต่างๆ และเพื่อใช้ในการปรับปรุงแก้ไขให้ดีกว่าเดิมตลอดจนช่วยในการคิดค้น และประดิษฐ์สิ่งใหม่ๆ ขึ้น

4 ขั้นประเมินผล โดยให้นักเรียนเป็นผู้ประเมินผลการเรียนรู้ของตนเองและของกลุ่มจากการอภิปรายให้ข้อเสนอแนะและติชมร่วมกับสมาชิกคนอื่นๆ ในกลุ่ม

จากลำดับขั้นของกิจกรรมกลุ่ม สรุปได้ว่า ลำดับขั้นของกิจกรรมกลุ่มมี 5 ขั้นตอน คือ

1. ขั้นรวมกลุ่ม เป็นขั้นที่ให้ผู้สมาชิกทุกคนได้รวมกลุ่มกันเพื่อทำความรู้จักและคุ้นเคยกัน
2. ขั้นกำหนดจุดมุ่งหมายของกลุ่ม เป็นขั้นที่ให้ผู้สมาชิกภายในกลุ่มได้ร่วมกันกำหนดเป้าหมายและภารกิจที่จะปฏิบัติร่วมกันภายในกลุ่ม
3. ขั้นลงมือปฏิบัติ เป็นขั้นที่สมาชิกภายในกลุ่มแต่ละคนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานที่รับผิดชอบร่วมกัน
4. ขั้นวิเคราะห์และสรุปผล เป็นขั้นที่สมาชิกภายในกลุ่มได้วิเคราะห์ถึงสิ่งที่ได้ปฏิบัติร่วมกันเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ในสิ่งที่ได้จากการทำกิจกรรม ผู้นำกลุ่มทำการสรุปผลและเสนอแนวทางในการนำไปใช้หรือนำไปศึกษาค้นคว้า เพื่อให้สมาชิกในกลุ่มสามารถนำไปใช้พัฒนาตนเองและผู้อื่นได้

5. **ขึ้นประเมินผล** โดยให้นักเรียนเป็นผู้ประเมินผลการเรียนรู้ของตนเองและของกลุ่มจากการอภิปรายให้ข้อเสนอแนะและติชมร่วมกับสมาชิกคนอื่นๆในกลุ่ม

เวลาและจำนวนครั้งในการเข้าร่วมกลุ่ม

Patterson (1973) กล่าวว่า การให้ทำกิจกรรมกลุ่มควรจัดสัปดาห์ละ 2 ครั้ง แต่เวลาในการเข้าร่วมกิจกรรมมีน้อยอาจจัดสัปดาห์ละ 3 ครั้ง ช่วงเวลาในการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มสำหรับเด็กประถมศึกษา ควรใช้เวลาไม่เกิน 1 ชั่วโมง เพราะเด็กอาจเกิดความเบื่อหน่ายได้

อารี ตันท์เจริญรัตน์ (2533) กล่าวว่า การเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มขึ้นอยู่กับอายุของสมาชิกกลุ่ม ถ้าเป็นเด็กวัยรุ่นควรใช้เวลา 1 ชั่วโมง หากเป็นเด็กเล็กไม่ควรเกิน 30 นาที โดยจัดกิจกรรมกลุ่มสัปดาห์ละ 2 ครั้ง

ทิพวรรณ กิตติพร (2535) กล่าวว่า ระยะเวลาในการเข้ากลุ่มต้องคำนึงถึงความเหมาะสมโดยพิจารณาจากชนิดของกลุ่ม อายุของสมาชิก จุดมุ่งหมายของกลุ่ม ลักษณะของสมาชิก ฯลฯ ซึ่งจะสอดคล้องโดยตรงกับความถี่และระยะเวลาเพียงพอของการพบปะกับสมาชิก ซึ่งจะขึ้นอยู่กับผู้นำต้องกำหนดเวลาให้เพียงพอกับการปฏิสัมพันธ์กัน ขณะเดียวกันก็พยายามไม่ให้มีเวลามากเกินไป

บุหงา วชิระศักดิ์มงคล (2535) กล่าวว่า ในการกำหนดความถี่และระยะเวลาในการเข้ากลุ่มนั้นควรเป็นหน้าที่ของผู้นำกลุ่มที่จะต้องพิจารณาจากองค์ประกอบต่างๆ เช่น ชนิดของกลุ่ม อายุสมาชิกและประสบการณ์ของผู้นำกลุ่ม

ทิสนา แคมมณี (2536) กล่าวว่า เวลาในการจัดกิจกรรมกลุ่มที่เหมาะสมควรเท่ากับ 60 นาที อย่างไรก็ตามอาจยืดหยุ่นได้ตามที่จำเป็น ซึ่งครูไม่ควรมองข้ามขั้นตอนของการอภิปราย เพราะเป็นขั้นที่สำคัญต่อการเรียนรู้มาก

สรุปได้ว่า เวลาและจำนวนครั้งที่ใช้ในการเข้าร่วมกลุ่มนั้นควรจัดสัปดาห์ละ 2 ครั้ง และมีเวลาในการเข้าร่วมกลุ่มไม่ต่ำกว่า 8 ครั้ง และสำหรับเด็กประถมศึกษา ควรใช้เวลาไม่เกิน 1

ชั่วโหมง แต่อาจยืดหยุ่นได้ตามที่จำเป็นโดยพิจารณาตาม ชนิดของกลุ่ม อายุสมาชิก และ ประสบการณ์ของผู้นำกลุ่ม

ผลของการที่สมาชิกได้เข้าร่วมกลุ่ม

พนม ลิ้มอารีย์ (2529) กล่าวถึงผลพลอยได้อื่นๆอันเกิดจากการรวมกลุ่มดังนี้

1. กลุ่มจัดเป็นสนามสำหรับทดสอบความสามารถของสมาชิก เช่น ในกรณีที่คนเก่งแต่ไม่มีโอกาสที่จะพูดที่ไหนก็อาศัยกลุ่มเป็นที่ทดลองหรือแสดงความสามารถให้คนอื่นเห็น
2. กลุ่มเป็นที่แลกเปลี่ยนประสบการณ์ เจตคติ ความคิดเห็น ช่วยปรับปรุงเจตคติและนิสัยใจคอของสมาชิกและให้สมาชิกเป็นกำลังใจให้กันและกัน
3. กลุ่มร่วมเสริมสร้างวินัยให้แก่ตนเอง เมื่อสมาชิกเข้าร่วมกลุ่มจะต้องมีการปฏิบัติตามกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอ
4. กลุ่มช่วยให้เกิดความรู้สึกปลอดภัย ให้ความอบอุ่น ให้กำลังใจ ให้ความรัก และกลุ่มยังเป็นเครื่องบำรุงขวัญของสมาชิกด้วยการทำให้สมาชิกเกิดความรู้สึกว่าเขาเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม เป็นที่รักและได้รับการยกย่องจากกลุ่มจะช่วยให้สมาชิกมีความเข้าใจตนเองดีขึ้นเกิดความรู้สึกปลอดภัยและเชื่อมั่นในตนเอง

สรุปได้ว่า ผลของการที่สมาชิกได้เข้าร่วมกลุ่มทำให้เกิดความภาคภูมิใจ รู้สึกปลอดภัย อบอุ่น เป็นกำลังใจให้กันและกัน มีส่วนร่วมในกิจกรรมเพิ่มมากขึ้น เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง เข้าใจตนเอง

กิจกรรมที่ใช้ในกิจกรรมกลุ่ม

กาญจนา ไชยพันธุ์ (2549) กล่าวว่า กิจกรรมที่นำมาใช้ในกิจกรรมกลุ่มมีหลายเทคนิค และสามารถกระทำได้หลายวิธีดังนี้

1. เกม (Game) เป็นการจัดสถานการณ์สมมติขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนได้เล่นด้วยตนเอง ภายใต้ข้อตกลงหรือกติกาบางอย่างที่กำหนดไว้ ผู้เล่นจะต้องตัดสินใจกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง วิธีนี้จะช่วยให้ผู้เรียนได้วิเคราะห์ความรู้สึกนึกคิดและพฤติกรรมต่างๆ
2. บทบาทสมมติ (Role - Play) วิธีนี้มีลักษณะเป็นสถานการณ์สมมติเช่นเดียวกับเกมแต่มีการกำหนดบทบาทของผู้เล่นในสถานการณ์ที่สมมติขึ้นมานั้นแล้วให้ผู้เรียนสวมบทบาทและแสดงออกตามธรรมชาติโดยอาศัยบุคลิกภาพ ประสบการณ์และความรู้สึกของตนเองเป็นหลัก วิธีนี้จะช่วยให้ผู้เรียนได้มีโอกาสศึกษาวิเคราะห์ถึงความรู้สึกและพฤติกรรมของตนอย่างลึกซึ้ง
3. กรณีตัวอย่าง (Case) ใช้ในกรณีหรือเรื่องราวที่เกิดขึ้นจริงๆ นำมาดัดแปลงและใช้เป็นตัวช่วยให้ผู้เรียนศึกษาวิเคราะห์และอภิปรายกันเพื่อสร้างความเข้าใจและฝึกฝนทางแก้ปัญหา วิธีนี้จะช่วยให้รู้จักคิดและพิจารณาข้อมูลอย่างถี่ถ้วน
4. สถานการณ์จำลอง (Simulation) คือ การจำลองหรือสร้างสถานการณ์ขึ้น วิธีนี้จะช่วยให้ผู้เรียนได้มีโอกาสทดลองแสดงพฤติกรรมต่างๆ ตามสถานการณ์จริง
5. ละคร (Acting or Dramatization) คือ การให้ผู้เรียนทดลองแสดงบทบาทตามที่เขียนไว้ วิธีนี้จะช่วยให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ในการทำความเข้าใจความรู้สึก เหตุผลและพฤติกรรมของผู้อื่น
6. กลุ่มย่อย (Small Group) กลุ่มย่อยจะเปิดโอกาสให้นักเรียนทุกคนได้มีส่วนร่วมในการแสดงออกและช่วยให้ผู้เรียนได้ข้อมูลเพิ่มเติมมากขึ้น การใช้กลุ่มย่อยมีหลายวิธีต่างหากแล้วแต่ผู้จัดจะคิดได้ที่นิยมมากก็มีกลุ่มระดมสมอง กลุ่มนกรจะออกและนอกจากนี้การจัดกิจกรรมกลุ่มยังให้เทคนิคกลุ่มแบบอื่นๆ เช่น การอภิปราย การสัมมนา เป็นต้น

บทบาทของผู้นำกลุ่มและสมาชิกกลุ่มในการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม

Forsyth (1999) ได้กล่าวถึงบทบาทของผู้นำที่เอื้อต่อการดำเนินกิจกรรมกลุ่มให้มีประสิทธิภาพสามารถสรุปได้ดังนี้

1. มีวิวุฒิพอสมควร เนื่องจากผู้นำกลุ่มจะต้องร่วมอภิปราย แสดงความคิดเห็นและแบ่งปันประสบการณ์ต่อกลุ่ม ดังนั้นจะเป็นการดีต่อสมาชิกในความน่าเชื่อถือในตัวผู้นำ อีกทั้งยังเป็นผู้ที่มีวุฒิภาวะทางอารมณ์สูงพอที่สามารถควบคุมอารมณ์ของตนเองให้เหมาะสมกับสถานการณ์
2. มีความรู้ความสามารถ โดยเฉพาะในสิ่งที่ต้องการให้กลุ่มได้เรียนรู้ อันเป็นจุดประสงค์ของการเข้าร่วมกิจกรรมและควรมีความรู้ความสามารถมากกว่าสมาชิกกลุ่ม
3. มีบุคลิกภาพดี คือ มีความสามารถในการเจรจาที่นุ่มนวล สุภาพ มนุษยสัมพันธ์ดี มีความเป็นมิตร อ่อนโยน มีความรับผิดชอบ สามารถฟังพาได้ มีการควบคุมตนเองได้ดี และสนับสนุนให้กำลังใจสมาชิกในการเรียนรู้รวมทั้งสามารถเสนอความคิดเห็นใหม่ๆต่อกลุ่มได้
4. เป็นผู้เชี่ยวชาญ คือ เชี่ยวชาญในความรู้ที่ต้องการให้กลุ่มเรียนรู้ซึ่งสมาชิกจะยอมรับในตัวผู้นำเมื่อเขาสามารถพิสูจน์ตนเองให้เห็นว่าเขามีความรู้ในสิ่งที่ต้องการให้กลุ่มเรียนรู้จริง รวมทั้งผู้นำต้องสามารถเล่าประสบการณ์เพื่อให้กลุ่มเข้าใจ และเรียนรู้เห็นได้อย่างเป็นรูปธรรมด้วย
5. มีทักษะการสังเกตพฤติกรรมของสมาชิกกลุ่ม คือ ให้สมาชิกมีการแสดงออกมากกว่า ผู้นำรวมทั้งอำนวยความสะดวกให้กลุ่มดำเนินงานไปได้ราบรื่นเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กลุ่มตั้งไว้
6. มีความเป็นประชาธิปไตย เคารพความคิดเห็นของสมาชิกและไม่ใช้อำนาจให้กลุ่มเชื่อตามความคิดของผู้นำกลุ่ม

ทิสนา แจมมณี (2536) กล่าวถึงบทบาทของสมาชิกกลุ่มที่จะต้องปฏิบัติดังนี้

1. พยายามร่วมกิจกรรมทุกครั้งและยินดีปฏิบัติกิจกรรมด้วยความพร้อมและสมัครใจอย่างเต็มที่
2. พยายามค้นพบในสิ่งที่เรียนด้วยตนเองทุกครั้ง
3. ให้ความช่วยเหลือกันในกลุ่ม
4. พยายามใช้เหตุผลในการตัดสินใจ อย่าตัดสินใจด้วยอารมณ์
5. แสดงความรู้สึกรักและความคิดอิสระต่อกลุ่มทุกครั้งที่มีโอกาส
6. สามารถวิเคราะห์พฤติกรรมของตนเองและผู้อื่นได้
7. มีความรับผิดชอบในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย
8. พยายามนำสิ่งที่เรียนรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์แก่ตนเองและผู้อื่น

Johnson (1997) กล่าวถึง องค์ประกอบ 5 ประการที่เป็นพื้นฐานทำให้การดำเนินกิจกรรมกลุ่มมีประสิทธิภาพ ดังนี้

1. บรรยากาศภายในกลุ่มต้องมีลักษณะพึ่งพาอาศัยกันหรือถ้อยที่ถ้อยอาศัยซึ่งกันและกันและเป็นไปในทางที่สร้างสรรค์
2. ผู้นำกลุ่มและสมาชิกกลุ่มต้องมีส่วนร่วมสนับสนุนและให้กำลังใจในการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน
3. สมาชิกแต่ละคนตลอดจนทั้งกลุ่มต้องมีความรับผิดชอบในการร่วมทำกิจกรรมและรับผิดชอบต่อเป้าหมายของกลุ่ม
4. สมาชิกมีการแสดงออกด้านทักษะทางสังคมอย่างเหมาะสม
5. กระบวนการดำเนินกิจกรรมกลุ่มต้องมีประสิทธิภาพ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมกลุ่ม

งานวิจัยต่างประเทศ

Quiana and Foulds (1970) ได้ศึกษาผลของการใช้กิจกรรมกลุ่มต่อการรับรู้ความเข้าใจตนเองของการผู้เข้ารับบริการฝึกโดยการฝึกแบบกลุ่มทบทวน ซึ่งให้ทุกคนแสดงกิจกรรมเกี่ยวกับการแสดงบทบาทการสื่อสารด้วยคำพูดและการอภิปรายตนเอง ใช้เวลาในการฝึก 30 ชั่วโมงติดต่อกัน ผลการศึกษาพบว่า ผู้ที่ได้รับการฝึกมีการเปลี่ยนแปลงความเข้าใจตนเองในทางที่ดีขึ้น ในด้านคุณค่าของตนเองตามความเป็นจริง ด้านความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพ การควบคุมความรู้สึกลึกซึ้งของตนเอง

Durschmidt (1977) ได้ทำการศึกษาผลของการใช้กระบวนการกลุ่มเพื่อพัฒนาความเข้าใจในตนเองของนักศึกษาในกลุ่มทดลองจำนวน 38 คน โดยให้จัดเข้าร่วมกลุ่มสัมมนาและเปิดโอกาสให้สมาชิกได้แสดงศักยภาพของตนเองออกมา ส่วนกลุ่มควบคุมจำนวน 63 คน ยังคงเรียนตามปกติ ผลปรากฏว่า เมื่อเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแล้ว กลุ่มทดลองมีการยอมรับตนเองดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนการเข้าใจตนเองนั้นทั้งสองกลุ่มไม่มีความแตกต่าง

งานวิจัยในประเทศ

เมตตา จินดารักษ์ (2525) ผลการใช้กิจกรรมกลุ่มในการพัฒนาความสามารถในการปรับตัวทางสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี กรุงเทพมหานคร พบว่า นักเรียนในกลุ่มทดลองมีความสามารถในการปรับตัวทางสังคมสูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

บุญศรี จึงชนาเลิศ (2530) ผลของการใช้กิจกรรมกลุ่มที่มีต่อการปรับตัวกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนนนทรีวิทยา กรุงเทพมหานคร การวิจัยในครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาผลของการใช้กิจกรรมกลุ่มที่มีต่อการปรับตัวกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนนนทรีวิทยา กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2530 กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนที่มีการปรับตัวกับเพื่อนต่ำ จำนวน 28 คน สุ่มนักเรียนกลุ่มดังกล่าวเป็นกลุ่มทดลองและ

กลุ่มควบคุม กลุ่มละ 14 คน กลุ่มทดลองได้รับการสอนโดยใช้กิจกรรมกลุ่มและกลุ่มควบคุม ได้รับการสอนแบบปกติเกี่ยวกับการปรับตัวกับเพื่อน แต่ละกลุ่มได้รับการสอนเป็นจำนวน 12 ครั้งๆ ละ 50 นาที ติดต่อกันเป็นเวลา 6 สัปดาห์ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม เรื่องการปรับตัวกับเพื่อน โปรแกรมการสอนโดยใช้กิจกรรมกลุ่ม และโปรแกรมการสอนแบบปกติ เรื่องการปรับตัวกับเพื่อน ผลการวิจัยพบว่า 1) ภายหลังจากสอนโดยใช้กิจกรรมกลุ่ม กลุ่มทดลองมีการปรับตัวกับเพื่อนสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 2) ภายหลังจากสอนแบบปกติ กลุ่มควบคุมมีการปรับตัวกับเพื่อนสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 3) ภายหลังจากทดลอง กลุ่มทดลองมีการปรับตัวกับเพื่อนสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จิวรรณ วัฒนะจิตพงษ์ (2537) เปรียบเทียบผลของกิจกรรมกลุ่มและสถานการณ์จำลอง ที่มีผลต่อทักษะทางสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านไร่พัฒนา อำเภอสทิต จังหวัดชัยภูมิ พบว่า นักเรียนที่ได้รับโปรแกรมการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มมีทักษะทางสังคมที่ดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

วรรณสวัสดิ์ อุทัยพันธุ์ (2540) ผลของกลุ่มสัมพันธ์ที่มีต่อการพัฒนาทักษะทางสังคมของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต วัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อศึกษาผลการใช้โปรแกรมกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ที่มีต่อการพัฒนาทักษะทางสังคมของกลุ่มตัวอย่าง ก่อนและหลังการทดลอง กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษา จำนวน 20 คน ที่ได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบง่ายจากนักศึกษาชั้นปีที่ 1 คณะ บริหารธุรกิจ ปีการศึกษา 2539 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) โปรแกรมกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ 2)แบบวัดทักษะทางสังคม 3)แบบประเมินพฤติกรรม กลุ่มตัวอย่างได้เข้าร่วมโปรแกรมกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ เป็นเวลา 5 วัน ครั้งละ 1 ชั่วโมง จำนวน 14 ครั้ง การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ Sign test ที่ระดับความมีนัยสำคัญ .05 ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการพัฒนาทักษะทาง สังคมภายหลังจากการเข้าร่วม โปรแกรมกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในด้านต่างๆ คือ ทักษะการสร้างสัมพันธภาพ ทักษะการสื่อสาร ทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น ทักษะในการแก้ปัญหาและตัดสินใจร่วมกัน การรับรู้ที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น และจากการประเมินตนเอง และประเมินสมาชิกกลุ่ม ประเมินว่าสมาชิกส่วนมากมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม

ปิยวรรณ พันธุ์มงคล (2542) ผลของการใช้โปรแกรมการกำกับตนเองที่มีต่อการมีวินัยในตนเองและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของการใช้โปรแกรมการกำกับตนเองที่มีต่อการมีวินัยในตนเองและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนกิ่งเพชร กรุงเทพมหานคร จำนวน 50 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 25 คน และกลุ่มควบคุม 25 คน กลุ่มทดลองได้รับการฝึกฝนด้วยโปรแกรมการกำกับตนเองจากผู้วิจัยโดยฝึกสัปดาห์ละ 5 ครั้งๆ ละ 20 นาที เป็นเวลา 3 สัปดาห์ติดต่อกันกลุ่มควบคุมไม่ได้รับการฝึกฝนใดๆ เก็บข้อมูลก่อนและหลังการทดลองด้วยแบบวัดการมีวินัยในตนเองและเก็บข้อมูลผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนจากสมุดบันทึกการวัดผลของโรงเรียน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการทดสอบค่าที (t-test) ผลการวิจัยพบว่า 1) หลังการทดลองคะแนนการมีวินัยในตนเองของนักเรียนกลุ่มที่ได้รับโปรแกรมการกำกับตนเองสูงกว่าก่อนการทดลองและสูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้รับโปรแกรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 2) หลังจากทดลองแล้วนักเรียนกลุ่มที่ได้รับโปรแกรมการกำกับตนเองมีระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่แตกต่างจากนักเรียนกลุ่มที่ไม่ได้รับโปรแกรม 3) ก่อนและหลังการทดลอง คะแนนการมีวินัยในตนเองและระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในกลุ่มควบคุม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 4) หลังการทดลองนักเรียนกลุ่มที่ได้รับโปรแกรมการกำกับตนเองมีระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ปรีประภา สาริบุตร (2543) ที่ศึกษาผลของโปรแกรมกิจกรรมกลุ่มตามแนวมนุษยนิยม เพื่อพัฒนาความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเทศบาล 3 (ยมราชสามัคคี) จังหวัดนครราชสีมา โดยใช้โปรแกรมกิจกรรมกลุ่มตามแนวมนุษยนิยม กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเทศบาล 3 (ยมราชสามัคคี) ปีการศึกษา 2541 ที่ได้จากการสุ่มแบบเฉพาะเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ 1) โปรแกรมกิจกรรมกลุ่มตามแนวมนุษยนิยม 2) แบบสำรวจความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง และ 3) แบบสอบถามความคิดเห็นต่อโปรแกรมกิจกรรมกลุ่ม การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ The Wilcoxon Signed – Rank Test และ The Mann Whitney U Test ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ 1) ภายหลังจากทดลองนักเรียนที่เข้าร่วมโปรแกรมกิจกรรมกลุ่มตามแนวมนุษยนิยมมีคะแนนความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองสูงขึ้นก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) ภายหลังจากทดลอง นักเรียนกลุ่มทดลองที่เข้าร่วมโปรแกรมกิจกรรมกลุ่มตามแนวมนุษยนิยมคะแนนความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองสูงขึ้นกว่า

นักเรียนกลุ่มควบคุมที่ไม่ได้เข้าร่วมโปรแกรมกิจกรรมกลุ่มตามแนวนุชนิยมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ศุภาวดี เรื่องคณะ (2543) ผลการฝึกกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคลของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านอรุโณทัย อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบผลของการฝึกกิจกรรมกลุ่ม ของนักเรียนก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านอรุโณทัย อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ปีการศึกษา 2542 ที่มีคะแนนจากแบบสอบถามความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคลตั้งแต่ เปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 50 ลงมาจำนวน 27 คน ได้มาจากการสุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม และโปรแกรมการฝึกกิจกรรมกลุ่ม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการทดสอบค่าที (t-test) ผลการศึกษาพบว่า ภายหลังจากการฝึกกิจกรรมกลุ่ม นักเรียนมีคะแนนการฝึกกิจกรรมกลุ่มเพิ่มขึ้นกว่าก่อนการฝึกกิจกรรมกลุ่มอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงให้เห็นว่า การศึกษากระบวนการกลุ่มช่วยให้นักเรียนได้รับการฝึกทักษะด้านสังคม ได้แก่ การอยู่ร่วมกัน การแบ่งปัน การมีความรับผิดชอบในหน้าที่ของตน การเคารพสิทธิของผู้อื่น และทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ ได้แก่การเข้าใจตนเอง และเข้าใจผู้อื่น การติดต่อสื่อสาร นอกจากกิจกรรมกลุ่มจะมีรูปแบบที่หลากหลายแล้ว ยังมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นต่างๆ ภายในกลุ่มระหว่างนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมในกลุ่มเอง และระหว่างตัวผู้วิจัยและตัวนักเรียนในกลุ่มทำให้นักเรียนเกิดความมั่นใจในการแสดงออก และมีความสุขในการอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมอีกด้วย

อรชร ชัยชาญ (2545) ผลของกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อการพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กที่มีปัญหาทางพฤติกรรมระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดเวฬุวนาราม กรุงเทพมหานคร การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาผลของโปรแกรมกิจกรรมกลุ่ม ที่มีต่อการพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กที่มีปัญหาทางพฤติกรรม ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดเวฬุวนาราม กรุงเทพมหานคร 2) ศึกษาพฤติกรรมของเด็กที่มีปัญหา ทางพฤติกรรมระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดเวฬุวนาราม กรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดเวฬุวนาราม กรุงเทพมหานคร ภาคปลาย ปีการศึกษา 2544 เป็นเด็กที่มีปัญหาทางพฤติกรรมสูง และมี คะแนนจากแบบประเมินทักษะทางสังคมต่ำกว่า 15 คะแนน โดยการสุ่มอย่างง่าย จำนวน 8 คน กลุ่มทดลองเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มจำนวน 12 ครั้ง เป็นเวลา 6 สัปดาห์ ๆ ละ 2 ครั้ง ๆ ละ 50 นาที

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) โปรแกรมกิจกรรมกลุ่ม 2) แบบสำรวจพฤติกรรมเด็ก 3) แบบประเมินทักษะทางสังคม วิเคราะห์ข้อมูลในโปรแกรม SPSS For Window โดยใช้สถิติ Nonparametric Statistic ด้วยวิธี The Wilcoxon Matched Pairs Signed-Rank Test ผลการวิจัยพบว่า 1) ภายหลังการทดลอง กลุ่มทดลองที่เข้าร่วมโปรแกรมกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมมีคะแนนทักษะทางสังคมสูงขึ้นกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) ภายหลังการทดลองกลุ่มทดลองที่เข้าร่วมโปรแกรมกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม มีคะแนนจากแบบสำรวจพฤติกรรมเด็กเพิ่มสูงขึ้น กว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

โสภภาพรรณ สุขเฟื่องฟู (2545) การใช้โปรแกรมกิจกรรมกลุ่มเพื่อส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนพณิชยการสุโขทัย ที่พ่อแม่ตอบสนองอารมณ์ด้านลบของบุตรแตกต่างกัน การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมาย 3 ประการ คือ ศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม และการตอบสนองทางลบของพ่อแม่ต่ออารมณ์ด้านลบของบุตรของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ว่าส่งผลต่อความฉลาดทางอารมณ์หรือไม่ และเพื่อเปรียบเทียบความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนระหว่างกลุ่มที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มและกลุ่มที่ไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม รวมทั้งเพื่อเปรียบเทียบความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนที่มีการตอบสนองทางลบของพ่อแม่ต่ออารมณ์ด้านลบของบุตรต่างกัน กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาเป็นนักเรียนที่กำลังอยู่ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนพณิชยการสุโขทัย จำนวน 72 คน โดยแบ่งเป็นกลุ่มที่รับรู้ว่าพ่อแม่ไม่สนใจหรือเพิกเฉยเวลาที่ตนมีอารมณ์ด้านลบ 24 คน กลุ่มที่รับรู้ว่าพ่อแม่ตอบสนองด้วยความรุนแรง เช่น ทบตี ต่ำหนิ 24 คน กลุ่มที่รับรู้ว่าพ่อแม่เห็นใจคนที่ตนมีอารมณ์ด้านลบแต่ไม่มีวิธีช่วยเหลือ 24 คน ได้กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 36 คน ใช้เวลาในการทดลอง 24 ครั้ง ๆ ละ 1 ชั่วโมง โดยกลุ่มทดลองได้รับการเข้าร่วมโปรแกรมกิจกรรมกลุ่ม และกลุ่มควบคุมจัดให้มีกิจกรรมอื่น ผลการวิจัยพบว่า 1) ไม่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มและการตอบสนองทางลบของพ่อแม่ต่ออารมณ์ด้านลบของบุตรต่อความฉลาดทางอารมณ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) นักเรียนที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มมีความฉลาดทางอารมณ์สูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 3) ความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนในแต่ละกลุ่มมีการตอบสนองทางลบของพ่อแม่ต่ออารมณ์ด้านลบของบุตรไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สมมติฐานการวิจัย

1. นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มมีสมรรถนะทางสังคม ก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และระยะติดตามผล แตกต่างกัน
2. นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มและนักเรียนที่ไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มมีสมรรถนะทางสังคมก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และระยะติดตามผล แตกต่างกัน

บทที่ 3

วิธีการวิจัย

ในการวิจัยเรื่อง ผลของกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาสมรรถนะทางสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนคำชะอีวิทยาคาร จังหวัดมุกดาหาร เป็นการศึกษาแบบกึ่งทดลอง (Quasi Experimental Research) โดยใช้แบบที่มีกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม เพื่อการศึกษาการใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาสมรรถนะทางสังคม โดยมีการวัดตัวแปรตามก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และระยะติดตามผล มีการเปรียบเทียบคะแนนระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนคำชะอีวิทยาคาร จังหวัดมุกดาหาร ปีการศึกษา 2552 จำนวน 186 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในงานวิจัย คือ นักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในโรงเรียนคำชะอีวิทยาคาร จังหวัดมุกดาหาร ปีการศึกษา 2552 โดยการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Random Sampling) กับนักเรียนที่มีคะแนนเฉลี่ยสมรรถนะทางสังคมต่ำกว่าห้องอื่น จำนวน 2 ห้อง ห้องละ 30 คน การสุ่มเข้ากลุ่ม(Random Assignment) โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย ด้วยการจับฉลากแบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ก่อนการดำเนินการทดลองผู้วิจัยได้ทดสอบคุณสมบัติและความเท่าเทียมกันของการจัดกระทำของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ซึ่งพบว่า นักเรียนที่เป็นกลุ่มทดลองและนักเรียนกลุ่มควบคุมมีระดับสมรรถนะทางสังคมไม่แตกต่างกัน ดังนั้น กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมที่ได้จากการสุ่มตัวอย่าง มีคุณสมบัติเท่าเทียมกันเหมาะสมที่จะจัดกระทำเป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยในครั้งนี้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเพื่อพัฒนาสมรรถนะทางสังคม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 โรงเรียนคำชะอีวิทยาคาร จังหวัดมุกดาหาร เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แบบสอบถามสมรรถนะทางสังคม และกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาสมรรถนะทางสังคม ดังนี้

แบบสอบถามสมรรถนะทางสังคม

แบบสอบถามสมรรถนะทางสังคมมีขั้นตอนในการสร้างดังนี้

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อหาแนวทางในการกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย โดยกำหนดนิยามเพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามสมรรถนะทางสังคม แบบสอบถามที่สร้างจำนวน 85 ข้อ

2. นำแบบสอบถามสมรรถนะทางสังคมที่ปรับปรุงตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา ไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน (ภาคผนวก ข) เพื่อดูความสอดคล้องของข้อคำถามกับนิยามในแต่ละด้านเป็นรายข้อและให้คะแนนความเที่ยงตรงตามเนื้อหาของแบบสอบถามที่สร้างขึ้น โดยผู้วิจัยกำหนดระดับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ดังนี้

+1 = เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามเหมาะสมตามนิยามศัพท์

0 = เมื่อไม่แน่ใจว่าข้อคำถามเหมาะสมตามนิยามศัพท์

-1 = เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามไม่เหมาะสมตามนิยามศัพท์

ผู้วิจัยนำคะแนนที่ได้จากการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Item Objective Congruence; IOC) ระหว่างคำถามกับนิยามเชิงปฏิบัติการ มีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.00-1.00 จากนั้นผู้วิจัยตัดข้อคำถามที่มีคะแนน IOC น้อยกว่า 0.66 และได้ปรับปรุงข้อคำถามที่มีคะแนน IOC เท่ากับ 0.66 ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ ในแบบสอบถามผู้วิจัยได้ตัดข้อคำถามออกจำนวน 19 ข้อ เหลือ 66 ข้อ

3 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามสมรรถนะทางสังคมที่ปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักเรียนที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน เพื่อตรวจสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ของข้อคำถามแต่ละข้อกับคะแนนรวมทั้งฉบับ โดยคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .20 จำนวน 49 ข้อ ซึ่งมีค่าอำนาจจำแนกรายข้ออยู่ระหว่าง .2078 ถึง .9071 และวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามด้วยการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาทั้งฉบับมีค่าเท่ากับ .9003 และมีค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาในแต่ละด้าน และจำนวนข้อในแต่ละด้านดังนี้

3.1 การกำกับตนเอง	จำนวน 13 ข้อ	ค่าอัลฟาเท่ากับ .8806
3.2 การสื่อสาร	จำนวน 10 ข้อ	ค่าอัลฟาเท่ากับ .7728
3.3 ทักษะทางสังคม	จำนวน 16 ข้อ	ค่าอัลฟาเท่ากับ .8296
3.4 การตัดสินใจทางสังคม	จำนวน 10 ข้อ	ค่าอัลฟาเท่ากับ .7895

4. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามสมรรถนะทางสังคมไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

ลักษณะของแบบสอบถามสมรรถนะทางสังคมที่ใช้ในการวิจัย

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามนี้เป็นตัวเลือก โดยในแต่ละตัวเลือกจะมีระดับความคิดเห็น 4 ระดับ โดยให้นักเรียนพิจารณาแต่ละตัวเลือก ว่าตัวเลือกใดตรงกับความรู้สึกหรือการกระทำของนักเรียนมากที่สุด โดยให้พิจารณาเลือกเพียงคำตอบเดียว และตอบให้ครบทุกข้อ แล้วใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับตัวนักเรียนมากที่สุด โดยในแต่ละระดับมีความหมายดังนี้

- 4 หมายถึง นักเรียนคิดว่าข้อความนั้นตรงกับตัวนักเรียนมากที่สุด
- 3 หมายถึง นักเรียนคิดว่าข้อความนั้นตรงกับตัวนักเรียนมาก
- 2 หมายถึง นักเรียนคิดว่าข้อความนั้นตรงกับตัวนักเรียนน้อย
- 1 หมายถึง นักเรียนคิดว่าข้อความนั้นตรงกับตัวนักเรียนน้อยที่สุด

ข้อที่	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น

		4	3	2	1
	ด้านการกำกับตนเอง				
0	ฉันรู้สึกโกรธ เมื่อเพื่อนทำให้ฉันไม่พอใจ				
00	ฉันจะแสดงอารมณ์หงุดหงิดทันทีเมื่อถูกขัดใจ				
	ด้านการสื่อสาร				
0	เวลาคุยกับเพื่อนฉันเป็นผู้ฟังที่ดี				
00	เพื่อนๆ บอกว่า ฉันเป็นคนพูดเข้าใจง่าย				
	ด้านทักษะทางสังคม				
0	ฉันเต็มใจที่จะให้ความร่วมมือในการทำงานกลุ่ม				
00	ฉันชอบเข้าร่วมกิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้น				
	ด้านการตัดสินใจทางสังคม				
0	ก่อนที่จะฉันจะแก้ปัญหา ฉันจะหาสาเหตุของปัญหา				
00	ฉันมักตัดสินใจโดยไม่รู้สาเหตุของปัญหาที่แท้จริง				

เกณฑ์การตรวจให้คะแนนและการแปลผล

แบบสอบถามสมรรถนะทางสังคมมีเกณฑ์การตรวจให้คะแนนเป็นรายข้อ โดยมีช่วงคะแนน 1–4 คะแนน การให้คะแนนรายข้อตามความมากน้อยของระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามในแต่ละข้อ ดังนั้นผู้ที่ได้คะแนนจากแบบสอบถามสมรรถนะทางสังคมมากที่สุด ถือว่าข้อความนั้นเป็นจริงมากที่สุด และผู้ที่ได้คะแนนจากแบบสอบถามน้อยที่สุด ถือว่าข้อความนั้นเป็นจริงน้อยที่สุด

เกณฑ์ในการตรวจให้คะแนนของแบบสอบถามสมรรถนะทางสังคม

กำหนดการให้คะแนนดังนี้

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น			
	4	3	2	1
ข้อความทางบวก	4	3	2	1
ข้อความทางลบ	1	2	3	4

เกณฑ์การแปลผลคะแนนของคะแนนแบบสอบถามสมรรถนะทางสังคม

ข้อความทางบวก	ตอบ 4 หมายถึง	มีคะแนนสมรรถนะทางสังคมสูง
	ตอบ 3 หมายถึง	มีคะแนนสมรรถนะทางสังคมค่อนข้างสูง
	ตอบ 2 หมายถึง	มีคะแนนสมรรถนะทางสังคมค่อนข้างต่ำ
	ตอบ 1 หมายถึง	มีคะแนนสมรรถนะทางสังคมต่ำ
ข้อความทางลบ	ตอบ 4 หมายถึง	มีคะแนนสมรรถนะทางสังคมต่ำ
	ตอบ 3 หมายถึง	มีคะแนนสมรรถนะทางสังคมค่อนข้างต่ำ
	ตอบ 2 หมายถึง	มีคะแนนสมรรถนะทางสังคมค่อนข้างสูง
	ตอบ 1 หมายถึง	มีคะแนนสมรรถนะทางสังคมสูง

เกณฑ์การแปลความหมาย

ในการแปลความหมายของแบบสอบถามผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์การแปลความหมายไว้ดังนี้ (ยุทธ ไกยวรรณ, 2548)

$$\text{ระดับค่าเฉลี่ย} = \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} = \frac{4 - 1}{3} = 1$$

คะแนนตั้งแต่	3.01-4.00	กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์ระดับ	สูง
คะแนนตั้งแต่	2.01-3.00	กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์ระดับ	ปานกลาง

คะแนนตั้งแต่ 1.00-2.00 กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์ระดับ ต่ำ

กิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาสมรรถนะทางสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

มีทั้งหมดจำนวน 12 กิจกรรม ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยมีขั้นตอนในการสร้างดังนี้

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อหาแนวทางในการกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย โดยกำหนดนิยามเพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาสมรรถนะทางสังคม

2. นำกิจกรรมกลุ่มเพื่อสมรรถนะทางสังคมที่ปรับปรุงตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน (ภาคผนวก ข) ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) เพื่อตรวจสอบคล้อยระหว่างวัตถุประสงค์ เนื้อหา วิธีดำเนินการ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

4 = เหมาะสมมากที่สุด

3 = เหมาะสมมาก

2 = เหมาะสมปานกลาง

1 = เหมาะสมน้อย

0 = เหมาะสมน้อยที่สุดหรือไม่เหมาะสมเลย

ซึ่งมีค่า IOC อยู่ระหว่าง 3.22-3.66 จากนั้นผู้วิจัยนำกิจกรรมกลุ่มเพื่อสมรรถนะทางสังคมที่ผ่านการตรวจแล้วไปปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

3. ผู้วิจัยนำกิจกรรมกลุ่มเพื่อสมรรถนะทางสังคมที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมเกี่ยวกับลำดับขั้นตอน ระยะเวลา และเนื้อหา แล้วจึงนำมาปรับปรุงแก้ไขอีกครั้ง ก่อนนำไปใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่าง

4. ผู้วิจัยนำกิจกรรมกลุ่มเพื่อสมรรถนะทางสังคมไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นกลุ่มทดลอง ที่ปรับปรุงแล้วไปดำเนินการวิจัยต่อไป

ตารางที่ 1 ระยะเวลาในการดำเนินกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาสมรรถนะทางสังคม

ครั้งที่	วัน เดือน ปี	เวลา	หัวข้อ
1	20 มกราคม 2553	10.10 น – 11.00 น	ปฐมนิเทศ
2	20 มกราคม 2553	12.40 น – 13.30 น	อารมณ์ของฉัน
3	25 มกราคม 2553	11.00 น – 11.50 น	การควบคุมอารมณ์
4	27 มกราคม 2553	10.10 น – 11.00 น	อย่าใส่ใจ
5	27 มกราคม 2553	12.40 น – 13.30 น	การฟังที่ดี
6	29 มกราคม 2553	12.40 น – 13.30 น	ตั้งใจฟัง
7	3 กุมภาพันธ์ 2553	10.10 น – 11.00 น	โยนไข่
8	3 กุมภาพันธ์ 2553	12.40 น – 13.30 น	น้ำเย็นน้ำใจ
9	5 กุมภาพันธ์ 2553	12.40 น – 13.30 น	ร่วมแรงร่วมใจ
10	10 กุมภาพันธ์ 2553	10.10 น – 11.00 น	ปัญหาไม้ไผ่แก้ว
11	10 กุมภาพันธ์ 2553	12.40 น – 13.30 น	ช่วยคิดหน่อย
12	12 กุมภาพันธ์ 2553	12.40 น – 13.30 น	ปัจฉิมนิเทศ “ใครได้อะไรบ้าง”

ตารางที่ 2 โครงสร้างของกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาสมรรถนะทางสังคม

แผน	ชื่อกิจกรรม	วัตถุประสงค์	องค์ประกอบ

กิจกรรม	สมรรถนะทางสังคม
ครั้งที่ 1 ปฐมนิเทศ	1. เพื่อสร้างสัมพันธ์ภาพระหว่างผู้วิจัยกับนักเรียนในกลุ่มและเพื่อสร้างสัมพันธ์ภาพระหว่างนักเรียนภายในกลุ่มให้รู้จักกันมากขึ้น 2. เพื่อให้ให้นักเรียนทราบและเข้าใจวัตถุประสงค์วิธีการ กฏระเบียบ บทบาทหน้าที่ของผู้วิจัยและของนักเรียนในการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม รวมทั้งวัน เวลา และสถานที่ในการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม 3. เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมที่จะเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม
ครั้งที่ 2 อารมณ์ของฉัน	เพื่อให้ให้นักเรียนรับรู้อารมณ์ของตนเอง รู้จัก การกำกับตนเอง การควบคุมอารมณ์ของตนเองและแสดงออกของพฤติกรรมได้อย่างเหมาะสม
ครั้งที่ 3 การควบคุมอารมณ์	เพื่อให้ให้นักเรียนรู้จักการควบคุมอารมณ์ ของตนเอง และแสดงออกของพฤติกรรมได้อย่างเหมาะสม
ครั้งที่ 4 อย่าใส่ใจ	เพื่อให้ให้นักเรียนรู้จักการควบคุมอารมณ์ ของตนเองเมื่อเกิดอารมณ์โกรธ และแสดงออกของพฤติกรรมได้อย่างเหมาะสม
ครั้งที่ 5 การฟังที่ดี	เพื่อให้ให้นักเรียนได้ทราบเทคนิคการรับฟังผู้อื่น การสื่อสารอย่างตั้งใจ การแสดงออกทางท่าทางการตอบสนองในการสื่อสารกับผู้อื่น รวมถึงการให้ข้อมูลย้อนกลับบุคคลอื่นได้อย่างเหมาะสม
ครั้งที่ 6 ตั้งใจฟัง	เพื่อให้ให้นักเรียนเห็นความสำคัญของการสื่อสารจากผู้อื่น การให้ข้อมูลย้อนกลับบุคคลอื่นได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

ตารางที่ 2 (ต่อ)

แผนกิจกรรม	ชื่อกิจกรรม	วัตถุประสงค์	องค์ประกอบสมรรถนะทางสังคม

ครั้งที่ 7	โยนไข่	เพื่อให้นักเรียนได้แสดงถึงการให้ความช่วยเหลือ การให้ความร่วมมือ การแบ่งปันในการทำกิจกรรมที่ได้รับมอบหมาย	ทักษะทางสังคม
ครั้งที่ 8	น้ำเอยน้ำใจ	เพื่อให้นักเรียนได้แสดงถึงการให้ความช่วยเหลือ การให้ความร่วมมือ การแบ่งปันในการทำกิจกรรมที่ได้รับมอบหมาย การเสียสละต่อส่วนรวม	
ครั้งที่ 9	ร่วมแรงร่วมใจ	เพื่อให้นักเรียนได้แสดงถึงการให้ความช่วยเหลือ การให้ความร่วมมือ การแบ่งปัน การเสียสละ และการแสดง ถึงความเป็นมิตรกับบุคคลอื่นในสังคม	
ครั้งที่ 10	ปัญหามีไว้แก้	เพื่อให้นักเรียนได้รู้จักจำแนกปัญหา พิจารณาหาวิธีการแก้ปัญหาที่เหมาะสม พิจารณาทางเลือก และปฏิบัติต่อทางเลือกที่ดีที่สุด	การตัดสินใจทางสังคม
ครั้งที่ 11	ช่วยคิดหน่อย	เพื่อให้นักเรียนได้พิจารณาหาวิธีการแก้ปัญหาที่เหมาะสม พิจารณาทางเลือก ใช้เหตุผลในการตัดสินใจ	
ครั้งที่ 12	ปัจฉิมนิเทศ “ใครได้ อะไรบ้าง”	1. เพื่อให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นถึงการเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อพัฒนาสมรรถนะทางสังคม 2. เพื่อสรุปผลที่ได้จากการเข้าร่วมกิจกรรม เพื่อพัฒนาสมรรถนะทางสังคมและการนำไปประยุกต์ใช้	

การดำเนินการทดลอง

ในการวิจัยเรื่อง ผลของกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาสมรรถนะทางสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนคำชะอีวิทยาคาร จังหวัดมุกดาหาร เป็นการวิจัยแบบกึ่งทดลอง (Quasi

Experimental Research) โดยใช้แบบที่มีกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม เพื่อการศึกษาการใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาสมรรถนะทางสังคม โดยมีการวัดตัวแปรตามก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และระยะติดตามผล มีการเปรียบเทียบคะแนนระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ผู้วิจัยได้ดำเนินงานตามลำดับดังนี้

1. ผู้วิจัยนำหนังสือจากหัวหน้าภาคจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนคำชะอีวิทยาคาร จังหวัดมุกดาหาร เพื่ออนุมัติในการดำเนินการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งมีนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 เป็นกลุ่มตัวอย่างและขออนุญาตใช้สถานที่ในการดำเนินการทดลอง

2. ให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนคำชะอีวิทยาคาร จังหวัดมุกดาหาร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 จำนวน 186 คน ทำแบบสอบถามสมรรถนะทางสังคม

3. สุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยพิจารณาจากภาพรวมของคะแนนเฉลี่ยจากการทำแบบสอบถามสมรรถนะทางสังคม โดยเลือกห้องที่มีคะแนนเฉลี่ยสมรรถนะทางสังคมต่ำกว่าห้องอื่น จำนวน 2 ห้อง ห้องละ 30 คน แล้วมาสุ่มอย่างง่ายเพื่อแบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

4. ผู้วิจัยดำเนินการนำกิจกรรมกลุ่มกับนักเรียนกลุ่มทดลองด้วยตนเองตามกิจกรรมที่วางไว้ จำนวน 4 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 ครั้ง ครั้งละ 50 นาที ระหว่างวันที่ 20 มกราคม 2553 ถึงวันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2553 ส่วนนักเรียนกลุ่มควบคุมได้รับการเรียนการสอนตามปกติ

5. เมื่อผู้วิจัยดำเนินการทดลองตามที่กำหนดไว้แล้ว ผู้วิจัยนำแบบสอบถามสมรรถนะทางสังคมซึ่งเป็นเครื่องมือที่ใช้วัดก่อนการทดลองมาวัดกับนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมภายหลังการทดลอง (Post - test) รวมทั้งให้นักเรียนกลุ่มทดลองตอบแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรมกลุ่มทั้ง 12 ครั้ง

6. ระยะติดตามผล หลังจากยุติการทดลองเป็นเวลา 2 สัปดาห์ ในวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2553 เพื่อเป็นคะแนนระยะติดตามผล ผู้วิจัยนำแบบสอบถามสมรรถนะทางสังคมให้นักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมประเมิน เพื่อใช้เป็นคะแนนระยะติดตามผล (Follow-Up)

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนสมรรถนะทางสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนคำชะอีวิทยาคาร
2. วิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของสมรรถนะทางสังคมของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และระยะติดตามผลโดยพิจารณาค่า F-test ด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนสองทางแบบวัดซ้ำ (Two-way repeated measures ANOVA)
3. วิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่หรือทดสอบภายหลัง (Post Hoc Test) ของสมรรถนะทางสังคมโดยรวมก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และระยะติดตามผล ด้วยวิธีการ Bonferoni

บทที่ 4

ผลการวิจัยและข้อวิจารณ์

ผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาผลของกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาสมรรถนะทางสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนคำชะอีวิทยาคาร จังหวัดมุกดาหาร เป็นการวิจัยแบบกึ่งทดลอง (Quasi Experimental Research) โดยใช้รูปแบบการทดลองที่มีนักเรียนกลุ่มทดลองจำนวน 30 คน และกลุ่มควบคุม จำนวน 30 คน โดยมีการวัดตัวแปรตาม คือ คะแนนจากแบบสอบถามสมรรถนะทางสังคมก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และระยะติดตามผล มีการเปรียบเทียบคะแนนระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ซึ่งนักเรียนในกลุ่มทดลองเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาสมรรถนะทางสังคมทั้งหมด 12 ครั้ง ครั้งละ 50 นาที ระหว่างวันที่ 20 มกราคม 2553 ถึงวันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2553 ผู้วิจัยได้นำเสนอข้อมูลตามลำดับดังนี้

1. วิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่

1.1 จำนวน ร้อยละของข้อมูลพื้นฐานด้านเพศและห้องเรียน

1.2 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนสมรรถนะทางสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนคำชะอีวิทยาคาร

2. วิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของสมรรถนะทางสังคมของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ก่อนการทดลอง ระยะการทดลอง และหลังติดตามผลโดยพิจารณาค่า F-test ด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนสองทางแบบวัดซ้ำ (Two-way repeated measures ANOVA)

3. วิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่หรือทดสอบภายหลัง (Post Hoc Test) ของสมรรถนะทางสังคมโดยรวมและรายองค์ประกอบก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และระยะติดตามผล ด้วยวิธีการ Bonferoni

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่

1.1 จำนวน ร้อยละของข้อมูลพื้นฐานด้านเพศและห้องเรียน

การวิเคราะห์ในตอนนี้ ผู้วิจัยนำข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนทั้งสิ้น 186 คน มาหาร้อยละ ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 จำนวน ร้อยละของนักเรียนในกลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษา (N=186)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	77	41.40
หญิง	109	58.60
รวม	186	100.00
ห้องเรียน		
ห้อง 1/1	35	18.81
ห้อง 1/2	31	16.67
ห้อง 1/3	30	16.13
ห้อง 1/4	30	16.13
ห้อง 1/5	30	16.13
ห้อง 1/6	30	16.13
รวม	186	100.00

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตารางที่ 3 พบว่า นักเรียนกลุ่มตัวอย่างที่เป็นเพศหญิง จำนวน 109 คน คิดเป็นร้อยละ 58.60 และเพศชาย จำนวน 77 คน คิดเป็นร้อยละ 41.40 จำนวนนักเรียนในแต่ละห้อง ห้อง 1/1 จำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 18.81 รองลงมาคือ ห้อง 1/2 จำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 16.67 และห้อง 1/3 ห้อง 1/4 ห้อง 1/5 และห้อง 1/6 จำนวนห้องละ 30 คน คิดเป็นร้อยละ 16.13 ตามลำดับ

2.1 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนสมรรถนะทางสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนคำชะอีวิทยาคาร

การวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นนี้ ผู้วิจัยได้นำคะแนนสมรรถนะทางสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนคำชะอีวิทยาคาร มาหาค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดังแสดงในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของสมรรถนะทางสังคมโดยรวมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนคำชะอีวิทยาคาร (N=186)

ห้องเรียน	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลผล
1/1	3.02	.28	สูง
1/2	2.75	.33	ปานกลาง
1/3	2.85	.28	ปานกลาง
1/4	2.69	.32	ปานกลาง
1/5	2.66	.26	ปานกลาง
1/6	2.85	.30	ปานกลาง
รวม	2.81	.32	ปานกลาง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตารางที่ 4 พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีค่าเฉลี่ยสมรรถนะทางสังคมโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.81 และเมื่อพิจารณาในแต่ละห้องเรียน พบว่า ห้อง 1/1 มีค่าเฉลี่ยสมรรถนะทางสังคมอยู่ในระดับสูง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.02 ส่วนห้องอื่นๆ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งห้อง 1/3 และห้อง 1/6 มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดเท่ากับ 2.85 รองลงมาคือห้อง 1/2 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.75 ห้อง 1/4 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.69 และห้อง 1/5 มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด เท่ากับ 2.66 ตามลำดับ

ตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของสมรรถนะทางสังคมรายด้านของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนคำชะอีวิทยาคาร (N=186)

องค์ประกอบ	ห้อง	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลผล
การกำกับตนเอง	1/1	3.06	.37	สูง
	½	2.75	.44	ปานกลาง
	1/3	2.90	.33	ปานกลาง
	¼	2.78	.51	ปานกลาง
	1/5	2.83	.37	ปานกลาง
	1/6	2.93	.42	ปานกลาง
รวม		2.88	.42	ปานกลาง
การสื่อสาร	1/1	2.84	.38	ปานกลาง
	½	2.58	.46	ปานกลาง
	1/3	2.60	.47	ปานกลาง
	¼	2.50	.36	ปานกลาง
	1/5	2.45	.40	ปานกลาง
	1/6	2.77	.35	ปานกลาง
รวม		2.66	.42	ปานกลาง
ทักษะทางสังคม	1/1	3.32	.37	สูง
	½	3.00	.44	สูง
	1/3	3.23	.37	สูง
	¼	2.86	.47	ปานกลาง
	1/5	2.77	.33	ปานกลาง
	1/6	2.99	.41	ปานกลาง
รวม		3.04	.44	สูง
การตัดสินใจทางสังคม	1/1	2.82	.33	ปานกลาง
	½	2.57	.32	ปานกลาง
	1/3	2.57	.46	ปานกลาง
	¼	2.43	.35	ปานกลาง
	1/5	2.60	.26	ปานกลาง
	1/6	2.67	.40	ปานกลาง
รวม		2.61	.37	ปานกลาง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ยสมรรถนะทางสังคมของนักเรียนในแต่ละองค์ประกอบ พบว่า นักเรียนมีค่าเฉลี่ยโดยรวมในองค์ประกอบด้านทักษะทางสังคมอยู่ในระดับสูง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.04 ส่วนในองค์ประกอบอื่นๆ มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับปาน

กลาง ซึ่งองค์ประกอบการกำกับตนเองมีค่าเฉลี่ยมากที่สุดเท่ากับ 2.88 รองลงมาคือ การสื่อสาร มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.66 และการตัดสินใจทางสังคม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.61 ตามลำดับ

2. วิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของสมรรถนะทางสังคมของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และระยะติดตามผลโดยพิจารณาค่า F-test ด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนสองทางแบบวัดซ้ำ (Two-way repeated measures ANOVA)

2.1 ค่าสถิติพื้นฐานของข้อมูลด้านเพศของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

การวิเคราะห์ในขั้นนี้ ผู้วิจัยนำข้อมูลด้านเพศของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม มาจำแนกตามเพศ ดังตารางดังนี้

ตารางที่ 6 จำนวนข้อมูลด้านเพศของกลุ่มตัวอย่างของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

เพศ	กลุ่มทดลอง	กลุ่มควบคุม	รวม
ชาย	11	15	26
หญิง	19	15	34
รวม	30	30	60

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตารางที่ 6 พบว่า กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมที่เข้าร่วมการทดลอง ทั้งหมด 60 คน โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 30 คน กลุ่มทดลองประกอบด้วย เพศชาย 11 คน เพศหญิง 19 คน กลุ่มควบคุมประกอบด้วยเพศชาย 15 คน เพศหญิง 15 คน

2.2 การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของสมรรถนะทางสังคมรายด้าน และโดยรวมของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ก่อนการทดลอง หลังการทดลองและระยะติดตามผล

การวิเคราะห์ในตอนนี้ผู้วิจัยนำค่าเฉลี่ยจากแบบสอบถามสมรรถนะทางสังคมโดยรวม และรายองค์ประกอบของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ทั้งก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และระยะติดตามผล แสดงดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 7 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของสมรรถนะทางสังคมรายด้านและโดยรวมของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และระยะติดตามผล

องค์ประกอบ	กลุ่มทดลอง								
	ก่อนการทดลอง			หลังการทดลอง			หลังติดตามผล		
	M	S.D.	แปลผล	M	S.D.	แปลผล	M	S.D.	แปลผล
การกำกับตนเอง	2.78	.09	ปานกลาง	2.89	.09	ปานกลาง	2.86	.08	ปานกลาง
การสื่อสาร	2.57	.06	ปานกลาง	2.99	.07	ปานกลาง	2.97	.07	ปานกลาง
ทักษะทางสังคม	2.68	.08	ปานกลาง	3.19	.05	ปานกลาง	3.17	.05	ปานกลาง
การตัดสินใจทางสังคม	2.43	.06	ปานกลาง	2.95	.10	ปานกลาง	2.63	.04	ปานกลาง
สมรรถนะทางสังคม โดยรวม	2.69	0.3	ปานกลาง	3.02	0.3	ปานกลาง	2.99	0.2	ปานกลาง
องค์ประกอบ	กลุ่มควบคุม								
	ก่อนการทดลอง			หลังการทดลอง			หลังติดตามผล		
	M	S.D.	แปลผล	M	S.D.	แปลผล	M	S.D.	แปลผล
การกำกับตนเอง	2.83	.06	ปานกลาง	2.67	.07	ปานกลาง	2.66	2.66	ปานกลาง
การสื่อสาร	2.33	.07	ปานกลาง	2.50	.07	ปานกลาง	2.50	.07	ปานกลาง
ทักษะทางสังคม	2.77	.06	ปานกลาง	2.84	.06	ปานกลาง	2.85	.06	ปานกลาง
การตัดสินใจทางสังคม	2.60	.04	ปานกลาง	2.59	.06	ปานกลาง	2.33	.06	ปานกลาง
สมรรถนะทางสังคม โดยรวม	2.66	0.2	ปานกลาง	2.65	0.3	ปานกลาง	2.58	0.3	ปานกลาง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตารางที่ 7 พบว่า กลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยสมรรถนะทางสังคมโดยรวมก่อนการทดลองและระยะติดตามผลอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนค่าเฉลี่ยสมรรถนะทางสังคมโดยรวมหลังการทดลองอยู่ในระดับสูง และมีค่าเฉลี่ยสมรรถนะทางสังคมก่อนการทดลองเท่ากับ 2.69 หลังการทดลองมีค่าเท่ากับ 3.02 และระยะติดตามผลมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.99 เมื่อพิจารณาในแต่ละรายองค์ประกอบของกลุ่มทดลอง พบว่า มีค่าเฉลี่ยสมรรถนะทางสังคมอยู่ในระดับปานกลาง

ส่วนกลุ่มควบคุมมีค่าเฉลี่ยสมรรถนะทางสังคมโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และมีค่าเฉลี่ยสมรรถนะทางสังคมก่อนการทดลอง เท่ากับ 2.66 หลังการทดลองเท่ากับ 2.65 และระยะติดตามผล เท่ากับ 2.58 ตามลำดับ เมื่อพิจารณาในแต่ละรายองค์ประกอบของกลุ่มควบคุม พบว่า มีค่าเฉลี่ยสมรรถนะทางสังคมอยู่ในระดับปานกลาง

2.3 การเปรียบเทียบสมรรถนะทางสังคมโดยรวมของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ก่อนการทดลอง

ก่อนการดำเนินการทดลองผู้วิจัยได้ทดสอบคุณสมบัติและความเท่าเทียมกันของการจัดกระทำของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

ตารางที่ 8 การเปรียบเทียบสมรรถนะทางสังคมโดยรวมของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ก่อนการทดลอง โดยการทดสอบด้วยสถิติทดสอบที (Independent – Sample t - test)

กลุ่ม	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน	t	p
กลุ่มทดลอง	30	2.69	.32	1.436	.236
กลุ่มควบคุม	30	2.66	.26		

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตารางที่ 8 พบว่า ก่อนการทดลอง นักเรียนกลุ่มทดลองและนักเรียนกลุ่มควบคุมมีค่าเฉลี่ยสมรรถนะทางสังคมโดยรวมจากแบบสอบถามสมรรถนะทางสังคมไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ .05 แสดงว่า ก่อนการทดลองนักเรียนที่เป็นกลุ่มทดลองและนักเรียนกลุ่มควบคุมมีระดับสมรรถนะทางสังคมไม่แตกต่างกัน ดังนั้น กลุ่มทดลองและกลุ่ม

ควบคุมที่ได้จากการสุ่มตัวอย่าง มีคุณสมบัติเท่าเทียมเหมาะสมที่จะจัดกระทำเป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยในครั้งนี้

2.4 การเปรียบเทียบสมรรถนะทางสังคมของนักเรียน

การวิเคราะห์ข้อมูลในตอนนี้ ผู้วิจัยได้เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยสมรรถนะทางสังคมโดยรวมที่ได้จากการวัดก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และระยะติดตามผลของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ดังนี้

2.4.1 การเปรียบเทียบสมรรถนะทางสังคมจากการวัดซ้ำของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

การวิเคราะห์ในตอนนี้ ผู้วิจัยได้นำค่าเฉลี่ยสมรรถนะทางสังคมที่ได้ผลจากการวัดก่อนการทดลอง ผลจากการวัดหลังการทดลอง และผลจากการวัดระยะติดตามผลของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมาวิเคราะห์ความแปรปรวนสองทางแบบวัดซ้ำ (Two-way repeated measures ANOVA) และทำการตรวจสอบแบบแจกแจงปกติของกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยจึงทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบสมรรถนะทางสังคมโดยรวม ก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และระยะติดตามผลของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ดังแสดงผลในตาราง

ตารางที่ 9 การเปรียบเทียบสมรรถนะทางสังคมโดยรวม ก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และระยะติดตามผลของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนสองทางแบบวัดซ้ำ

แหล่งความแปรปรวน	Sum of Squares	df	Mean Squares	F	P
ระหว่างกลุ่ม					
กลุ่มทดลอง-กลุ่มควบคุม	2.407	1	2.407	11.695	.001
ความคลาดเคลื่อน	11.939	58	.206		
ภายในกลุ่ม					
ผลการวัดก่อน-หลังการทดลอง และระยะติดตามผล	1.046	2	.523	21.243*	.000
ปฏิสัมพันธ์ของกลุ่มกับผลการวัดก่อน-หลังการทดลอง และระยะติดตามผล	.923	2	.462	18.752*	.000
ความคลาดเคลื่อน	2.856	116	.025		

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตารางที่ 9 พบว่า ผลการวัดสมรรถนะทางสังคม ก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และระยะติดตามผลของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม มีปฏิสัมพันธ์กันต่อคะแนนสมรรถนะทางสังคมโดยรวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($F = 18.752, p = .000$) แสดงว่า คะแนนที่ได้จากการวัดสมรรถนะทางสังคมโดยรวมจากการวัดซ้ำของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม มีความแตกต่างกัน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงทำการวิเคราะห์ผลเฉพาะกลุ่ม (Simple effects) แบบการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวแบบวัดซ้ำ (One-way repeated measures ANOVA) โดยการวิเคราะห์แยกทีละกลุ่ม ดังแสดงผลในตาราง 9

2.4.2 การวิเคราะห์ผลเฉพาะกลุ่ม (Simple effect) การวิเคราะห์ตอนนี้ ผู้วิจัยได้นำผลที่ได้จากการวัดซ้ำในแต่ละครั้งมาทดสอบความแตกต่าง โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียวแบบวัดซ้ำ (One-way repeated measures ANOVA) ทีละกลุ่ม

ตารางที่ 10 การเปรียบเทียบสมรรถนะทางสังคมโดยรวมของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียวแบบวัดซ้ำ

กลุ่ม	แหล่งความแปรปรวน	Sum of Squares	df	Mean Squares	F	p
กลุ่มทดลอง	ผลการวัดก่อน หลังและติดตามผล	1.967	2	.984	31.823	.000
	ความคลาดเคลื่อน	1.793	58	.031		
กลุ่มควบคุม	ผลการวัดก่อน หลังและติดตามผล	.002	2	.001	.056	.945
	ความคลาดเคลื่อน	1.063	58	.018		

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตารางที่ 10 พบว่า ค่าเฉลี่ยสมรรถนะทางสังคมโดยรวมที่ได้จากการวัดซ้ำ ก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และระยะติดตามผลในกลุ่มทดลอง มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($F = 31.823$, $p = .000$) แสดงว่า ในกลุ่มทดลองมีคะแนนสมรรถนะทางสังคมโดยรวมก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และระยะติดตามผล แตกต่างกันอย่างน้อย 1 คู่ ในขณะที่เดียวกันในกลุ่มควบคุม มีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($F = .056$, $p = .945$) แสดงว่า ในกลุ่มควบคุมมีคะแนนสมรรถนะทางสังคมโดยรวมก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และระยะติดตามผล ไม่แตกต่างกัน

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงนำผลที่ได้จากการวัดก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และระยะติดตามผลของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม มาเปรียบเทียบเป็นรายคู่ด้วยวิธี Bonferoni เพื่อดูว่าคู่ใดมีความแตกต่างกัน

3. วิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่หรือทดสอบภายหลัง (Post Hoc Test) ของสมรรถนะทางสังคมโดยรวมก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และระยะติดตามผล ด้วยวิธีการ Bonferoni

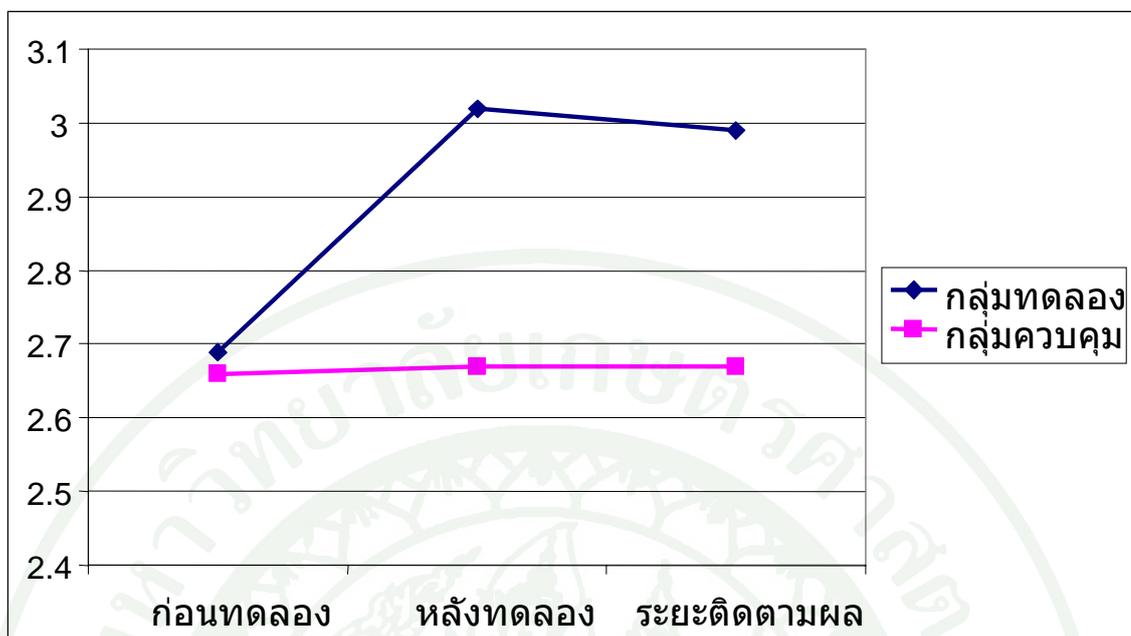
3.1 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ ด้วยวิธีการ Bonferoni

ตารางที่ 11 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ของสมรรถนะทางสังคมโดยรวมที่ได้จากการวัดก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และระยะติดตามผลของกลุ่มทดลอง ด้วยวิธีการ Bonferoni

กลุ่ม	ระยะการทดลอง		Mean		Std. Error	P	
	ระยะ	ค่าเฉลี่ย	ระยะ	ค่าเฉลี่ย			
กลุ่มทดลอง	หลังการทดลอง	3.02	ก่อนการทดลอง	2.69	.327*	.055	.000
	ระยะติดตามผล	2.99	ก่อนการทดลอง	2.69	.298*	.052	.000
	ระยะติดตามผล	2.99	หลังการทดลอง	3.02	-.029	.022	.582

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตารางที่ 11 พบว่า ค่าเฉลี่ยสมรรถนะทางสังคมที่เป็นกลุ่มทดลอง หลังการทดลอง และระยะติดตามผล แตกต่างจาก ก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แต่หลังการทดลองกับระยะติดตามผลแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่า การทดลองโดยใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาสมรรถนะทางสังคมส่งผลต่อสมรรถนะทางสังคมให้ดีขึ้น และมีความคงทนของผลการใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาสมรรถนะทางสังคมอยู่จนถึงหลังการติดตามผล

เพื่อให้เห็นเด่นชัด ผู้วิจัยจึงนำเสนอภาพกราฟการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยสมรรถนะทางสังคมโดยรวมก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และระยะติดตามผล ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

ภาพที่ 2 การเปรียบเทียบสมรรถนะทางสังคมโดยรวมก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และระยะติดตามผล ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

ข้อวิจารณ์

ผลของกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาสมรรถนะทางสังคม

1. จากผลการวิจัย พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีค่าเฉลี่ยสมรรถนะทางสังคมโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.81 และเมื่อพิจารณาในแต่ละห้องเรียน พบว่า ห้อง 1/1 มีค่าเฉลี่ยสมรรถนะทางสังคมอยู่ในระดับสูง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.02 ส่วนห้องอื่น ๆ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งห้อง 1/3 และห้อง 1/6 มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดเท่ากับ 2.85 รองลงมาคือห้อง 1/2 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.75 ห้อง 1/4 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.69 และสุดท้ายห้อง 1/5 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.66 ตามลำดับ เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยสมรรถนะทางสังคมของนักเรียนในแต่ละองค์ประกอบ พบว่า นักเรียนมีค่าเฉลี่ยโดยรวมในองค์ประกอบด้านทักษะทางสังคมอยู่ในระดับสูง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.04 ส่วนในองค์ประกอบอื่น ๆ มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งองค์ประกอบด้านการกำกับตนเองมีค่าเฉลี่ยมากที่สุดเท่ากับ

2.88 รองลงมาคือ ด้านการสื่อสาร มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.66 และสุดท้ายด้านการตัดสินใจทางสังคม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.61 ตามลำดับ

จากผลการวิจัย พบว่า นักเรียนมีค่าเฉลี่ยสมรรถนะทางสังคมโดยรวมในองค์ประกอบด้านทักษะทางสังคมอยู่ในระดับสูง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะปัจจัยต่างๆ ที่ช่วยพัฒนาทักษะทางสังคม ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ ได้แก่ 1) ประสบการณ์ทางบ้าน ซึ่งถ้าเด็กได้เจริญเติบโตมาจากครอบครัวที่มีความรัก ความอบอุ่น ความเป็นมิตร พ่อแม่ได้แสดงความรักและยอมรับในตัวเด็กก็จะทำให้เด็กมีพัฒนาการและบุคลิกภาพที่ดีที่โรงเรียนได้ 2) ประสบการณ์ทางโรงเรียน โดยโรงเรียนสามารถส่งเสริมและมีการจัดกิจกรรมให้กับเด็ก เช่น จัดให้มีสนามเด็กเล่น ห้องสำหรับทำกิจกรรม เป็นต้น เด็กก็สามารถเรียนรู้ที่จะปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่นได้ดีขึ้น 3) บทบาทของครู ครูมีบทบาทสำคัญที่จะพัฒนาทักษะทางสังคมให้เด็กวัยประถมศึกษาได้เป็นอย่างดีโดยครูเป็นผู้ช่วยให้เด็กเปลี่ยนบทบาทในความสัมพันธ์กับคนอื่น ๆ และเด็กในวัยเดียวกัน ช่วยให้เด็กสามารถแก้ไขตนเองได้ เด็กก็จะมีปฏิสัมพันธ์กับคนอื่น ๆ ซึ่งถือว่าเป็นสิ่งสำคัญต่อพัฒนาการทางสังคมของเด็ก เมื่อเด็กเติบโตขึ้น เด็กก็จะเรียนรู้ เชื่อฟังกฎ กติกา และทำตามระเบียบของโรงเรียนได้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2541)

นอกจากนี้ผลการวิจัยยัง พบว่า นักเรียนมีค่าเฉลี่ยสมรรถนะทางสังคมในองค์ประกอบด้านการตัดสินใจทางสังคมน้อยที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนักเรียนยังมีความเข้าใจเกี่ยวกับการตัดสินใจทางสังคมน้อย ซึ่งได้แก่ การพิจารณาหาวิธีการแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม รู้จักการจำแนกปัญหา พิจารณาทางเลือก พิจารณาผลที่ต่อเนื่อง เลือกและปฏิบัติต่อทางเลือกที่ดีที่สุดและยอมรับผลที่จะตามมาซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของกฤษณี ไชยนันตา (2539) กล่าวว่า กระบวนการตัดสินใจ หมายถึง การกำหนดขั้นตอนของการตัดสินใจตั้งแต่ขั้นตอนแรกไปจนถึงขั้นตอนสุดท้าย โดยเริ่มตั้งแต่ 1. การระบุปัญหา (Define the problem) เป็นขั้นตอนแรกที่มีความสำคัญอย่างมาก เพราะการระบุปัญหาได้ถูกต้องหรือไม่ ย่อมมีผลต่อการดำเนินการในขั้นต่อ ๆ ไปของกระบวนการตัดสินใจ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อคุณภาพของการตัดสินใจด้วย 2. การระบุข้อจำกัดของปัจจัย (Identify limiting factors) เมื่อสามารถระบุปัญหาได้ถูกต้องแล้วจะช่วยให้กำหนดขอบเขตในการพัฒนาทางเลือกให้แคบลงได้ 3. การพัฒนาทางเลือก (Develop potential alternatives) ซึ่งทางเลือกเหล่านั้นควรเป็นทางเลือกที่มีศักยภาพและมีความเป็นไปได้ 4. การวิเคราะห์ทางเลือก (Analyze the alternatives) เมื่อได้ทำการพัฒนาทางเลือกต่าง ๆ โดยนำเอาข้อดีและข้อเสียของแต่ละทางเลือกมาเปรียบเทียบกันอย่างรอบคอบและควรวิเคราะห์ทางเลือกในสองแนวทาง 5. การเลือกทางเลือกที่ดีที่สุด (Select the best alternative) ในการเลือกทางเลือกที่ดีที่สุดควรเปรียบเทียบข้อดีและข้อเสีย

ของแต่ละทางเลือกอีกครั้งหนึ่ง เพื่อพิจารณาทางเลือกที่ดีที่สุดเพียงทางเดียว 6. การนำผลการตัดสินใจไปปฏิบัติ (Implement the decision) เมื่อได้ทางเลือกที่ดีที่สุดแล้ว ก็ควรนำผลการตัดสินใจนั้นไปปฏิบัติ เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

2. นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มมีสมรรถนะทางสังคม ก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และระยะติดตามผล แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1 แสดงว่า กิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาสมรรถนะทางสังคมมีผลทำให้นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มมีการพัฒนาสมรรถนะทางสังคมดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ อรรถ ชัยชาญ (2544) ที่ศึกษาผลของกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อการพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กที่มีปัญหาทางพฤติกรรม ผลปรากฏว่า ภายหลังจากทดลอง กลุ่มทดลองที่เข้าร่วมโปรแกรมกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมมีคะแนนทักษะทางสังคมสูงขึ้นกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และผลการวิจัยของ ปรีประภา สาริบุตร (2543) ที่ศึกษาพบว่า ภายหลังจากทดลอง นักเรียนที่เข้าร่วมโปรแกรมกิจกรรมกลุ่มตามแนวมนุษยนิยมมีคะแนนความรู้สึกเห็นคุณค่าในตัวเองสูงขึ้นกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จะเห็นได้ว่างานวิจัยข้างต้น ได้มีการศึกษาผลของการใช้เทคนิคต่างๆ ได้แก่ การใช้เกม การอภิปรายกลุ่ม การระดมสมอง กรณีตัวอย่าง การใช้วีดิทัศน์ บทบาทสมมติ และสถานการณ์จำลอง เพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาคุณลักษณะที่ดีและสามารถทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยเมื่อนำเทคนิคเหล่านี้มาใช้แล้ว ผลการวิจัยปรากฏออกมาในทิศทางเดียวกัน คือ ภายหลังจากทดลอง นักเรียนกลุ่มทดลองมีการเปลี่ยนแปลงพัฒนาไปในทางที่ดีขึ้น ผลการวิจัยดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า กิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาสมรรถนะทางสังคมตามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น สามารถพัฒนาสมรรถนะทางสังคมให้ดีขึ้นได้ ทั้งนี้เนื่องจากกิจกรรมกลุ่มเป็นวิธีการที่เปิดโอกาสให้สมาชิกในกลุ่มได้มีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ เปิดโอกาสให้แต่ละคนได้มีส่วนร่วมได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ด้วยตนเองมีการปฏิบัติจริงด้วยตนเองทำให้เกิดการเรียนรู้ลักษณะต่างๆของเพื่อนสมาชิกในกลุ่มนำไปสู่การเข้าใจบุคคลอื่น เกิดความเข้าใจตนเองมากขึ้น ทำให้เกิดการปรับตัวตลอดทั้งมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ทักษะคิดระหว่างกันทำให้นักเรียนสามารถรวบรวมแนวคิดมาใช้ให้เหมาะสมกับตนเอง และการทำงานเป็นกลุ่มทำให้เกิดความร่วมมือในการแก้ปัญหาต่างๆ เพื่อให้งานกลุ่มบรรลุเป้าหมาย เกิดเป็นสัมพันธภาพที่ดีต่อกันและการได้รับการยอมรับจากเพื่อนภายในกลุ่มทำให้นักเรียนมีความรู้สึกดีต่อตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ ประนอม เดชชัย (2531) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของกิจกรรมกลุ่มว่าเพื่อให้ผู้เรียนได้เข้าใจธรรมชาติของมนุษย์ คือ ความเข้าใจตนเอง และเข้าใจบุคคลอื่นในกลุ่ม ซึ่งจะทำให้บุคคล

ปรับตัวเองเข้ากับบุคคลในกลุ่มได้เกิดการเรียนรู้เรื่องของตนดีขึ้น เช่น รู้ข้อบกพร่องของตนเอง หรือรู้ว่าตนเองเป็นอย่างไร เมื่อเปรียบเทียบกับบุคคลในกลุ่ม เกิดความเข้าใจบุคคลในกลุ่ม โดยที่สมาชิกในกลุ่มได้ทำกิจกรรมร่วมกันยอมทำให้เกิดการเรียนรู้และรู้จักซึ่งกันและกันดี ทราบข้อดี และข้อเสีย ข้อบกพร่องทั้งของตนเองและของผู้อื่น อันจะเป็นแนวทางให้เกิดความรู้สึกเห็นอกเห็นใจกัน คิดช่วยเหลือกันตลอดจนการปรับตัวเข้าหากันด้วยและเพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจกระบวนการทำงานหรือแก้ปัญหาต่างๆร่วมกัน ประสบการณ์ที่จัดในกิจกรรมกลุ่มจะช่วยให้สมาชิกได้เรียนรู้วิธีการทำงานร่วมกันเพราะไม่มีมนุษย์คนใดอยู่คนเดียวได้โดยไม่ต้องพึ่งพาอาศัยกัน ฉะนั้น การฝึกกิจกรรมกลุ่มในการเรียนการสอนจะช่วยฝึกให้บุคคลเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการทำงาน และร่วมมือกันแก้ปัญหา และสอดคล้องกับคำกล่าวของ นิรันดร์ จุลทรัพย์ (2542) ที่กล่าวว่า กิจกรรมกลุ่มเป็นวิธีการที่เน้นให้กระทำกิจกรรมร่วมกันหรือได้มีการแสดงออกร่วมกันภายใต้ จุดมุ่งหมายบางประการ เช่น ฝึกทักษะมนุษยสัมพันธ์ ฝึกการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม การทำความเข้าใจตนเอง เป็นต้น และลักษณะของกิจกรรมกลุ่มส่วนใหญ่จะเป็นการสร้างการจัดให้สมาชิกมีประสบการณ์ร่วมกันและสร้างทัศนคติที่ดีงามต่อกัน โดยมุ่งเน้นให้สมาชิกเรียนรู้ด้วยการกระทำ และขั้นสุดท้ายกิจกรรมจำเป็นต้องมีการติชม (Feedback) เพื่อให้สมาชิกเกิดการหยั่งรู้ (Insight) ด้วยตนเอง

3. นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม และ นักเรียนที่ไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มมีสมรรถนะทางสังคมก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และระยะติดตามผล แตกต่างกัน จากผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มมีคะแนนก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และหลังติดตามผล แตกต่างกับนักเรียนที่ไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2 จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่ากิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาสมรรถนะทางสังคมมีผลทำให้นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาสมรรถนะทางสังคมสามารถพัฒนาสมรรถนะทางสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับการศึกษาของสุภาวดี เรืองคณะ (2543) ที่ศึกษากระบวนการกลุ่มช่วยให้นักเรียนได้รับการฝึกทักษะด้านสังคม ได้แก่ การอยู่ร่วมกัน การแบ่งปัน การมีความรับผิดชอบในหน้าที่ของตน การเคารพสิทธิของผู้อื่น และทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ ได้แก่การเข้าใจตนเอง และเข้าใจผู้อื่น การติดต่อสื่อสาร นอกจากนี้กิจกรรมกลุ่มจะมีรูปแบบที่หลากหลายแล้ว ยังมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นต่างๆ ภายในกลุ่มระหว่างนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมในกลุ่มเอง และระหว่างตัวผู้วิจัยและตัวนักเรียนในกลุ่ม ทำให้นักเรียนเกิดความมั่นใจในการแสดงออก และมีความสุขในการอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมอีกด้วย และสอดคล้องกับงานวิจัยของบุญศรี จิงธนาเลิศ (2530) ได้ศึกษาเรื่องผลของการใช้

กิจกรรมกลุ่มที่มีต่อการปรับตัวกับเพื่อนของนักเรียน ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยกิจกรรมกลุ่มมีการปรับตัวกับเพื่อนสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสอดคล้องกับงานวิจัยของโสภณพรณ สุขเฟื่องฟูง (2545) ที่ได้ศึกษาเรื่องการใช้โปรแกรมกิจกรรมกลุ่มเพื่อส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 1 โรงเรียนพณิชยการสุโขทัยที่พ่อแม่ตอบสนองอารมณ์ด้านลบของบุตรแตกต่างกัน พบว่า นักเรียนที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มมีความฉลาดทางอารมณ์สูงกว่ากลุ่มที่ไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสอดคล้องกับงานวิจัยของปิยวรรณ พันธุ์มงคล (2542) ที่ศึกษาผลของการใช้โปรแกรมการกำกับตนเองที่มีต่อการมีวินัยในตนเองและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผลการวิจัยพบว่า หลังการทดลองคะแนนการมีวินัยในตนเองของนักเรียนกลุ่มที่ได้รับโปรแกรมการกำกับดูแลตนเองสูงกว่าก่อนการทดลองและสูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้รับโปรแกรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จากผลการวิจัยต่างๆ แสดงให้เห็นว่ากิจกรรมกลุ่มสามารถพัฒนาบุคคลให้ดีขึ้น ดังนั้น กิจกรรมต่างๆ ในกิจกรรมกลุ่มสามารถพัฒนาสมรรถนะทางสังคมของนักเรียนได้ ซึ่งกิจกรรมกลุ่มเป็นการเรียนรู้เพื่อให้นักเรียนได้รับประสบการณ์และนำไปประยุกต์ในชีวิตประจำวัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Elias และ Clabby (1992) ที่กล่าวว่า บุคคลใดที่ได้รับการฝึกฝนและพัฒนาในเรื่องสมรรถนะทางสังคมจะทำให้บุคคลนั้นสามารถตีความสถานการณ์ทางสังคมได้อย่างถูกต้องแม่นยำ เลือกพฤติกรรมที่เหมาะสม ตระหนักถึงความรู้สึกของตนเองและผู้อื่น รู้ถึงผลลัพธ์ของพฤติกรรม มีความภาคภูมิใจในตนเอง สามารถจัดการกับการเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิภาพและควบคุมตนเองได้ และคนที่มีความสมรรถนะทางสังคมจะต้องประกอบด้วยความสามารถของบุคคลในการจัดการกับความรู้สึก การลดความเครียด การแยกแยะความรู้สึก การประเมินความรุนแรงของความรู้สึก การตั้งเป้าหมาย การเข้าใจในบุคคลอื่น การสื่อสาร การช่วยเหลือบุคคลอื่น

ปัจจัยที่ทำให้กิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาสมรรถนะทางสังคมสามารถพัฒนาสมรรถนะทางสังคมของนักเรียนได้นั้น ผู้วิจัยเห็นว่าน่าจะเป็นผลมาจากปัจจัยต่างๆ ดังนี้

1. ด้านการเลือกกิจกรรมที่ใช้ในการจัดกิจกรรมกลุ่ม โดยกลุ่มทดลองที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมนั้นได้ทำกิจกรรมที่หลากหลาย เช่น เกม บทบาทสมมติ การอภิปรายกลุ่ม ละครควิทัศน์ ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของกาญจนา ไชยพันธุ์ (2549) กล่าวว่า กิจกรรมที่นำมาใช้ในกิจกรรมกลุ่มมีหลายเทคนิคและสามารถกระทำได้หลายวิธี เช่น เกม (Game) เป็นการจัดสถานการณ์สมมติขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนได้เล่นด้วยตนเองภายใต้ข้อตกลงหรือกติกาบางอย่างที่กำหนด

ไว้ ผู้เล่นจะต้องตัดสินใจกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง วิธีนี้จะช่วยให้ผู้เรียนได้วิเคราะห์ความรู้สึกนึกคิดและพฤติกรรมต่างๆต่อไป คือ บทบาทสมมติ (Role - Play) วิธีนี้มีลักษณะเป็นสถานการณ์สมมติเช่นเดียวกับเกมแต่มีการกำหนดบทบาทของผู้เล่นในสถานการณ์ที่สมมติขึ้นมานั้นแล้วให้ผู้เรียนสวมบทบาทและแสดงออกตามธรรมชาติโดยอาศัยบุคลิกภาพ ประสบการณ์และความรู้สึกของตนเองเป็นหลัก วิธีนี้จะช่วยให้ผู้เรียนได้มีโอกาสศึกษาวิเคราะห์ถึงความรู้สึกและพฤติกรรมของตนอย่างลึกซึ้ง ต่อไป คือ กรณีตัวอย่าง (Case) ใช้ในกรณีหรือเรื่องราวที่เกิดขึ้นจริงๆ นำมาดัดแปลงและใช้เป็นตัวอย่างให้ผู้เรียนศึกษาวิเคราะห์ และอภิปรายกันเพื่อสร้างความเข้าใจและฝึกฝนทางแก้ปัญหา วิธีนี้จะช่วยให้รู้จักคิดและพิจารณาข้อมูลอย่างถี่ถ้วน สถานการณ์จำลอง (Simulation) คือ การจำลองหรือสร้างสถานการณ์ขึ้น วิธีนี้จะช่วยให้ผู้เรียนได้มีโอกาสทดลองแสดงพฤติกรรมต่างๆ ตามสถานการณ์จริงละคร (Acting or Dramatization) คือ การให้ผู้เรียนทดลองแสดงบทบาทตามที่เขียนไว้ วิธีนี้จะช่วยให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ในการทำความเข้าใจความรู้สึก เหตุผลและพฤติกรรมของผู้อื่นและสุดท้ายกลุ่มย่อย (Small Group) กลุ่มย่อยจะเปิดโอกาสให้นักเรียนทุกคนได้มีส่วนร่วมในการแสดงออกและช่วยให้ผู้เรียนได้ข้อมูลเพิ่มเติมมากขึ้น การใช้กลุ่มย่อยมีหลายวิธีต่างกัน แล้วแต่ผู้จัดจะคิดได้ ที่นิยมมากก็มีกลุ่มระดมสมอง กลุ่มนกกระจอกและนอกจากนี้การจัดกิจกรรมกลุ่มยังให้เทคนิคกลุ่มแบบอื่นๆ เช่น การอภิปราย การสัมมนา เป็นต้น ซึ่งกิจกรรมที่ใช้ในการจัดกิจกรรมกลุ่มนี้นักเรียนได้ลงมือทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนภายในกลุ่ม ทำให้เกิดการพัฒนาค้นคว้าในหลายด้าน โดยเฉพาะด้านอารมณ์และสังคม เช่น เกิดความเข้าใจตนเอง รู้จักควบคุมอารมณ์ตนเอง เข้าใจบุคคลอื่น มีความเห็นอกเห็นใจบุคคลอื่น มีความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง จากการได้รับการยอมรับจากเพื่อนภายในกลุ่ม มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีส่วนร่วมกันคิดแก้ปัญหาและทำให้กลุ่มบรรลุเป้าหมาย

2. ด้านผู้นำกลุ่ม คือ ผู้วิจัยได้ศึกษาคุณลักษณะและบทบาทของผู้นำกลุ่มที่ดีเพื่อให้ดำเนินกิจกรรมกลุ่มบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ดังที่ Forsyth (1999) ได้กล่าวถึงบทบาทของผู้นำที่เอื้อต่อการดำเนินกิจกรรมกลุ่มให้มีประสิทธิภาพสามารถสรุปได้ดังนี้ ประการแรก มีวิสัยทัศน์พอสมควร เนื่องจากผู้นำกลุ่มจะต้องร่วมอภิปราย แสดงความคิดเห็นและแบ่งปันประสบการณ์ต่อกลุ่ม ดังนั้น จะเป็นการดีต่อสมาชิกในความน่าเชื่อถือในตัวผู้นำ อีกทั้งยังเป็นผู้ที่มีวุฒิภาวะทางอารมณ์สูงพอ คือสามารถควบคุมอารมณ์ของตนเองให้เหมาะสมกับสถานการณ์ ประการที่สอง มีความรู้ความสามารถ โดยเฉพาะในสิ่งที่ต้องการให้กลุ่มได้เรียนรู้ อันเป็นจุดประสงค์ของการเข้าร่วมกิจกรรม และควรมีความรู้ความสามารถมากกว่าสมาชิกกลุ่ม ประการที่สาม มีบุคลิกภาพดี คือ มีความสามารถในการเจรจาที่นุ่มนวล สุภาพ มนุษย์สัมพันธ์ดี มีความเป็นมิตร อ่อน

อ่อนโยน มีความรับผิดชอบ สามารถฟังพาได้ มีการควบคุมตนเองได้ดี และสนับสนุนให้กำลังใจสมาชิกในการเรียนรู้ รวมทั้งสามารถเสนอความคิดใหม่ๆต่อกลุ่มได้ ประการที่สี่ เป็นผู้เชี่ยวชาญ คือ เชี่ยวชาญในความรู้ที่ต้องการให้กลุ่มเรียนรู้ ซึ่งสมาชิกจะยอมรับในตัวผู้นำเมื่อเขาสามารถพิสูจน์ตนเองให้เห็นว่า เขามีความรู้ในสิ่งที่ต้องการให้กลุ่มเรียนรู้จริง รวมทั้งผู้นำต้องสามารถเล่าประสบการณ์เพื่อให้กลุ่มเข้าใจ และเรียนรู้เห็นได้อย่างเป็นรูปธรรมด้วย ประการที่ห้า มีทักษะการสังเกตพฤติกรรมของสมาชิกกลุ่ม คือ ให้สมาชิกมีการแสดงออกมากกว่าผู้นำ รวมทั้งอำนวยความสะดวกให้กลุ่มดำเนินงานไปได้ราบรื่น เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กลุ่มตั้งไว้ และประการสุดท้าย มีความเป็นประชาธิปไตย เคารพความคิดเห็นของสมาชิกและไม่ใช้อำนาจให้กลุ่มเชื่อตามความคิดของผู้นำกลุ่ม จากหลักการที่ได้ศึกษาในข้างต้น ผู้วิจัยได้พยายามพัฒนาและฝึกฝนตนเองให้เป็นผู้ที่มีความรู้ในเรื่องของกิจกรรมกลุ่มและเข้าใจในเนื้อหาสมรรถนะทางสังคม ตลอดจนสามารถอธิบายและสามารถยกตัวอย่างเพื่อให้นักเรียนเกิดความเข้าใจชัดเจน และผู้นำกลุ่มมีวิสัยทัศน์ที่สูงกว่า จึงเป็นที่ยอมรับของสมาชิกกลุ่มและให้ความเคารพต่อผู้วิจัย และผู้วิจัยได้สร้างบรรยากาศที่เป็นกันเองกับนักเรียน

3. ด้านสมาชิกกลุ่ม คือ ในการดำเนินกิจกรรมกลุ่มในแต่ละครั้งนักเรียนให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมเป็นอย่างดี โดยเข้าร่วมกิจกรรมทุกครั้ง มีความตั้งใจในการทำงานกลุ่ม และทำกิจกรรมที่ได้รับมอบหมาย ร่วมแสดงความคิดเห็นและความรู้สึกอย่างเต็มที่ ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของทิสนา แคมมณี (2536) กล่าวถึงบทบาทของสมาชิกกลุ่มที่จะต้องปฏิบัติมีดังนี้ ประการที่หนึ่ง พยายามร่วมกิจกรรมทุกครั้งและยินดีปฏิบัติกิจกรรมด้วยความพร้อมและสมัครใจอย่างเต็มที่ ประการที่สอง พยายามค้นพบในสิ่งที่เรียนด้วยตนเองทุกครั้ง ประการที่สาม ให้ความช่วยเหลือกันในกลุ่ม ประการที่สี่ พยายามใช้เหตุผลในการตัดสินใจปัญหาใดๆ อย่าตัดสินใจด้วยอารมณ์ ประการที่ห้า แสดงความรู้สึกและความคิดอิสระต่อกลุ่มทุกครั้งที่มีโอกาส ประการที่หก สามารถวิเคราะห์พฤติกรรมของตนเองและผู้อื่นได้ ประการที่เจ็ด มีความรับผิดชอบในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย และประการสุดท้าย พยายามนำสิ่งที่เรียนรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์แก่ตนเองและผู้อื่น

4. ด้านบรรยากาศภายในกลุ่ม ผู้วิจัยได้เห็นความสำคัญของการสร้างบรรยากาศภายในกลุ่ม เพราะการสร้างบรรยากาศเป็นการเอื้อต่อการเรียนรู้ในการดำเนินกิจกรรมในทุกครั้ง โดยผู้วิจัยได้ให้ความสนใจสมาชิกในขณะที่เข้าร่วมกิจกรรมและไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรม ในการเข้าร่วมกิจกรรมในแต่ละครั้งผู้วิจัยให้สมาชิกได้ร่วมแสดงความคิดเห็นถึงสิ่งที่ได้เรียนรู้และสิ่งที่จะนำไป

ปฏิบัติในชีวิตประจำวัน โดยการสอบถาม นอกจากนี้ผู้วิจัยใช้เกมต่างๆ เพื่อให้บรรยากาศของกลุ่มมีความสนุกสนาน และเป็นกันเอง และผู้วิจัยได้พยายามให้การเสริมแรงทางบวกแก่นักเรียน ทุกครั้งที่นักเรียนแสดงความคิดเห็น เช่น การรอฟังคำตอบหรือฟังความคิดเห็นอย่างไม่เร่งรีบ การยิ้มและการพยักหน้ารับ ประบมือให้กำลังใจ กล่าวคำชมเชย และให้ของรางวัล ดังที่ Johnson (1997) กล่าวถึง การดำเนินกิจกรรมกลุ่มมีประสิทธิภาพ ประการที่หนึ่ง บรรยากาศภายในกลุ่ม ต้องมีลักษณะพึ่งพาอาศัยกันหรือถ้อยทีถ้อยอาศัยซึ่งกันและกัน และเป็นไปในทางที่สร้างสรรค์ ประการที่สอง ผู้นำกลุ่มและสมาชิกกลุ่มต้องมีส่วนร่วมสนับสนุนและให้กำลังใจในการเรียนรู้ซึ่งกัน และกัน ประการที่สาม สมาชิกแต่ละคนตลอดจนทั้งกลุ่มต้องมีความรับผิดชอบในการร่วมทำ กิจกรรมและรับผิดชอบต่อเป้าหมายของกลุ่ม ประการที่สี่ สมาชิกมีการแสดงออกด้านทักษะทาง สังคมอย่างเหมาะสม และประการสุดท้าย กระบวนการดำเนินกิจกรรมกลุ่มต้องมีประสิทธิภาพ ผู้นำกลุ่มและสมาชิกต้องมีส่วนร่วมในการสนับสนุนและให้กำลังใจซึ่งกันและกัน

รวมทั้งจากการสังเกตขณะทำการทดลอง ผู้วิจัยพบว่า นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการ เข้าร่วมกิจกรรม ให้ความสนใจ ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมด้วยดีตลอดมา และเห็น ความสำคัญในการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาสมรรถนะทางสังคม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า นักเรียนได้ทำกิจกรรมที่หลากหลายซึ่งเป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็น ได้แสดงถึงความรู้สึกและความคิดเห็นของตนเอง ได้มีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนภายในกลุ่ม ระหว่าง กลุ่มมีการปรับตัวเข้าหากัน มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ทำให้เกิดความรับผิดชอบต่อตนเองและต่อ กลุ่ม และผู้วิจัยได้เห็นนักเรียนแสดงความคิดเห็นถึงสิ่งที่นักเรียนได้รับและสิ่งที่นักเรียนนำไป ปฏิบัติในชีวิตประจำวันในแต่ละครั้ง พบว่า นักเรียนมีความเข้าใจในเนื้อหาและสามารถนำไป ปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

ในการวิจัยเรื่อง ผลของกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาสมรรถนะทางสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนคำชะอีวิทยาคาร จังหวัดมุกดาหาร เป็นการวิจัยแบบกึ่งทดลอง (Quasi Experimental Research) โดยใช้แบบที่มีกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม เพื่อการศึกษาการใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาสมรรถนะทางสังคม โดยมีการวัดตัวแปรตามก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และระยะติดตามผล มีการเปรียบเทียบคะแนนระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสมรรถนะทางสังคมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนคำชะอีวิทยาคาร จังหวัดมุกดาหาร
2. เพื่อเปรียบเทียบสมรรถนะทางสังคมของนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม ก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และระยะติดตามผล
3. เพื่อเปรียบเทียบสมรรถนะทางสังคมของนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม และนักเรียนที่ไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม ก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และระยะติดตามผล

สมมุติฐานการวิจัย

1. นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มมีสมรรถนะทางสังคม ก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และระยะติดตามผล แตกต่างกัน

2. นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม และ นักเรียนที่ไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มมีสมรรถนะทางสังคมก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และระยะติดตามผล แตกต่างกัน

กลุ่มประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนคำชะอีวิทยาคาร จังหวัดมุกดาหาร ปีการศึกษา 2552 จำนวน 186 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในงานวิจัย คือ นักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในโรงเรียนคำชะอีวิทยาคาร จังหวัดมุกดาหาร ปีการศึกษา 2552 โดยการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Random Sampling) กับนักเรียนที่มีคะแนนเฉลี่ยสมรรถนะทางสังคมต่ำกว่าห้องอื่น จำนวน 2 ห้อง ห้องละ 30 คน แล้วสุ่มเข้ากลุ่ม(Random Assignment) โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย ด้วยการจับสลากแบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ก่อนการดำเนินการทดลองผู้วิจัยได้ทดสอบคุณสมบัติและความเท่าเทียมกันของการจัดกระทำของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ซึ่งพบว่า นักเรียนที่เป็นกลุ่มทดลองและนักเรียนกลุ่มควบคุมมีระดับสมรรถนะทางสังคมไม่แตกต่างกัน ดังนั้น กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมที่ได้จากการสุ่มตัวอย่าง มีคุณสมบัติเท่าเทียมกันเหมาะสมที่จะจัดกระทำเป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยในครั้งนี้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามสมรรถนะทางสังคม

แบบสอบถามสมรรถนะทางสังคมมีขั้นตอนในการสร้างดังนี้

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อหาแนวทางในการกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย โดยกำหนดนิยามเพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามสมรรถนะทางสังคม แบบสอบถามที่สร้างจำนวน 85 ข้อ

2. นำแบบสอบถามสมรรถนะทางสังคมที่ปรับปรุงตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน (ภาคผนวก ข) เพื่อตรวจสอบคล่องของข้อคำถามกับนิยามในแต่ละด้านเป็นรายข้อและให้คะแนนความเที่ยงตรงตามเนื้อหาของแบบสอบถามที่สร้างขึ้น โดยผู้วิจัยกำหนดระดับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ดังนี้

- +1 = เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามเหมาะสมตามนิยามศัพท์
- 0 = เมื่อไม่แน่ใจว่าข้อคำถามเหมาะสมตามนิยามศัพท์
- 1 = เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามไม่เหมาะสมตามนิยามศัพท์

ผู้วิจัยนำคะแนนที่ได้จากการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Item Objective Congruence; IOC) ระหว่างคำถามกับนิยามเชิงปฏิบัติการ มีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.00-1.00 จากนั้นผู้วิจัยตัดข้อคำถามที่มีคะแนน IOC น้อยกว่า 0.66 และได้ปรับปรุงข้อคำถามที่มีคะแนน IOC เท่ากับ 0.66 ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ ในแบบสอบถามผู้วิจัยได้ตัดข้อคำถามออกจำนวน 19 ข้อ เหลือ 66 ข้อ

3. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามสมรรถนะทางสังคมที่ปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักเรียนที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน เพื่อตรวจสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ของข้อคำถามแต่ละข้อกับคะแนนรวมทั้งฉบับ โดยคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .20 จำนวน 49 ข้อ ซึ่งมีค่าอำนาจจำแนกรายข้ออยู่ระหว่าง .2078 ถึง .9071 และวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามด้วยการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาทั้งฉบับมีค่าเท่ากับ .9003 และมีค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาในแต่ละด้าน และจำนวนข้อในแต่ละด้านดังนี้

3.1 การกำกับตนเอง	จำนวน 13 ข้อ	ค่าอัลฟาเท่ากับ	.8806
3.2 การสื่อสาร	จำนวน 10 ข้อ	ค่าอัลฟาเท่ากับ	.7728
3.3 ทักษะทางสังคม	จำนวน 16 ข้อ	ค่าอัลฟาเท่ากับ	.8296
3.4 การตัดสินใจทางสังคม	จำนวน 10 ข้อ	ค่าอัลฟาเท่ากับ	.7895

4. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามสมรรถนะทางสังคมไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

เกณฑ์การแปลความหมาย

ในการแปลความหมายของแบบสอบถามผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์การแปลความหมายไว้ดังนี้ (บุทท ไกยวรรณ, 2548)

คะแนนตั้งแต่	3.01-4.00	กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์ระดับ	สูง
คะแนนตั้งแต่	2.01-3.00	กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์ระดับ	ปานกลาง
คะแนนตั้งแต่	1.00-2.00	กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์ระดับ	ต่ำ

กิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาสมรรถนะทางสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

มีทั้งหมดจำนวน 12 กิจกรรม ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยมีขั้นตอนในการสร้างดังนี้

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อหาแนวทางในการกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย โดยกำหนดนิยามเพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาสมรรถนะทางสังคม

2. นำกิจกรรมกลุ่มเพื่อสมรรถนะทางสังคมที่ปรับปรุงตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน (ภาคผนวก ข) ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) เพื่อดูความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์ เนื้อหา วิธีดำเนินการ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

- 4 = เหมาะสมมากที่สุด
- 3 = เหมาะสมมาก
- 2 = เหมาะสมปานกลาง
- 1 = เหมาะสมน้อย
- 0 = เหมาะสมน้อยที่สุดหรือไม่เหมาะสมเลย

ซึ่งมีค่า IOC อยู่ระหว่าง 3.22-3.66 จากนั้นผู้วิจัยนำกิจกรรมกลุ่มเพื่อสมรรถนะทางสังคมที่ผ่านการตรวจแล้วไปปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

3. ผู้วิจัยนำกิจกรรมกลุ่มเพื่อสมรรถนะทางสังคมที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมเกี่ยวกับลำดับขั้นตอน ระยะเวลา และเนื้อหา แล้วจึงนำมาปรับปรุงแก้ไขอีกครั้ง ก่อนนำไปใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่าง

4. ผู้วิจัยนำกิจกรรมกลุ่มเพื่อสมรรถนะทางสังคมไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นกลุ่มทดลอง ที่ปรับปรุงแล้วไปดำเนินการวิจัยต่อไป

การดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยเรื่อง ผลของกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาสมรรถนะทางสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนคำชะอีวิทยาคาร จังหวัดมุกดาหาร เป็นการศึกษาแบบกึ่งทดลอง (Quasi Experimental Research) โดยใช้แบบที่มีกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม เพื่อการศึกษาการใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาสมรรถนะทางสังคม โดยมีการวัดตัวแปรตามก่อน หลังการทดลอง และระยะติดตามผล มีการเปรียบเทียบคะแนนระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ผู้วิจัยได้ดำเนินงานตามลำดับดังนี้

1. ผู้วิจัยนำหนังสือจากหัวหน้าภาคจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนคำชะอีวิทยาคาร จังหวัดมุกดาหาร เพื่ออนุมัติในการดำเนินการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งมีนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 เป็นกลุ่มตัวอย่างและขออนุญาตใช้สถานที่ในการดำเนินการทดลอง

2. ให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนคำชะอีวิทยาคาร จังหวัดมุกดาหาร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 จำนวน 186 คน ทำแบบสอบถามสมรรถนะทางสังคม

3. สุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยพิจารณาจากภาพรวมของค่าเฉลี่ยจากการทำแบบสอบถามสมรรถนะทางสังคม โดยเลือกห้องที่มีค่าเฉลี่ยสมรรถนะทางสังคมต่ำกว่าห้องอื่น จำนวน 2 ห้อง ห้องละ 30 คน แล้วมาสุ่มอย่างง่ายเพื่อแบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

4. ผู้วิจัยดำเนินการนำกิจกรรมกลุ่มกับนักเรียนกลุ่มทดลองด้วยตนเองตามกิจกรรมที่วางไว้ จำนวน 4 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 ครั้ง ครั้งละ 50 นาที ระหว่างวันที่ 20 มกราคม 2553 ถึงวันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2553 ส่วนนักเรียนกลุ่มควบคุมได้รับการเรียนการสอนตามปกติ

5. เมื่อผู้วิจัยดำเนินการทดลองตามที่กำหนดไว้แล้ว ผู้วิจัยนำแบบสอบถามสมรรถนะทางสังคมซึ่งเป็นเครื่องมือที่ใช้วัดก่อนการทดลองมาวัดกับนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมภายหลังการทดลอง (Post - test) รวมทั้งให้นักเรียนกลุ่มทดลองตอบแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรมกลุ่มทั้ง 12 ครั้ง

6. ระยะติดตามผล หลังจากยุติการทดลองเป็นเวลา 2 สัปดาห์ ในวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2553 เพื่อเป็นคะแนนระยะติดตามผล ผู้วิจัยนำแบบสอบถามสมรรถนะทางสังคมให้นักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมประเมิน เพื่อใช้เป็นคะแนนระยะติดตามผล (Follow-Up)

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนสมรรถนะทางสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนคำชะอีวิทยาคาร

2. วิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของสมรรถนะทางสังคมของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และระยะติดตามผลโดยพิจารณาค่า F-test ด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนสองทางแบบวัดซ้ำ (Two-way repeated measures ANOVA)

3. วิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่หรือทดสอบภายหลัง (Post Hoc Test) ของสมรรถนะทางสังคมโดยรวมก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และระยะติดตามผล ด้วยวิธีการ Bonferoni

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาเรื่องผลของกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาสมรรถนะทางสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนคำชะอีวิทยาคาร จังหวัดมุกดาหาร ผลการวิจัยพบว่า

1. การศึกษาสมรรถนะทางสังคมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนคำชะอีวิทยาคาร จังหวัดมุกดาหาร เมื่อดูจากค่าเฉลี่ยสมรรถนะทางสังคมโดยรวม พบว่านักเรียนมีสมรรถนะทางสังคมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยโดยรวมเท่ากับ 2.81
2. การเปรียบเทียบสมรรถนะทางสังคมของนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม ก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และระยะติดตามผล โดยนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มมีค่าเฉลี่ยสมรรถนะทางสังคมโดยรวมก่อนการทดลอง มีค่าเท่ากับ 2.69 หลังการทดลอง มีค่าเท่ากับ 3.02 และระยะติดตามผล มีค่าเท่ากับ 2.99 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าสมรรถนะทางสังคมของนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม ก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และระยะติดตามผลมีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

การเปรียบเทียบสมรรถนะทางสังคมของนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม และ นักเรียนที่ไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม ก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และระยะติดตามผล พบว่าสมรรถนะทางสังคม ก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และระยะติดตามผล ของนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม และ นักเรียนที่ไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวแบบวัดซ้ำ พบว่า สมรรถนะทางสังคม ก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และระยะติดตามผลของนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่า ในกลุ่มของนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม มีสมรรถนะทางสังคมแตกต่างกัน ในขณะที่เดียวกันในกลุ่มนักเรียนที่ไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม มีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่า นักเรียนที่ไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม มีสมรรถนะทางสังคมโดยรวมก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และระยะติดตามผล ไม่แตกต่างกัน เมื่อนำข้อมูลของนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มมาเปรียบเทียบรายคู่ พบว่านักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มมีสมรรถนะทางสังคมโดยรวมหลังการทดลอง และก่อนการทดลอง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และระยะติดตามผลแตกต่างกับก่อน

การทดลอง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนหลังการทดลองกับระยะติดตามผลไม่พบความแตกต่าง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัยครั้งนี้

1. กิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาสมรรถนะทางสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนคำชะอีวิทยาคาร จังหวัดมุกดาหาร สามารถนำไปปรับใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยในครั้งนี้
2. ในการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาสมรรถนะทางสังคมในขณะที่ผู้วิจัยให้แบ่งกลุ่มทำงาน พบว่า นักเรียนจะมีการแบ่งกลุ่มโดยเลือกเพื่อนที่ตนเองคุ้นเคยเข้ากลุ่ม และเลือกเพื่อนที่เรียนเก่ง ดังนั้น ผู้วิจัยต้องเตรียมวิธีการเพื่อแบ่งกลุ่มให้นักเรียนได้มีปฏิสัมพันธ์ทั่วถึง เช่น การจับฉลาก หรือการสุ่ม ซึ่งเป็นวิธีการที่จะทำให้นักเรียนได้รับประโยชน์ตามวัตถุประสงค์มากขึ้น
3. การวิจัยในครั้งนี้ควรมีผู้ช่วยนักวิจัยด้วย เนื่องจากเป็นการเข้ากลุ่มที่มีจำนวนสมาชิกจำนวนมาก เลยอาจทำให้ดูแลไม่ทั่วถึงและไม่บรรลุวัตถุประสงค์ และนักเรียนจะไม่ได้แสดงความคิดเห็นภายในกลุ่มทุกคนจะให้เพื่อนที่สนใจทำเพียงคนเดียวและผลออกมาก็จะไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยต่อไป

1. ในการวิจัยครั้งต่อไปควรมีการศึกษาสมรรถนะทางสังคมของนักเรียนในระดับอื่น เช่น ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 2 และ 3 หรือในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยผู้วิจัยควรจัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับพัฒนาการ และศึกษาถึงองค์ประกอบสมรรถนะทางสังคมนอกเหนือจากองค์ประกอบด้าน การกำกับตนเอง การสื่อสาร ทักษะทางสังคมและการตัดสินใจทางสังคม
2. ในการศึกษาครั้งนี้ควรมีการติดตามผลทุกๆ 3 เดือน หรือ 6 เดือน

เอกสารและสิ่งอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. 2541. **ทักษะทางสังคม** (Online). www.writer.dek-d.com, 28 เมษายน 2553.

_____. 2544. **หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544**. พิมพ์ครั้งที่ 3.

กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

กาญจนา ไชยพันธ์. 2549. **กระบวนการกลุ่ม**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.

กุลชลี ไชยนั้นดา. 2539. **กระบวนการตัดสินใจ**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ประยูรวงศ์.

แก้วจิต มากปาน . 2540. **การเปรียบเทียบการฝึกการวิเคราะห์ติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับกิจกรรมกลุ่มที่มีต่ออัตรการด้านสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนศรีอยุธยา กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิตปริญญาโท สาขาจิตวิทยาการแนะแนว, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.**

คมเพชร นัตรศุกกุล. 2530. **ทฤษฎีการให้คำปรึกษา**. กรุงเทพมหานคร : ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

_____. 2546. **กิจกรรมกลุ่มในโรงเรียน**. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร : ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

จิรวดี จุลสำรวล. 2552. **การศึกษาและการสร้างโมเดลการให้คำปรึกษาเพื่อพัฒนาสมรรถภาพทางสังคมของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 3 ของโรงเรียนในสังกัดเมืองพัทยา. วิทยานิพนธ์การศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ สาขาจิตวิทยาการให้คำปรึกษา, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.**

จำเนียร ช่วงโชติ และนวลศิริ เปาโรหิตย์. 2521. **เทคนิคการให้คำปรึกษา**. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ฉวีวรรณ สุขพันธ์โพธาราม. 2527. พัฒนาการวัยรุ่นและบทบาทของครู. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มิตรนราการพิมพ์.

ทองเรียน อมรัชกุล. 2520. กิจกรรมกลุ่มในโรงเรียน. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก.

ทิพย์วรรณ กิตติพร. 2535. การให้คำปรึกษากลุ่ม. ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา, มหาวิทยาลัยนเรศวร.

ทิสนา แจมมณี. 2536. ช่วยครูฝึกประชาธิปไตยให้แก่เด็ก. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ธีระ ชัยยุทธธรรม. 2546. ครอบครัววิกฤตกับแนวทางการให้คำปรึกษา. วารสารวิชาการ 6(4) : 46.

นิภา วิจิตรศิริ. 2525. ผลของกิจกรรมกลุ่มที่มีผลต่อความรับผิดชอบของนักเรียนชั้น ม.ศ. 1 โรงเรียนหนองแค“สรกิจพิทยา”จังหวัดสระบุรี. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาการแนะแนว, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

นรินทร์ จุลทรัพย์. 2542. กลุ่มสัมพันธ์สำหรับการฝึกอบรม. กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาจิตวิทยาและแนะแนว คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ.

บุหงา วชิระศักดิ์มงคล. 2535. กิจกรรมกลุ่มในโรงเรียน. พิษณุโลก: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร.

บุญศรี จึงธนาเลิศ. 2530. ผลของการใช้กิจกรรมกลุ่มที่มีต่อการปรับตัวกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนนนทรีวิทยา กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาการแนะแนว, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

ประณต คำฉิม. 2549. จิตวิทยาวัยรุ่น. กรุงเทพมหานคร : คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ประนอม เดชชัย. 2531. นวัตกรรมการเรียนการสอนและแนวปฏิบัติสังคมศึกษา. เชียงใหม่ :

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ปิยวรรณ พันธุ์มงคล. 2542. ผลของการใช้โปรแกรมการกำกับตนเองที่มีต่อการมีวินัยในตนเอง และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาการศึกษา, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ปรีประภา สารีบุตร. 2543. การพัฒนาความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเทศบาล 3 (ยมราชสามัคคี) จังหวัดนครราชสีมา โดยใช้โปรแกรมกิจกรรมกลุ่มตามแนวมนุษยนิยม. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ผกา บุญเรือง. 2525. กิจกรรมกลุ่มในโรงเรียน. ภาควิชาแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน.

พนม ลิมอารีย์. 2529. กลุ่มสัมพันธ์. พิมพ์ครั้งที่ 3. มหาสารคาม:คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม.

พรรณพิศ วาณิช์การ. 2528. คู่มือแนะแนวการให้คำปรึกษากลุ่ม. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ครูสภา.

_____. 2535. การทำงานแบบกลุ่ม. สารานุกรมศึกษาศาสตร์ ฉบับเฉลิมพระเกียรติ.

กรุงเทพมหานคร : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

เมตตา จินดารักษ์. 2525. ผลการใช้กิจกรรมกลุ่มในการพัฒนาความสามารถในการปรับตัวทางสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี กรุงเทพมหานคร วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาการแนะแนว, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

เยาวพา เดชะคุปต์. 2522. **ทฤษฎีกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์และการสอนกลุ่มสัมพันธ์ : ทฤษฎีและแนวทางปฏิบัติ.** กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัดบำรุงสาส์น.

วรรณสวัสดิ์ อุทัยพันธุ์. 2540. **ผลของกลุ่มสัมพันธ์ที่มีต่อการพัฒนาทักษะทางสังคมของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.**

วีณา วโรตมะวิชญ์. 2530. **กลวิธีการเรียนการสอนในโรงเรียนประถมศึกษา. เชียงใหม่:**
ภาควิชาประถมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ศุภวดี บุญญวงษ์ . 2527. **กิจกรรมกลุ่มในโรงเรียน. สงขลา:ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา.**

ศรีเรือน แก้วกังวาน. 2545. **จิตวิทยาพัฒนาการชีวิตทุกช่วงวัย. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพมหานคร :**
สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ศูนย์แนะแนวการศึกษาและอาชีพ กระทรวงศึกษาธิการ. 2545. **การจัดทำคู่มือ พัฒนาวุฒิภาวะทางอารมณ์ ศิลธรรมและจริยธรรม. กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.**

สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต. 2550. **ทฤษฎีและเทคนิคการปรับพฤติกรรม. พิมพ์ครั้งที่ 6.**
กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ศุภวดี เรืองคณะ. 2543. **ผลการฝึกกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อความสามารถในการสร้างสัมพันธ์ภาพระหว่างบุคคลของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านอรุโณทัย อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.**

สุรางค์ ไคว่ตระกูล. 2549. **จิตวิทยาการศึกษา.พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร :** สำนักพิมพ์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สนชยา นิตรมาศ. 2532. “จริยธรรมในระดับประถมศึกษา : พฤติกรรมที่ต้องการและการปลูกฝัง.”
ประชากรศึกษา 39(1): 27-29.

สมพงษ์ จิตระดับ.2530. **การสอนจริยศึกษาในระดับประถมศึกษา**.พิมพ์ครั้งที่ 2 .กรุงเทพมหานคร:
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

โสภภาพรรณ สุขเฟื่องฟู. 2545. การใช้โปรแกรมกิจกรรมกลุ่มเพื่อส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์
 ของนักเรียนชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพปี 1 โรงเรียนพนนิชยการสุโขทัย ที่พ่อแม่ตอบสนอง
 อารมณ์ด้านลบของบุตรแตกต่างกัน. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาจิตวิทยา
 พัฒนาการ, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ สำนักงานกฤษฎมนตรี. 2552.
แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 พ.ศ. 2552-2554. กรุงเทพมหานคร.

หฤทัย อภิชาติพงศ์. 2528. **กิจกรรมกลุ่มในโรงเรียน**. กรุงเทพมหานคร : ภาควิชาการแนะแนว
 และจิตวิทยาการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

อารี ตันท์เจริญรัตน์. 2533. **การแนะแนวอาชีพด้วยกระบวนการกลุ่ม**.พิษณุโลก: มหาวิทยาลัย
 ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

อรชร ชัยชาญ. 2545. **ผลของกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อการพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กที่มีปัญหาทาง
 พฤติกรรมระดับประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดเวฬุวนาราม กรุงเทพมหานคร .**
 วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว,
 มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

Bennett, M. E. 1963. **Guidance and Counseling in Group**. 2nd ed. New York : McGraw-
 Hill Book.

Button, L. 1974. **Development Group Work with Adolescents**. London :University of
 London Press Ltd.

- Clayton, J. D. 2006. **Friendship quality : A factor analysis and effects on life satisfaction and Effects on life satisfaction and the development of social competence in adolescence**(Online). www.proquest.umi.com, July 2, 2009.
- Corsini,R. J. 1999. **The Dictionary of Psychology**. New York : McGraw-Hill Book.
- Craighead, W. E. and B. C. Nemberoff. 2001. **The Corsini Encyclopaedia of Psychology and Behavioral Science**. 3rd ed. Boston, Ma : Houghton Mifflin.
- Damon,W. 1998. **Handbook of Child Psychology** .5th ed .New York: McGraw-Hill Book.
- Durschmidt, B.J. 1977. "Self-Actualization and the Human Potential Group Process in the Community College" . **Dissertation Abstracts International**. 38(January 1977) : 3953-A.
- Elias,J. and J. Clabby. 1992. **Building Social Problem -Solving Skills : Guidelines from a School – Based Program**. San Francisco: Inc. Publisher.
- Forsyth, D.R. 1999. **Group Dynamics**. Virginia : An International Thomson Publishing Company Press.
- Gormly,A.V. and D.M. Brodzinsky. 1993. **Lifespan Human Development**. 5th ed. Winston Rinehart Holt.
- Johnson, D.W. 1997. **Joining Together Group Theory and Group skill**. Minnesota : The United States of America Press.
- Kuhlenschmidt, S. and J. C. Conger. 2004. **Behavioral component of social Competence in females** (Online). www.proquest.umi.com, August 20, 2009.

- Ottaway, A.K.G. 1966. **Learning Through Group Experiences**. London : Routhledge and Kengan Paul.
- Patterson, C.H. 1973. **Theories of Counseling and Psychotherapy**. 2nd ed. Boston : Houghton Mifflin.
- Scott, D. (n.d.) **Program Outcomes for Youth : Social Competencies**. (Online). www.ag.grizona.edu/fcs/cyfernet/nowglsocial.comp.html, July 7, 2009.
- Strang, R. 1957. **The Adolescence Views Himself** . New York: McGraw-Hill Book.
- Sharp,S. and Cowie,H. 1998. **Counseling and Supporting Children in Distress**. London : SAGE. Publications Ltd.
- Shaw, M. E. 1981. **Group Dynamic : The Psychology of Small Group Behavior**. 3rd ed. New York : McGraw-Hill Book.
- Willamson, G.G. 2002. **Promoting Social Competence**. San Antonio: Harcourt Assessment.
- Vincect,C. G,and Homet,R. H. and Sugai,G. 2002. **Developing Social Competence For All Students**. (Online). www.ericec.org/digests/e626.html, July 20, 2009.

ภาคผนวก ก
ตัวอย่างหนังสือที่ใช้ในการวิจัย

ที่ ศษ 0513.109/ร.ร.ร

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
50 พหลโยธิน เขตจตุจักร กทม 10900

๒ ธันวาคม 2552

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ทำการหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนชัยปัญญาวิทยานุสรณ์

- สิ่งที่ส่งมาด้วย
1. โครงการวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ผลของกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาสมรรถนะทางสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนคำชะอีวิทยาคาร จังหวัดมุกดาหาร” จำนวน 1 ฉบับ
 2. แบบสอบถามสมรรถนะทางสังคมของนักเรียน จำนวน 1 ฉบับ
 3. โปรแกรมกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาสมรรถนะทางสังคมของนักเรียน จำนวน 1 ฉบับ

ด้วย นางสาวจิตริตน์ คล่องดี นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว ภาควิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “ผลของกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาสมรรถนะทางสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนคำชะอีวิทยาคาร จังหวัดมุกดาหาร ”

ในการดำเนินการครั้งนี้ นิสิตมีความประสงค์จะทำการหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของโรงเรียนชัยปัญญาวิทยานุสรณ์ ทั้งนี้ นางสาวจิตริตน์ คล่องดี จะเป็นผู้ติดต่อดำเนินการด้วยตนเอง โดยประสานงานกับอาจารย์ฝ่ายแนะแนว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์แก่นิสิตด้วย จักเป็นพระคุณอย่างสูง

ขอแสดงความนับถือ

(รศ.ดร. พรทิพย์ ไนเณส)
คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

สำนักงานเลขาธิการคณะฯ

โทร./โทรสาร 0-2561-4889 , 0 2942 - 8780

ที่ ศช 0513.109/ISS๖

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
50 พหลโยธิน เขตจตุจักร กทม 10900

๓๐ ตุลาคม 2552

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ทดลองเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการ โรงเรียนคำชะอีวิทยาคาร

ด้วย นางสาวฐิติรัตน์ คล่องดี นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว ภาควิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง "ผลของกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาสมรรถนะทางสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนคำชะอีวิทยาคาร จังหวัดมุกดาหาร" ในการดำเนินการครั้งนี้ นิสิตมีความประสงค์ที่จะดำเนินการทดลองเครื่องมือกิจกรรมกลุ่ม เพื่อพัฒนาสมรรถนะทางสังคม จำนวน 12 ครั้ง กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของโรงเรียนโรงเรียนคำชะอีวิทยาคาร จังหวัดมุกดาหาร ในภาคปลาย ปีการศึกษา 2552 ตั้งแต่เดือน ธันวาคม 2552 – กุมภาพันธ์ 2553

ภาควิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว คณะศึกษาศาสตร์ จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่าน ได้อนุญาตให้ นางสาวฐิติรัตน์ คล่องดี ดำเนินการดังกล่าวข้างต้น ทั้งนี้ นางสาวฐิติรัตน์ คล่องดี จะเป็นผู้ติดต่อดำเนินการด้วยตนเอง

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์แก่นิสิตด้วย จักเป็นพระคุณอย่างสูง

ขอแสดงความนับถือ

(รศ.ดร. พทธิพย์ ไชยโส)
คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

สำนักงานเลขานุการคณะฯ

โทร./โทรสาร 0-2561-4889 , 0 2942 - 8780

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ ภาควิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว คณะศึกษาศาสตร์ มก.โทร. 1847

ที่ ศธ 0513.10903 / ๙๗ วันที่ ๑๐ พฤศจิกายน 2552

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือในการวิจัย

เรียน ดร.ธีรพัฒน์ วงศ์คุ้มถิ่น

- สิ่งที่ส่งมาด้วย
1. โครงการวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ผลของกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาสมรรถนะทางสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนคำชะอีวิทยาคาร จังหวัดมุกดาหาร” จำนวน 1 ฉบับ
 2. แบบสอบถามสมรรถนะทางสังคมของนักเรียน จำนวน 1 ฉบับ
 3. โปรแกรมกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาสมรรถนะทางสังคมของนักเรียน จำนวน 1 ฉบับ

ด้วย นางสาวฐิติรัตน์ คล่องดี นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว ภาควิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “ผลของกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาสมรรถนะทางสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนคำชะอีวิทยาคาร จังหวัดมุกดาหาร ”

ในการนี้ ภาควิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว ใ้รขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เพื่อผู้วิจัยจะได้นำข้อเสนอแนะของท่านไปปรับปรุงแก้ไขต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์แก่นิสิตด้วย จักเป็นพระคุณอย่างยิ่ง

(ผศ.วรพิมพ์ ธีระวัฒน์)

หัวหน้าภาควิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว

ที่ ศษ 0513.109/ก. 1889

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
50 พหลโยธิน เขตจตุจักร กทม 10900

|| พฤศจิกายน 2552

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือในการวิจัย

เรียน ดร.มณฑิรา จารุเพ็ง

- สิ่งที่ส่งมาด้วย
1. โครงการวิทยานิพนธ์ เรื่อง "ผลของกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาสมรรถนะทางสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนคำชะอีวิทยาคาร จังหวัดมุกดาหาร" จำนวน 1 ฉบับ
 2. แบบสอบถามสมรรถนะทางสังคมของนักเรียน จำนวน 1 ฉบับ
 3. โปรแกรมกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาสมรรถนะทางสังคมของนักเรียน จำนวน 1 ฉบับ

ด้วย นางสาวจิตรีรัตน์ คล่องดี นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว ภาควิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง "ผลของกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาสมรรถนะทางสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนคำชะอีวิทยาคาร จังหวัดมุกดาหาร"

ในการนี้ ภาควิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ใ้ใคร่ขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เพื่อผู้วิจัยจะได้นำข้อเสนอแนะของท่านไปปรับปรุงแก้ไขต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์แก่นิสิตด้วย จักเป็นพระคุณอย่างยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(รศ.ดร. พรทีพย์ ไชยไส)

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

สำนักงานเลขานุการคณะฯ

โทร./โทรสาร 0-2561-4889 , 0-2942-8780

ที่ ศธ 0513.109/ว. 1655

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
50 พหลโยธิน เขตจตุจักร กทม 10900

|| พุทธศักราช 2552

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือในการวิจัย

เรียน ดร.พรรณพร วรรณลักษณ์

- สิ่งที่ส่งมาด้วย
1. โครงการวิทยานิพนธ์ เรื่อง "ผลของกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาสมรรถนะทางสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนคำชะอีวิทยาคาร จังหวัดมุกดาหาร" จำนวน 1 ฉบับ
 2. แบบสอบถามสมรรถนะทางสังคมของนักเรียน จำนวน 1 ฉบับ
 3. โปรแกรมกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาสมรรถนะทางสังคมของนักเรียน จำนวน 1 ฉบับ

ด้วย นางสาวฐิติรัตน์ คล่องดี นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว ภาควิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง "ผลของกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาสมรรถนะทางสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนคำชะอีวิทยาคาร จังหวัดมุกดาหาร"

ในการนี้ ภาควิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ใ้ขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เพื่อผู้วิจัยจะได้นำข้อเสนอแนะของท่านไปปรับปรุงแก้ไขต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์แก่นิสิตด้วย จักเป็นพระคุณอย่างยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(รศ.ดร. พรทิพย์ ไชยโต)
คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

สำนักงานเลขาธิการคณะฯ

โทร./โทรสาร 0-2561-4889 . 0 - 2942 - 8780

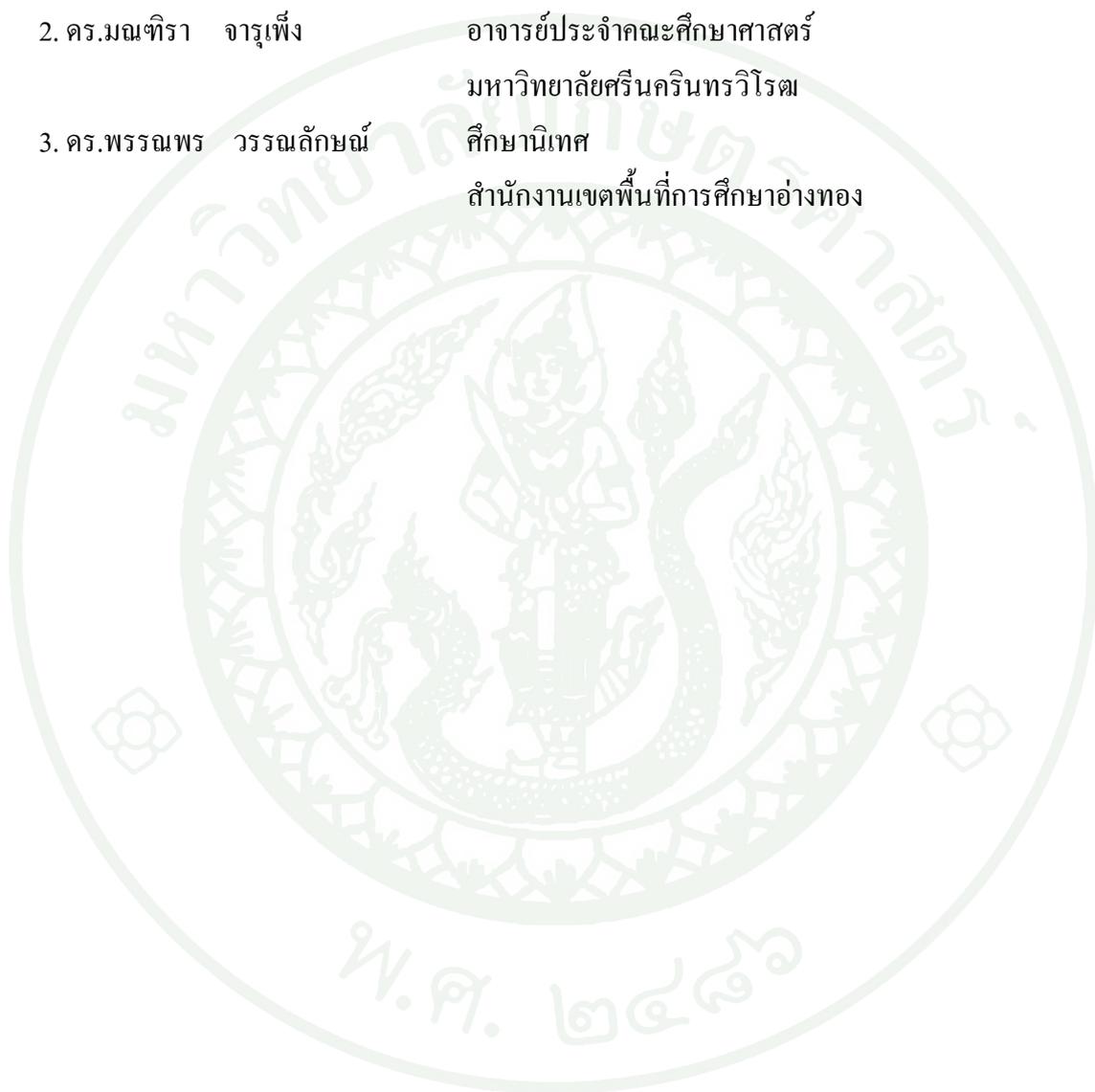

ภาคผนวก ข

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือในการวิจัย

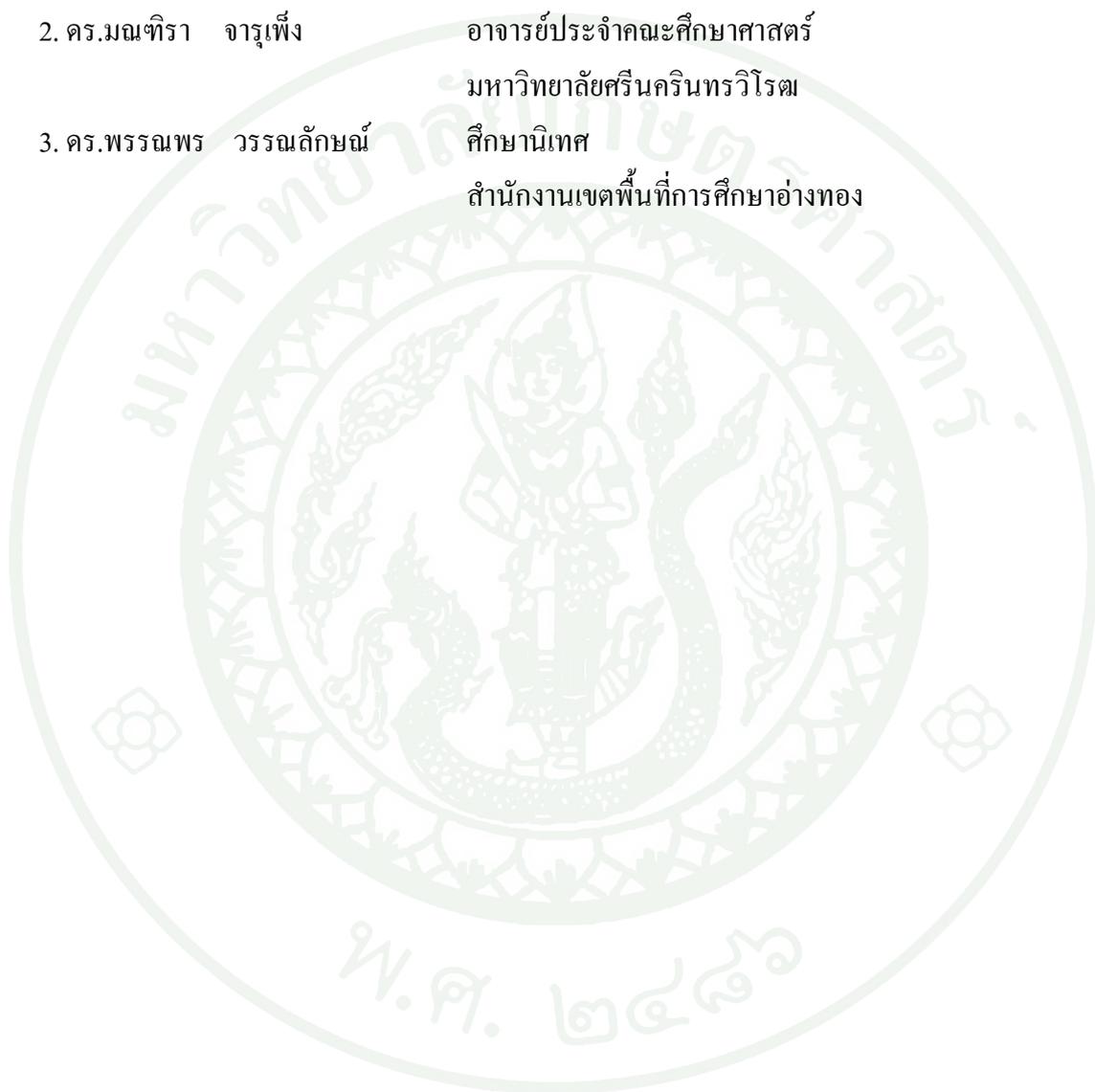
รายชื่อผู้เชี่ยวชาญในการตรวจแบบสอบถามสมรรถนะทางสังคม

1. ดร.ธีรพัฒน์ วงศ์คุ้มสิน อาจารย์ประจำคณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
2. ดร.มณฑิรา จารุเพ็ง อาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
3. ดร.พรรณพร วรรณลักษณ์ศึกษานิเทศ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอ่างทอง

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาสมรรถนะทางสังคม

1. ดร.ธีรพัฒน์ วงศ์คุ้มสิน อาจารย์ประจำคณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
2. ดร.มณฑิรา จารุเพ็ง อาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
3. ดร.พรรณพร วรรณลักษณ์ศึกษานิเทศ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษอ่างทอง

ภาคผนวก ก
แบบสอบถามสมรรถนะทางสังคม

แบบสอบถามการวิจัยเรื่องการพัฒนาสมรรถนะทางสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามมีทั้งหมด 2 ส่วน คือ
 - ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบ
 - ส่วนที่ 2 แบบสอบถามสมรรถนะทางสังคม
2. แบบสอบถามฉบับนี้จัดทำขึ้นเพื่อวัดสมรรถนะทางสังคมของนักเรียน ซึ่งไม่มีข้อถูกหรือข้อผิด เป็นเพียงความรู้สึกรหรือการแสดงความคิดเห็นของนักเรียนเท่านั้น โดยให้นักเรียนอ่านและพิจารณาว่าข้อความนั้นเป็นจริงกับนักเรียนหรือไม่ จึงขอให้นักเรียนตอบแบบสอบถามนี้ตามความเป็นจริงที่สุด
3. คำตอบที่จริงใจของนักเรียนจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการวิจัย และผู้วิจัยขอรับรองว่าคำตอบของนักเรียนไม่มีผลกระทบต่อการศึกษาใด ๆ ของนักเรียนทั้งสิ้น และคำตอบจะถูกเก็บเป็นความลับ

ขอขอบคุณนักเรียนที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามมา ณ โอกาสนี้

ฐิติรัตน์ คล่องดี

นิสิตปริญญาโท สาขาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบ

คำชี้แจง ให้นักเรียนใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด

1. เพศ [] ชาย [] หญิง
2. อายุ ปี
3. ระดับชั้น.....

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามสมรรถนะทางสังคม

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามนี้เป็นตัวเลือก โดยในแต่ละตัวเลือกจะมีระดับความคิดเห็น 4 ระดับ โดยให้นักเรียนพิจารณาแต่ละตัวเลือก ว่าตัวเลือกใดตรงกับความรู้สึกหรือการกระทำของนักเรียนมากที่สุด โดยให้พิจารณาเลือกเพียงคำตอบเดียว และตอบให้ครบทุกข้อ แล้วใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับตัวนักเรียนมากที่สุด โดยในแต่ละระดับมีความหมายดังนี้

- 4 หมายถึง นักเรียนคิดว่าข้อความนั้นตรงกับตัวนักเรียนมากที่สุด
- 3 หมายถึง นักเรียนคิดว่าข้อความนั้นตรงกับตัวนักเรียนมาก
- 2 หมายถึง นักเรียนคิดว่าข้อความนั้นตรงกับตัวนักเรียนน้อย
- 1 หมายถึง นักเรียนคิดว่าข้อความนั้นตรงกับตัวนักเรียนน้อยที่สุด

ข้อที่	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น			
		4	3	2	1
1	ฉันรู้สึกโกรธ เมื่อเพื่อนทำให้ฉันไม่พอใจ				
2	ฉันจะแสดงอารมณ์หงุดหงิดทันทีเมื่อถูกขัดใจ				
3	เมื่อนั้นโกรธ ฉันมักจะแสดงอารมณ์ไม่เหมาะสมออกมาเสมอ				
4	เมื่อนั้นทะเลาะกับเพื่อน ฉันมักจะใช้อารมณ์กับเพื่อนเสมอ				
5	เมื่อพ่อแม่ไม่ให้สิ่งของที่ฉันอยากได้ ฉันจะแสดงท่าทางที่ไม่พอใจ				
6	เมื่อนั้นโกรธ ฉันจะระบายอารมณ์ด้วยการทำลายสิ่งของ				
7	เมื่อรู้สึกเครียดจากการเรียน ฉันมีวิธีการผ่อนคลายความเครียดด้วยตนเอง				
8	ถ้าเพื่อนทำให้ฉันไม่พอใจ ฉันจะพูดต่อว่าทันที				
9	เมื่อฉันต้องทำงานกลุ่มกับเพื่อนที่ฉันไม่ชอบ ฉันจะแสดงท่าทางที่ไม่พอใจ				
10	เวลาฉันไม่พอใจเพื่อน ฉันจะเอะอะโวยวายเสมอ				
11	เมื่อนั้นทะเลาะกับเพื่อน ฉันจะรอให้ตนเองอารมณ์ดีก่อนแล้วจึงไปคุยกับเพื่อน				
12	เมื่อนั้นเสียใจ ฉันจะร้องไห้ฟูมฟายโดยไม่เก็บอารมณ์				
13	เมื่อเพื่อนทำให้ฉันโกรธ ฉันตะโกนด่าเพื่อนทันที				
14	เพื่อนๆ บอกว่า ฉันเป็นคนพูดเข้าใจง่าย				
15	ฉันยิ้มเสมอขณะพูดคุยกับเพื่อน				
16	ฉันไม่ชอบสบตาขณะพูดคุยกับเพื่อน				
17	เวลาที่เพื่อนพูดหรือเล่าเรื่องราวต่างๆ ให้ฉันฟัง ฉันสามารถตั้งใจฟังเพื่อนจนจบ				
18	ฉันชอบพูดแทรกในขณะที่เพื่อนกำลังพูด				
19	เมื่อเพื่อนออกไปรายงานหน้าชั้น ฉันมักไม่ค่อยให้ความสนใจ				
20	เมื่อคุณครูสอน ฉันจะตั้งใจฟังคุณครูหากมีข้อสงสัยจะเก็บไว้เมื่อคุณครูพูดจบแล้วค่อยซักถาม				

ข้อที่	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น			
		4	3	2	1
21	บ่อยครั้งที่ฉันมักเผลอคุยกับเพื่อนขณะคุณครูสอนจึงทำให้ไม่เข้าใจ				
22	เวลาคุยกับเพื่อนฉันเป็นผู้ฟังที่ดี				
23	ฉันสามารถอธิบายเรื่องราวต่างๆ ให้คนอื่นฟังได้อย่างเข้าใจ				
24	เมื่อเพื่อนมอบหมายงานให้ฉันทำ ฉันจะทำให้ดีที่สุดเท่าที่จะทำได้				
25	เมื่อมีการจัดกิจกรรมในห้องเรียน ฉันเต็มใจที่จะให้ความช่วยเหลือ				
26	ฉันเต็มใจที่จะให้ความร่วมมือในการทำงานกลุ่ม				
27	ฉันชอบเข้าร่วมกิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้น				
28	เมื่อคุณครูให้ทำกิจกรรมในห้องเรียน ฉันมักจะอยู่เฉยๆ				
29	ฉันช่วยเพื่อนทำงานกลุ่มจนสำเร็จ				
30	แม้เพื่อนได้รับความเดือดร้อน ฉันก็ไม่ช่วยเหลือ				
31	ฉันเต็มใจให้ความช่วยเหลือเมื่อเพื่อนต้องการ				
32	ฉันช่วยดูแลรักษาทรัพย์สินสมบัติของโรงเรียน				
33	ฉันไม่มีความสามารถพอที่จะช่วยเหลือเพื่อนได้				
34	เมื่อเพื่อนขอยืมหนังสือเรียน ฉันก็ยินดีให้เพื่อนยืม				
35	ฉันมักจะสละที่นั่งบนรถโดยสารให้คนแก่ นั่งเสมอๆ				
36	ฉันมักจะให้กำลังใจเพื่อนที่มีปัญหา				
37	เมื่อครูให้ช่วยงานตอนเย็น ฉันจะเสียดสละเวลาช่วยงานครู				
38	ฉันมักอาสาทำงานเพื่อส่วนรวม				
39	ฉันเข้ากับเพื่อนๆ ได้เป็นอย่างดี				
40	เมื่อเกิดความขัดแย้งขณะทำงานกลุ่ม ฉันสามารถหาวิธีการแก้ไขได้เสมอ				
41	ฉันรู้สึกสนุกในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการทำงาน				

ข้อที่	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น			
		4	3	2	1
42	เมื่อต้องเผชิญกับอุปสรรค ฉันจะไม่ยอมแพ้				
43	ถ้าฉันถูกต่อต้านจากเพื่อนในกลุ่ม ฉันจะพยายามทำให้เพื่อนยอมรับให้ได้				
44	ก่อนที่ฉันจะแก้ปัญหา ฉันจะหาสาเหตุของปัญหา				
45	ฉันมักตัดสินใจโดยไม่รู้สาเหตุของปัญหาที่แท้จริง				
46	เมื่อจำเป็นต้องตัดสินใจ ฉันจะหาข้อมูลอย่างละเอียดเพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจ				
47	ฉันมักตัดสินใจตามอารมณ์ความรู้สึกของตนเอง				
48	เมื่อเกิดการขัดแย้งภายในห้องเรียน ฉันสามารถเสนอแนวทางแก้ไขได้				
49	เมื่อฉันทะเลาะกับเพื่อน ฉันจะไม่คุยกับเพื่อนคนนั้นอีกเลย				

เฉลยคำตอบ
แบบสอบถามสมรรถนะทางสังคม

ข้อที่	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น			
		4	3	2	1
1	ฉันรู้สึกโกรธ เมื่อเพื่อนทำให้ฉันไม่พอใจ	1	2	3	4
2	ฉันจะแสดงอารมณ์หงุดหงิดทันทีเมื่อถูกขัดใจ	1	2	3	4
3	เมื่อนั้นโกรธ ฉันมักจะแสดงอารมณ์ไม่เหมาะสมออกมาเสมอ	1	2	3	4
4	เมื่อนั้นทะเลาะกับเพื่อน ฉันมักจะใช้อารมณ์กับเพื่อนเสมอ	1	2	3	4
5	เมื่อพ่อแม่ไม่ให้สิ่งของที่ฉันอยากได้ ฉันจะแสดงท่าทางที่ไม่พอใจ	1	2	3	4
6	เมื่อนั้นโกรธ ฉันจะระบายอารมณ์ด้วยการทำลายสิ่งของ	1	2	3	4
7	เมื่อรู้สึกเครียดจากการเรียน ฉันมีวิธีการผ่อนคลายความเครียดด้วยตนเอง	4	3	2	1
8	ถ้าเพื่อนทำให้ฉันไม่พอใจ ฉันจะพูดต่อว่าทันที	1	2	3	4
9	เมื่อนั้นต้องทำงานกลุ่มกับเพื่อนที่ฉันไม่ชอบ ฉันจะแสดงท่าทางที่ไม่พอใจ	1	2	3	4
10	เวลาฉันไม่พอใจเพื่อน ฉันจะเอะอะโวยวายเสมอ	1	2	3	4
11	เมื่อนั้นทะเลาะกับเพื่อน ฉันจะรอให้ตนเองอารมณ์ดีก่อนแล้วจึงไปคุยกับเพื่อน	4	3	2	1
12	เมื่อนั้นเสียใจ ฉันจะร้องไห้ฟูมฟายโดยไม่เก็บอารมณ์	1	2	3	4
13	เมื่อเพื่อนทำให้ฉันโกรธ ฉันตะโกนด่าเพื่อนทันที	1	2	3	4
14	เพื่อนๆ บอกว่า ฉันเป็นคนพูดเข้าใจง่าย	4	3	2	1
15	ฉันยิ้มเสมอขณะพูดคุยกับเพื่อน	4	3	2	1
16	ฉันไม่ชอบสบตาขณะพูดคุยกับเพื่อน	1	2	3	4
17	เวลาที่เพื่อนพูดหรือเล่าเรื่องราวต่างๆ ให้ฉันฟัง ฉันสามารถตั้งใจฟังเพื่อนจนจบ	4	3	2	1
18	ฉันชอบพูดแทรกในขณะที่เพื่อนกำลังพูด	1	2	3	4

ข้อที่	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น			
		4	3	2	1
19	เมื่อเพื่อนออกไปรายงานหน้าชั้น ฉันมักไม่ค่อยให้ความสนใจ	1	2	3	4
20	เมื่อคุณครูสอน ฉันจะตั้งใจฟังคุณครูหากมีข้อสงสัยจะเก็บไว้เมื่อคุณครูพูดจบแล้วค่อยซักถาม	4	3	2	1
21	บ่อยครั้งที่ฉันมักเผลอคุยกับเพื่อนขณะคุณครูสอนจึงทำให้ไม่เข้าใจ	1	2	3	4
22	เวลาคุยกับเพื่อนฉันเป็นผู้ฟังที่ดี	4	3	2	1
23	ฉันสามารถอธิบายเรื่องราวต่างๆ ให้คนอื่นฟังได้อย่างเข้าใจ	4	3	2	1
24	เมื่อเพื่อนมอบหมายงานให้ฉันทำ ฉันจะทำให้ดีที่สุดเท่าที่จะทำได้	4	3	2	1
25	เมื่อมีการจัดกิจกรรมในห้องเรียน ฉันเต็มใจที่จะให้ความช่วยเหลือ	4	3	2	1
26	ฉันเต็มใจที่จะให้ความร่วมมือในการทำงานกลุ่ม	4	3	2	1
27	ฉันชอบเข้าร่วมกิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้น	4	3	2	1
28	เมื่อคุณครูให้ทำกิจกรรมในห้องเรียน ฉันมักจะอยู่เฉยๆ	1	2	3	4
29	ฉันช่วยเพื่อนทำงานกลุ่มจนสำเร็จ	4	3	2	1
30	แม้เพื่อนได้รับความเดือดร้อน ฉันก็ไม่ช่วยเหลือ	1	2	3	4
31	ฉันเต็มใจให้ความช่วยเหลือเมื่อเพื่อนต้องการ	4	3	2	1
32	ฉันช่วยดูแลรักษาทรัพย์สินสมบัติของโรงเรียน	4	3	2	1
33	ฉันไม่มีความสามารถพอที่จะช่วยเหลือเพื่อนได้	1	2	3	4
34	เมื่อเพื่อนขอยืมหนังสือเรียน ฉันก็ยินดีให้เพื่อนยืม	4	3	2	1
35	ฉันมักจะสละที่นั่งบนรถโดยสารให้คนแก่ นั่งเสมอๆ	4	3	2	1
36	ฉันมักจะให้กำลังใจเพื่อนที่มีปัญหา	4	3	2	1
37	เมื่อครูให้ช่วยงานตอนเย็น ฉันจะเสียดสละเวลาช่วยงานครู	4	3	2	1
38	ฉันมักอาสาทำงานเพื่อส่วนรวม	4	3	2	1
39	ฉันเข้ากับเพื่อนๆ ได้เป็นอย่างดี	4	3	2	1

ข้อที่	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น			
		4	3	2	1
40	เมื่อเกิดความขัดแย้งขณะทำงานกลุ่ม ฉันสามารถหาวิธีการแก้ไขได้เสมอ	4	3	2	1
41	ฉันรู้สึกสนุกในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการทำงาน	4	3	2	1
42	เมื่อต้องเผชิญกับอุปสรรค ฉันจะไม่ยอมแพ้	4	3	2	1
43	ถ้าฉันถูกต่อต้านจากเพื่อนในกลุ่ม ฉันจะพยายามทำให้เพื่อนยอมรับให้ได้	4	3	2	1
44	ก่อนที่ฉันจะแก้ปัญหา ฉันจะหาสาเหตุของปัญหา	4	3	2	1
45	ฉันมักตัดสินใจโดยไม่รู้สาเหตุของปัญหาที่แท้จริง	1	2	3	4
46	เมื่อจำเป็นต้องตัดสินใจ ฉันจะหาข้อมูลอย่างละเอียดเพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจ	4	3	2	1
47	ฉันมักตัดสินใจตามอารมณ์ความรู้สึกของตนเอง	1	2	3	4
48	เมื่อเกิดการขัดแย้งภายในห้องเรียน ฉันสามารถเสนอแนวทางแก้ไขได้	4	3	2	1
49	เมื่อนั้นทะเลาะกับเพื่อน ฉันจะไม่คุยกับเพื่อนคนนั้นอีกเลย	1	2	3	4

ภาคผนวก ง

การตรวจสอบคุณภาพแบบสอบถามสมรรถนะทางสังคม

ตารางผนวกที่ 1 ค่าดัชนี IOC ของแบบสอบถามสมรรถนะทางสังคม

ข้อ	ดัชนี IOC	หมายเหตุ
1	0.66	
2	1.0	
3	0.33	ตัดทิ้ง
4	1.0	
5	1.0	
6	1.0	
7	1.0	
8	0.66	
9	1.0	
10	0.66	
11	1.0	
12	1.0	
13	1.0	
14	1.0	
15	0.66	
16	1.0	
17	0.33	ตัดทิ้ง
18	1.0	
19	1.0	
20	0.33	ตัดทิ้ง
21	0.66	
22	0.66	
23	1.0	
24	1.0	
25	0.33	ตัดทิ้ง
26	1.0	

ตารางผนวกที่ 1 (ต่อ)

ข้อ	ดัชนี IOC	หมายเหตุ
27	0.66	
28	1.0	
29	1.0	
30	0.66	
31	0.66	
32	0.66	
33	1.0	
34	1.0	
35	0.66	
36	1.0	
37	0.66	
38	0.66	
39	0.66	
40	0.33	ตัดทิ้ง
41	0.66	
42	1.0	
43	1.0	
44	1.0	
45	1.0	
46	0.33	ตัดทิ้ง
47	0.66	
48	0.66	
49	0.66	
50	1.0	
51	1.0	
52	1.0	

ตารางผนวกที่ 1 (ต่อ)

ข้อ	ดัชนี IOC	หมายเหตุ
53	0.66	
54	1.0	
55	0.33	ตัดทิ้ง
56	0.66	
57	1.0	
58	0.66	
59	1.0	
60	0.33	ตัดทิ้ง
61	1.0	
62	0.66	
63	1.0	
64	0.33	ตัดทิ้ง
65	0.33	ตัดทิ้ง
66	0.66	
67	0.66	
68	0.66	
69	0.33	ตัดทิ้ง
70	0.66	
71	0.66	
72	0.66	
73	0.33	ตัดทิ้ง
74	0.33	ตัดทิ้ง
75	0.33	ตัดทิ้ง
76	0.33	ตัดทิ้ง
77	0.66	
78	0.66	

ตารางผนวกที่ 1 (ต่อ)

ข้อ	ดัชนี IOC	หมายเหตุ
79	0.66	
80	0.33	ตัดทิ้ง
81	0.33	ตัดทิ้ง
82	0.66	
83	0.66	
84	0	ตัดทิ้ง
85	0.33	ตัดทิ้ง

ตารางผนวกที่ 2 ค่าอำนาจจำแนกรายชื่อของแบบสอบถามสมรรถนะทางสังคม

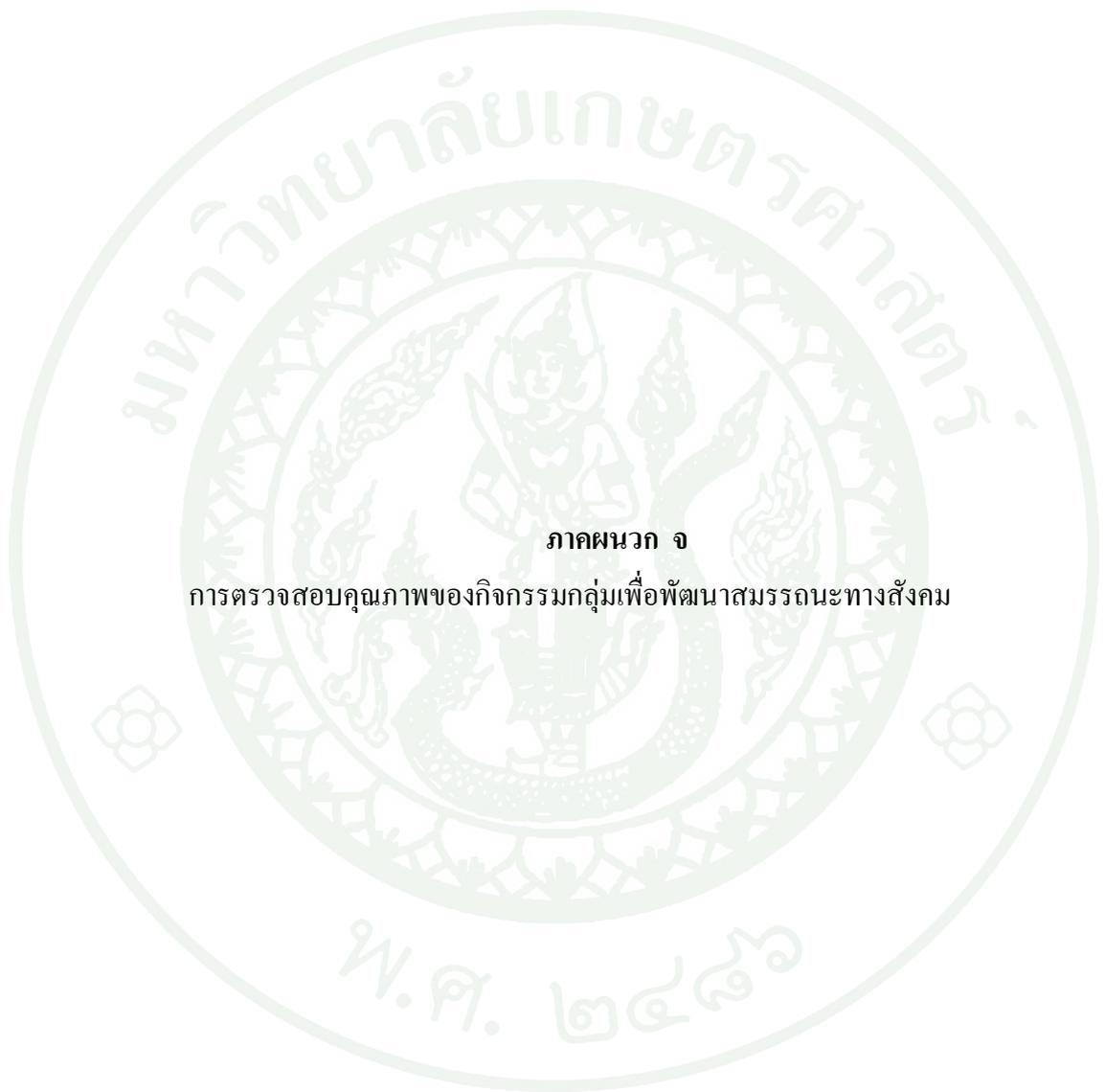
ข้อ	ค่าอำนาจจำแนก	หมายเหตุ
ด้านการกำกับตนเอง		
1	.3556	คัดเลือกไว้
2	.4587	คัดเลือกไว้
3	.4145	คัดเลือกไว้
4	.1702	ตัดทิ้ง
5	.6577	คัดเลือกไว้
6	.2542	คัดเลือกไว้
7	.1615	ตัดทิ้ง
8	.3173	คัดเลือกไว้
9	.5548	คัดเลือกไว้
10	.4865	คัดเลือกไว้
11	.1249	ตัดทิ้ง
12	.0875	ตัดทิ้ง
13	.2889	คัดเลือกไว้
14	.3317	คัดเลือกไว้
15	.5751	คัดเลือกไว้
16	.3413	คัดเลือกไว้
17	.4216	คัดเลือกไว้
ด้านการสื่อสาร		
18	.0880	ตัดทิ้ง
19	-.0721	ตัดทิ้ง
20	.3957	คัดเลือกไว้
21	.2891	คัดเลือกไว้
22	.2173	คัดเลือกไว้
23	.1020	ตัดทิ้ง
24	.2078	คัดเลือกไว้

ตารางผนวกที่ 2 (ต่อ)

ข้อ	ค่าอำนาจจำแนก	หมายเหตุ
25	.4923	คัดเลือกไว้
26	.6029	คัดเลือกไว้
27	.7053	คัดเลือกไว้
28	.3695	คัดเลือกไว้
29	.1348	ตัดทิ้ง
30	.3355	คัดเลือกไว้
31	.1308	ตัดทิ้ง
32	.1163	ตัดทิ้ง
33	-.4524	ตัดทิ้ง
34	.6174	คัดเลือกไว้
35	-.1030	ตัดทิ้ง
ด้านทักษะทางสังคม		
36	-.2146	ตัดทิ้ง
37	.3903	คัดเลือกไว้
38	.3814	คัดเลือกไว้
39	.6304	คัดเลือกไว้
40	.3196	คัดเลือกไว้
41	.5079	คัดเลือกไว้
42	.4006	คัดเลือกไว้
43	.6416	คัดเลือกไว้
44	.0264	ตัดทิ้ง
45	.2900	คัดเลือกไว้
46	.6080	คัดเลือกไว้
47	.3627	คัดเลือกไว้
48	.6318	คัดเลือกไว้
49	.4778	คัดเลือกไว้
50	.5389	คัดเลือกไว้

ตารางผนวกที่ 2 (ต่อ)

ข้อ	ค่าอำนาจจำแนก	หมายเหตุ
51	.5848	คัดเลือกไว้
52	.3198	คัดเลือกไว้
53	.3176	คัดเลือกไว้
54	-.0623	ตัดทิ้ง
55	.0771	ตัดทิ้ง
ด้านการตัดสินใจทางสังคม		
56	.6638	คัดเลือกไว้
57	.2061	คัดเลือกไว้
58	.4332	คัดเลือกไว้
59	.2672	คัดเลือกไว้
60	.5372	คัดเลือกไว้
61	.4538	คัดเลือกไว้
62	.3603	คัดเลือกไว้
63	.6052	คัดเลือกไว้
64	.5525	คัดเลือกไว้
65	.4460	คัดเลือกไว้
66	.0636	ตัดทิ้ง

ภาคผนวก จ
การตรวจสอบคุณภาพของกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาสมรรถนะทางสังคม

ตารางผนวกที่ 3 ค่าดัชนี IOC ของกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาสมรรถนะทางสังคม

ครั้งที่	ผลการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญคนที่									ค่าดัชนี IOC
	1			2			3			
	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ	กิจกรรม/เทคนิค	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ	กิจกรรม/เทคนิค	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ	กิจกรรม/เทคนิค	
1	3	3	2	4	4	4	4	4	4	3.55
2	3	2	2	4	3	3	4	4	4	3.22
3	3	3	2	3	3	4	4	4	4	3.33
4	2	3	2	4	4	3	4	4	4	3.33
5	3	2	3	4	4	4	4	4	4	3.55
6	3	2	3	4	4	4	4	4	4	3.55
7	3	2	2	4	4	4	4	4	4	3.44
8	3	3	3	4	4	4	4	4	4	3.66
9	3	2	3	4	4	4	4	4	4	3.55
10	3	2	2	4	4	4	4	4	4	3.44
11	3	2	2	3	4	4	4	4	4	3.33
12	2	3	3	3	4	4	4	4	4	3.44

กิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาสมรรถนะทางสังคม

ครั้งที่ 1

ปฐมนิเทศ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสร้างสัมพันธภาพระหว่างผู้วิจัยกับนักเรียนในกลุ่ม และเพื่อสร้างสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนภายในกลุ่มให้รู้จักกันมากขึ้น
2. เพื่อให้ให้นักเรียนทราบและเข้าใจถึงวัตถุประสงค์ วิธีการ กฏระเบียบ บทบาทหน้าที่ของผู้วิจัยและของนักเรียนในการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม รวมทั้งวัน เวลา และสถานที่ในการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม
3. เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมที่จะเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม

ขนาดของกลุ่ม 30 คน

เวลาที่ใช้ 50 นาที

อุปกรณ์

1. ตารางกำหนดการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม
2. กระดาษรูปหัวใจ
3. ไหมพรม
4. ปากกา
5. ดินไม้
6. สมุดบันทึก

วิธีดำเนินการ

1. ผู้วิจัยกล่าวต้อนรับนักเรียนในกลุ่ม พร้อมทั้งแนะนำตนเอง
2. ผู้วิจัยให้นักเรียนแต่ละคนแนะนำตนเอง โดยให้บอก ชื่อนามสกุล ชื่อเล่น และหมู่บ้าน
3. ผู้วิจัยแจกตารางกำหนดการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม พร้อมทั้งชี้แจงวัตถุประสงค์ วิธีการ กฏระเบียบ บทบาทหน้าที่ของผู้วิจัยและของนักเรียนในการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาสมรรถนะทางสังคม

4. ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมกันกำหนดข้อตกลงภายในกลุ่ม
5. ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามเกี่ยวกับข้อตกลงในการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มเพื่อทำความเข้าใจให้ตรงกัน
6. ผู้วิจัยใช้กิจกรรม “ความในใจ” โดยผู้วิจัยแจกกระดาษรูปหัวใจให้นักเรียนคนละ 1 ดวง และไทม์พรม แล้วให้นักเรียนเขียนชื่อ และเขียนสิ่งที่คาดหวังจากกิจกรรมพัฒนาสมรรถนะทางสังคมลงในรูปหัวใจ
7. ผู้วิจัยสอบถามนักเรียนทุกคนถึงความในใจที่นักเรียนคาดหวังจากกิจกรรมพัฒนาสมรรถนะทางสังคม แล้วให้นักเรียนนำกระดาษรูปหัวใจไปแขวนไว้กับต้นไม้ที่เตรียมมา
8. ผู้วิจัยสอบถามนักเรียนถึงสิ่งที่ได้จากกิจกรรม แล้วผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติมกิจกรรมในครั้งนี้เป็นกิจกรรมเพื่อสร้างสัมพันธภาพและสร้างความคุ้นเคย และให้นักเรียนทราบและเข้าใจถึงวัตถุประสงค์ วิธีการ กฎระเบียบ รวมถึงให้นักเรียนทราบวัน เวลา และสถานที่ในการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มในครั้งต่อไป
9. ผู้วิจัยแจกสมุดบันทึกให้นักเรียนคนละ 1 เล่ม โดยให้นักเรียนบันทึกสิ่งที่ได้เรียนรู้ และการนำไปปฏิบัติ จากการเข้าร่วมในกิจกรรมแต่ละครั้ง ให้นักเรียนบันทึกทุกครั้งหลังจากเสร็จกิจกรรมในแต่ละวัน ต้องบันทึกให้ครบ 12 ครั้ง
10. ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถาม และนัดหมายครั้งต่อไป

การประเมินผล

1. สังเกตจากการให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมกิจกรรม
2. ประเมินจากความเข้าใจถึงวัตถุประสงค์ วิธีการ กฎระเบียบ บทบาทหน้าที่ของผู้วิจัยและของนักเรียนในการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม

ครั้งที่ 2

อารมณ์ของฉัน

วัตถุประสงค์

เพื่อให้นักเรียนรับรู้อารมณ์ของตนเอง รู้จักการควบคุมอารมณ์ของตนเอง และแสดงออกของพฤติกรรมได้อย่างเหมาะสม

ขนาดของกลุ่ม 30 คน

เวลาที่ใช้ 50 นาที

อุปกรณ์

1. วัสดุทัศนังการแสดงอารมณ์เรื่อง “อารมณ์ของฉันที่ไม่เหมาะสม”
2. วัสดุทัศนังการแสดงอารมณ์เรื่อง “อารมณ์ของฉันที่เหมาะสม” จากละครเรื่องบ่วงร้าย

พ้ายรัก 1 นาที

3. กระดาษ A 4
4. ปากกา

เทคนิคที่ใช้ เกม กรณีตัวอย่าง

วิธีดำเนินการ1. ขั้นนำ

1.1 ผู้วิจัยกล่าวทักทายนักเรียน แล้วถามถึงการเข้าร่วมกิจกรรมในครั้งที่ผ่านมาและอธิบายถึงกิจกรรมที่จะร่วมกันในครั้งนี้

1.2 ผู้วิจัยนำเข้าสู่กิจกรรมโดยใช้เกม “ ตัวตลก ” โดยให้นักเรียนขึ้นเป็นวงกลม จากนั้นขออาสาสมัคร 1 คน ให้อาสาสมัครเดินรอบวงโดยทำท่าทางอะไรหรือพูดอะไรก็ได้ เพื่อให้เพื่อนที่ยืนอยู่ในวงยิ้มหรือหัวเราะ โดยอาสาสมัครคนนั้นต้องไม่โดนตัวเพื่อนที่อยู่ในวง ถ้าเพื่อนที่อยู่ในวงยิ้มหรือหัวเราะออกมาถือว่าอดทนในความตลกของเพื่อนไม่ได้ และคนนั้นต้องเป็นตัวตลกคนต่อไป เพื่อให้ได้เพื่อน 10 คน

1.3 ผู้วิจัยสรุปเกม “ ตัวตลก ” และนำเข้าสู่กิจกรรมต่อไป

2. ขั้นกิจกรรม

2.1 ผู้วิจัยแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 6 คน แล้วผู้วิจัยให้นักเรียนแต่ละกลุ่มคู่วิธีทัศนัยการ แสดงอารมณ์ โดยเรื่องที่ 1 เป็นการแสดงอารมณ์ที่ไม่มีการควบคุมพฤติกรรมให้เหมาะสม และ เรื่องที่ 2 เป็นการแสดงอารมณ์ที่มีการควบคุมพฤติกรรมอย่างเหมาะสม

2.2 ผู้วิจัยชี้แจงแก่สมาชิกภายในกลุ่มให้สังเกตความแตกต่างของวิธีทัศนัยเรื่องที่ 1 และเรื่องที่ 2

3. ขั้นอภิปราย

3.1 ผู้วิจัยให้นักเรียนแต่ละกลุ่มแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความแตกต่าง ข้อดี ข้อเสีย ระหว่างวิธีทัศนัยทั้งสองเรื่อง โดยเขียนลงในกระดาษ A4 แล้วให้นักเรียนแต่ละกลุ่มส่งตัวแทนนำเสนอผลงานของกลุ่ม

3.2 ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติมว่าถ้าเราไม่สามารถรับรู้อารมณ์ และไม่สามารถควบคุม อารมณ์ของตนเองได้ ผลที่เกิดตามมาภายหลังอาจจะส่งผลเสียตามมา

4. ขั้นสรุปและนำไปใช้

4.1 ผู้วิจัยสอบถามถึงสิ่งที่ได้เรียนรู้จากกิจกรรมและนำไปปรับปรุงตนเองเพื่อใช้ใน ชีวิตประจำวัน

4.2 ผู้วิจัยและนักเรียนช่วยกันสรุปสิ่งที่ได้จากกิจกรรมนี้ การรับรู้อารมณ์ของ ตนเองและสามารถควบคุมอารมณ์ของตนเองได้จะทำให้เรานั้นได้คิดและได้ไตร่ตรองก่อนที่จะลง มือกระทำ

4.3 ผู้วิจัยให้นักเรียนนำเสนอฉบับที่ขึ้นมาบันทึกสิ่งที่ได้เรียนรู้จากกิจกรรมในวันนี้ และการนำไปปฏิบัติ

4.4 ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถาม และนัดหมายครั้งต่อไป

การประเมินผล

1. สังเกตจากการให้ความสนใจในการเล่นเกม
2. ประเมินจากความเข้าใจจากการอภิปรายและสรุปผลในประเด็นการรับรู้อารมณ์ รู้จัก ควบคุมอารมณ์และแสดงออกได้อย่างเหมาะสม

ครั้งที่ 3

การควบคุมอารมณ์

วัตถุประสงค์

เพื่อให้นักเรียนรู้จักการควบคุมอารมณ์ของตนเอง และแสดงออกของพฤติกรรมได้อย่างเหมาะสม

ขนาดของกลุ่ม 30 คน

เวลาที่ใช้ 50 นาที

อุปกรณ์

1. ใบงานที่ 1 ภาพแสดงอารมณ์
2. วีดิทัศน์กรณีตัวอย่าง เรื่องของโชค จากละครเรื่องสุครีผลุดดวงใจ 1 นาที
3. ใบงานที่ 2 กรณีตัวอย่าง เรื่องของโชค
4. กระดาษ A4
5. ปากกา

เทคนิคที่ใช้ กรณีตัวอย่าง

วิธีดำเนินการ1. ขั้นนำ

1.1 ผู้วิจัยกล่าวทักทายนักเรียน และสอบถามจากการรับรู้และควบคุมตนเองที่นักเรียนนำไปใช้

1.2 ผู้วิจัยอธิบายถึงรายละเอียดกิจกรรมในครั้งนี้

1.3 ผู้วิจัยให้นักเรียนดูรูปภาพการแสดงอารมณ์ต่างๆ ตามใบงานที่ 1 ภาพแสดงอารมณ์ แล้วให้นักเรียนในห้องช่วยกันจับคู่ภาพกับคำที่แสดงถึงอารมณ์ แล้วเฉลยการจับคู่ภาพแสดงอารมณ์

1.4 ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติมจากการจับคู่ภาพการแสดงอารมณ์ แล้วเกริ่นนำเข้าสู่กิจกรรมต่อไป

2. ขั้นกิจกรรม

2.1 ผู้วิจัยแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 5 คน แล้วสอบถามนักเรียนแต่ละกลุ่มถึงละครเรื่องสุครีผลุดดวงใจ แล้วผู้วิจัยอธิบายละครเรื่องสุครีผลุดดวงใจ เกี่ยวกับเนื้อเรื่องว่ามีคุณพ่อลูกชาย 1

คน คุณพ่อมีอาชีพเก็บขยะและมีฐานะยากจน ซึ่งต้องเก็บเงินเลี้ยงดูลูกชายและส่งเสียลูกชายให้เรียนหนังสือ จากนั้นผู้วิจัยให้นักเรียนคู่มือเรื่องเรื่องของโชค

2.2 ผู้วิจัยแจก ใบงานที่ 2 กรณีตัวอย่างเรื่องของโชค ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มช่วยกันตอบคำถามดังต่อไปนี้

2.2.1 จากการคู่มือกรณีตัวอย่าง เรื่องของโชค จากละครเรื่องสุจริตสุดดวงใจ แต่ละกลุ่มมีความรู้ได้อย่างไร

2.2.2 นักเรียนเห็นด้วยหรือไม่กับการกระทำของโชค เพราะอะไร

2.2.3 นักเรียนเห็นด้วยหรือไม่กับการกระทำของเพื่อนที่แกล้งโชค เพราะอะไร

2.2.4 ถ้านักเรียนเป็นโชค เมื่อนักเรียนได้ยื่นคำข่วยให้ใครจะทำอย่างไร

2.2.5 จากกรณีตัวอย่างเรื่องของโชค นักเรียนได้ข้อคิดอะไร

2.3 ให้นักเรียนทุกคนภายในกลุ่มช่วยกันระดมความคิดอภิปรายในประเด็นดังกล่าวแล้วเขียนคำตอบลงในกระดาษ A4

3. ขั้นอภิปราย

3.1 ให้ตัวแทนแต่ละกลุ่มนำเสนอผลงานของกลุ่มในประเด็นต่างๆ แล้วให้นักเรียนกลุ่มอื่นร่วมกันอภิปราย

3.2 ผู้วิจัยและสมาชิกในกลุ่มร่วมกันสรุปกิจกรรมจากกรณีตัวอย่างเรื่องของโชค

4. ขั้นสรุปและนำไปใช้

4.1 ผู้วิจัยและนักเรียนช่วยกันสรุปสิ่งที่ได้จากกิจกรรม แล้วผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติมเกี่ยวกับการรู้จักควบคุมอารมณ์ของตนเองและการแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสม โดยการรู้จักควบคุมอารมณ์ของตนเองจะส่งผลให้การแสดงพฤติกรรมได้อย่างเหมาะสม

4.2 ผู้วิจัยสอบถามนักเรียนเกี่ยวกับการนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันและผู้วิจัยสรุปเพิ่มการนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

4.3 ผู้วิจัยให้นักเรียนบันทึกสิ่งที่ได้เรียนรู้จากกิจกรรมครั้งนี้ และการนำไปปฏิบัติลงในสมุดบันทึก

4.4 ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถาม และนัดหมายครั้งต่อไป

การประเมินผล

1. สังเกตจากการให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมกิจกรรมในการทำกิจกรรมกลุ่ม
2. ประเมินจากความเข้าใจจากการอภิปรายและสรุปของนักเรียนถึงประเด็นการรู้จักควบคุมอารมณ์ของตนเองและการแสดงออกทางด้านพฤติกรรมที่เหมาะสม

ใบงานที่ 1

ภาพแสดงอารมณ์

1

2

3

4

5

6

7

8

9

ที่มา : ภาพจาก <http://images.google.co.th>

คำที่แสดงอารมณ์

เครียด	ดีใจ	เสียใจ
เจ็บปวด	ร้องไห้	ประหลาดใจ
รังเกียจ	โกรธ	หวาดกลัว

เฉลย

ภาพที่	คำที่แสดงอารมณ์
1	โกรธ
2	เจ็บปวด
3	ร้องไห้
4	ประหลาดใจ
5	ดีใจ
6	หวาดกลัว
7	เครียด
8	รังเกียจ
9	เสียใจ

ใบงานที่ 2
กรณีตัวอย่างเรื่องของโชค

คำสั่ง ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มช่วยกันตอบคำถามดังต่อไปนี้

1. จากการดูวิดีโอที่ศักรณณ์ตัวอย่างเรื่องของโชค จากละครเรื่องสุตกรักสุดดวงใจ แต่ละกลุ่มมีความรู้สึกอย่างไร
2. นักเรียนเห็นด้วยหรือไม่กับการกระทำของโชค เพราะอะไร
3. นักเรียนเห็นด้วยหรือไม่กับการกระทำของเพื่อนที่แกล้งโชค เพราะอะไร
4. ถ้านักเรียนเป็นโชค เมื่อนักเรียนได้ยินคำขู่จะให้โกรธจะทำอย่างไร
5. จากกรณีตัวอย่างเรื่องของโชค นักเรียนได้ข้อคิดอะไร

ครั้งที่ 4

อย่าใส่ใจ

วัตถุประสงค์

เพื่อให้นักเรียนรู้จักการควบคุมอารมณ์ของตนเองเมื่อเกิดอารมณ์โกรธ และแสดงออกของพฤติกรรมได้อย่างเหมาะสม

ระยะเวลา 50 นาที

ขนาดของกลุ่ม 30 คน

อุปกรณ์

1. ใบงานที่ 3 กรณีศึกษาเรื่อง อย่าใส่ใจ
2. ปากกา
3. A 4

เทคนิคที่ใช้ กรณีตัวอย่าง

วิธีดำเนินการ

1. ขั้นนำ
 - 1.1 ผู้วิจัยกล่าวทักทายนักเรียน และถามถึงสิ่งที่ได้นำไปใช้จากกิจกรรมที่ผ่านมาและชี้แจงกิจกรรมที่จะร่วมกันในครั้งนี้
 - 1.2 ผู้วิจัยสอบถามนักเรียนถึงแนวทางการแก้ไขเมื่อนักเรียนมีอารมณ์โกรธ แล้วผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม และดำเนินกิจกรรมขั้นต่อไป
2. ขั้นกิจกรรม
 - 2.1 ผู้วิจัยแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 5 คน แล้วผู้วิจัยแจกใบงานที่ 3 กรณีตัวอย่างเรื่องอย่าใส่ใจ ให้แต่ละกลุ่มอ่าน และอภิปรายในประเด็นดังต่อไปนี้
 - 2.1.1 ถ้านักเรียนเป็นเป้ ที่โดนเพื่อนว่าเป็นคนโกงนักเรียนจะทำอย่างไร
 - 2.1.2 ถ้านักเรียนเป็นหน่องกับโต้ง เมื่อเป้จะเดินเข้าไปชก นักเรียนจะทำอย่างไร
 - 2.1.3 ถ้านักเรียนเป็นต้นที่เห็นเป้โดนหน่องกับโต้งว่า นักเรียนจะทำอย่างไร
 - 2.2 ให้นักเรียนทุกคนภายในกลุ่มช่วยแสดงความคิดเห็นในประเด็นดังกล่าวแล้วเขียนคำตอบลงในกระดาษ A 4

3. ขั้นอภิปราย

3.1 ให้ตัวแทนแต่ละกลุ่มนำเสนอผลงานของกลุ่มในประเด็นต่างๆ แล้วให้นักเรียนกลุ่มอื่นร่วมกันอภิปราย

3.2 ผู้วิจัยและนักเรียนช่วยกันสรุปกิจกรรมกรณีตัวอย่าง อย่าใ้เสียใจ

4. ขั้นสรุปและนำไปใช้

4.1 ผู้วิจัยและนักเรียนช่วยกันสรุปสิ่งที่ได้จากกิจกรรมนี้

4.2 ผู้วิจัยสอบถามนักเรียนถึงการนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน แล้วผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติมเกี่ยวกับการรู้จักควบคุมอารมณ์ของตนเอง เมื่อเกิดความไม่พอใจ เสียใจ เช่น ไม่นำสิ่งที่ได้ยื่นมาเป็นต้นเหตุของความโกรธ เราก็สามารถระงับความโกรธได้ และสามารถควบคุมอารมณ์ของตนเองได้

4.3 ผู้วิจัยให้นักเรียนบันทึกสิ่งที่ได้เรียนรู้จากกิจกรรมและการนำไปปฏิบัติลงในสมุดบันทึก

4.4 ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถาม และนัดหมายครั้งต่อไป

การประเมินผล

- 1 สังเกตจากความตั้งใจในการทำงาน
- 2 ประเมินจากความเข้าใจเมื่อนักเรียนร่วมกันอภิปรายในประเด็นการรู้จักการควบคุมอารมณ์ของตนเองเมื่อเกิดอารมณ์โกรธ และแสดงออกของพฤติกรรมได้อย่างเหมาะสม

ใบงานที่ 3

กรณีตัวอย่างเรื่อง อย่าใส่ใจ

ต้นและเป็เป็นเพื่อนรักกันตั้งแต่เด็ก เรียนอยู่โรงเรียนเดียวกันชอบเล่นด้วยกัน ต้นเป็นคนใจเย็น เรียบร้อยและเรียนเก่ง ส่วนเป็เป็นคนใจร้อน เรียนไม่ค่อยเก่ง แต่มีน้ำใจ

วันหนึ่งต้นและเป็กำลังจะเดินทางไปรับประทานอาหารกลางวันด้วยกัน ระหว่างเดินทางไปรับประทานอาหารกลางวันก็เดินผ่าน หนองและไต้ง หนองพูดกับไต้งว่า “ไต้งคุณเก่งคอยจูงจมูกคนโง่สิ คนโง่ก็ต้องเดินตามคนเก่งตลอดเวลาซึ่งเป็นเพื่อนรักกันจริงๆนะไต้ง” แล้วทั้งคู่ก็หัวเราะพร้อมกัน เมื่อเป็ได้ยินก็หยุดแล้วหันมาถามหนองกับไต้งว่า พูดอย่างนี้หมายความว่าอะไร แล้วหนองก็พูดว่าคนโง่ก็ขอมโง่อย่างนั้นแหละ แค่นี้ก็ไม่เข้าใจ แล้วเป็ก็พูดว่า “พูดแบบนี้อยากเจอดีใจไหม” แล้วเป็ก็เดินตรงไปที่หนองและไต้งพร้อมกับกำหมัดแล้วพูดว่า “อยากเจอสักหมัดไหมปากมากคีนัก” แต่ต้นเดินมาห้ามเป็ไว้ทันแล้วพูดว่า “ไปกินข้าวเที่ยงดีกว่า” ก่อนไปเป็พูดกับหนองและไต้งว่า “ถ้ายังปากดื้ออย่างนี้เดียวจะได้เจอดี” แล้วต้นก็บอกกับเป็ว่า “โกรธพวกเขาไปทำไม โกรธไปก็ไม่สบายใจเปล่าๆ ผู้เราอย่าเอาใส่ใจคิดว่า ถ้าเราโกรธพวกนั้นยิ่งได้ใจที่ทำให้เราโกรธได้ ถ้าเราทำเป็นเฉยๆ เราไม่สนใจเขาก็เลิกพูดเอง และถ้าเราไปตอบโต้พวกนั้น เราอาจจะโดนครุทำโทษได้” เป็ก็เห็นด้วยกับต้น แล้วทั้งสองก็

คำสั่ง ให้นักเรียนตอบคำถามต่อไปนี้

- 1 ถ้านักเรียนเป็นเป็ ที่โดนเพื่อนว่าเป็นคนโง่ นักเรียนจะอย่างไร
- 2 ถ้านักเรียนเป็นหนองกับไต้ง เมื่อเป็จะเดินเข้าไปชก นักเรียนจะอย่างไร
- 3 ถ้านักเรียนเป็นต้นที่เห็นเป็โดนหนองกับไต้งว่า นักเรียนจะอย่างไร

ครั้งที่ 5

การฟังที่ดี

วัตถุประสงค์

เพื่อให้นักเรียนได้ทราบเทคนิคการรับฟังผู้อื่นอย่างตั้งใจ การแสดงออกทางท่าทางการตอบสนองในการสื่อสารกับผู้อื่น รวมถึงการให้ข้อมูลย้อนกลับบุคคลอื่นได้อย่างเหมาะสม

ขนาดของกลุ่ม 30 คน

เวลาที่ใช้ 50 นาที

อุปกรณ์

- 1 ภาพแสดงการฟังอย่างตั้งใจ และการฟังอย่างไม่ตั้งใจ
- 2 เอกสารความรู้เรื่องทักษะการฟัง
- 3 ใบงานที่ 4 สถานการณ์สมมติ “เรื่องการสื่อสาร”
- 4 กระดาษ A4
- 5 ปากกา

เทคนิคที่ใช้ สถานการณ์สมมติ

วิธีดำเนินการ

1 ขั้นนำ

1.1 ผู้วิจัยกล่าวทักทายนักเรียน แล้วถามถึงสิ่งที่นำไปใช้ของกิจกรรมครั้งที่ผ่านมา และชี้แจงกิจกรรมที่จะปฏิบัติร่วมกันในครั้งนี้

1.2 ผู้วิจัยให้นักเรียนดูภาพที่แสดงถึงการฟังอย่างตั้งใจ ฟังอย่างไม่ตั้งใจ และการแสดงท่าทางการตอบสนองในการสื่อสารกับบุคคลที่เหมาะสม

1.3 ให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับภาพต่างๆ โดยผู้วิจัยให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นที่ละภาพ แล้วผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติมเกี่ยวกับภาพการฟังอย่างตั้งใจ และภาพฟังอย่างไม่ตั้งใจ

1.4 ผู้วิจัยแจกเอกสารความรู้เรื่องทักษะการฟังที่ดีให้นักเรียนแต่ละคนอ่าน ใช้เวลา 5 นาที เพื่อให้นักเรียนได้รู้ถึงทักษะการฟังที่ดี แล้วผู้วิจัยสอบถามนักเรียนถึงความเข้าใจในเอกสารความรู้เรื่องทักษะการฟังที่ดี และผู้วิจัยสรุปเกี่ยวกับการฟังอย่างตั้งใจ และการฟังอย่างไม่ตั้งใจ

2 ขั้นกิจกรรม

2.1 ผู้วิจัยแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 5 คน แล้วผู้วิจัยแจกใบงานที่ 4 สถานการณ์สมมติให้นักเรียนแต่ละกลุ่ม

2.2 ผู้วิจัยชี้แจงขั้นตอนการทำกิจกรรม โดยให้นักเรียนช่วยกันระดมความคิดในสถานการณ์สมมติทั้งสองสถานการณ์นั้นควรทำหรือไม่ โดยให้ตอบในประเด็นต่อไปนี้

2.2.1 นักเรียนอ่านสถานการณ์สมมติ แล้วรู้สึกอย่างไร

2.2.2 การกระทำของแต่ละสถานการณ์เหมาะสมหรือไม่ ถ้าไม่เหมาะสมควรทำอย่างไร

2.2.3 ถ้านักเรียนอยู่ในสถานการณ์นักเรียนจะแก้ปัญหาอย่างไร

3 ขั้นอภิปราย

3.1 ให้ตัวแทนแต่ละกลุ่มนำเสนอผลงานของกลุ่มในประเด็นต่างๆ แล้วให้นักเรียนกลุ่มอื่นร่วมกันอภิปราย

3.2 ผู้วิจัยและนักเรียนช่วยกันสรุปกิจกรรม

4 ขั้นสรุปและนำไปใช้

4.1 ผู้วิจัยสอบถามนักเรียนถึงสิ่งที่ได้รับจากกิจกรรมในครั้งนี้ ให้นักเรียนร่วมกันสรุป

4.2 ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติมว่า การดำเนินชีวิตของเรานั้นต้องเกี่ยวข้องกับการสื่อสารกับบุคคลตลอดเวลา และส่วนใหญ่ในการสื่อสารพูดคุยก็จะมี การฟังกับการพูดเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งเมื่อเรามีทักษะการฟังที่ดี การสื่อสารก็จะทำได้ราบรื่น และให้ข้อมูลย้อนกลับได้อย่างเหมาะสม

4.3 ผู้วิจัยให้นักเรียนบันทึกสิ่งที่ได้เรียนรู้และการนำไปปฏิบัติลงในสมุดบันทึก

4.4 ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถาม และนัดหมายครั้งต่อไป

การประเมินผล

1. สังเกตจากความสนใจในการฝึกการสนทนา
2. ประเมินจากความเข้าใจของนักเรียนถึงเทคนิคการรับฟังผู้อื่นอย่างตั้งใจ การแสดงออกทางท่าทางการตอบสนองในการสื่อสารกับผู้อื่น รวมถึงการให้ข้อมูลย้อนกลับบุคคลอื่นได้อย่างเหมาะสม

ภาพการแสดงการฟังอย่างตั้งใจ

รูปที่ 1

รูปที่ 2

รูปที่ 3

รูปที่ 4

ที่มา : ภาพจาก <http://images.google.co.th>

ภาพแสดงการฟังอย่างไม่ตั้งใจ

รูปที่ 1

รูปที่ 2

ที่มา

:ภาพจาก<http://images.google.co.th>

รูปที่ 3

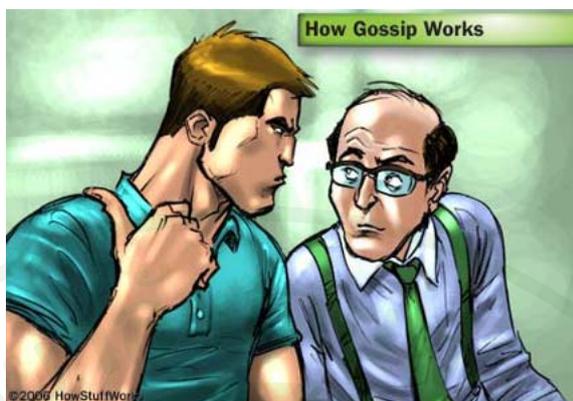
เอกสารความรู้เรื่องทักษะการฟังที่ดี

1. ตั้งใจฟัง อย่าเพียงแต่ได้ยิน โดยที่ในใจคิดเรื่องอื่นแต่ว่าพยักหน้าทำเหมือนฟังอยู่

2. อย่าพูดสวนหรือสอดแทรก รอให้อีกฝ่ายหนึ่งพูดจบก่อน

3. อย่าพยายามจบคำพูดของเขาเวลาที่เขานึกไม่ออกไม่ต้องหวังดีพยายามช่วยคนอื่นพูด
ปล่อยให้เขาพูดเองมีจะนั้นเราคิดว่าหวังดี แต่คนที่กำลังนึกคำพูดอยู่นั้นเขาจะมองว่าเรา ไม่
อดทน ใจร้อน อยากให้เขาพูดให้จบๆ ไปคือไม่สนใจหรือไม่ให้เกียรติเขาตัวเอง
อย่าใช้คำว่าไม่ แต่ และอย่างไรก็ตาม ในระหว่างที่ฟังอีกฝ่ายหนึ่ง

4. ฟังอย่างตั้งใจ สายตาอยู่ที่ผู้พูดไม่ใช่เห็นอะไรผ่านมา ก็ละสายตามองสิ่งอื่น

5. พยายาม จบคำสนทนาด้วยการใช้คำถามที่ฉลาดที่แสดงว่า

- (ก) เราสนใจฟังเขามาโดยตลอด
- (ข) พยายามที่จะนำการสนทนาไปข้างหน้า
- (ค) ทำให้อีกฝ่ายพูดมากกว่าเรา (โดยที่เราทำหน้าที่ฟังเขาอย่างตั้งใจ)

ที่มา : ภาพจาก <http://images.google.co.th>

ใบงานที่ 4

สถานการณ์สมมติ “เรื่องการสื่อสาร”

เหตุการณ์ที่ 1

หนูดีและฟ้าใสเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ทั้งสองอยู่ต่างห้องกัน เมื่อเจอกันทั้งสองก็จะพูดคุยกัน โดยการสนทนาแต่ละครั้งนั้น ทั้งสองคนจะสนทนาด้วยวาจาที่ไพเราะ เมื่อฝ่ายหนึ่งเป็นคนพูดอีกฝ่ายหนึ่งก็ตั้งใจฟัง โดยที่ฟ้าใสากำลังพูดหนูดีก็ตั้งใจฟัง หรือหนูดีกำลังพูดฟ้าใสก็ตั้งใจฟัง เมื่อฝ่ายหนึ่งพูดจบอีกฝ่ายหนึ่งก็ตอบ การให้ข้อมูลของแต่ละฝ่ายก็ไม่ผิดพลาด ทั้งสองได้สนทนาแบบนี้เรื่อยไปจนจบการสนทนา ทั้งสองก็ได้แยกกันเข้าเรียน

คำสั่ง ให้นักเรียนตอบในประเด็นต่อไปนี้

- 1 นักเรียนอ่านเหตุการณ์ที่ 1 แล้วรู้สึกอย่างไร
- 2 การกระทำของเหตุการณ์ที่ 1 เหมาะสมหรือไม่ ถ้าไม่เหมาะสมควรทำอย่างไร
- 3 ถ้านักเรียนอยู่ในเหตุการณ์ที่ 1 นักเรียนจะแก้ปัญหาอย่างไร

เหตุการณ์ที่ 2

ไก่และโชค เป็นเพื่อนรักกันทั้งคู่เป็นคนช่างพูดช่างคุย ทุกวันไ่กับโชคต้องเดินกลับบ้านด้วยกันทุกวัน ในระหว่างที่เดินกลับบ้าน ทั้งคู่จะพูดคุยกันทุกวันแต่การพูดคุยของทั้งคู่ก็ต่างคนต่างพูด ไม่มีใครฟัง มีแต่พูด เมื่อฝ่ายหนึ่งพูดอีกฝ่ายจะพูดสวน และพูดแทรก และเมื่ออีกฝ่ายพูดอีกฝ่ายก็ต้องถามว่า “อะไรนะ” เพราะทั้งคู่ต่างฝ่ายต่างแย่งกันพูด เมื่อฝ่ายหนึ่งพูดอีกฝ่ายก็จะค้านตลอดเวลา แต่ทั้งคู่ก็ไม่เคยทะเลาะกันรุนแรง ทั้งคู่จะคุยกันอย่างนี้จนถึงบ้านจนกระทั่งแยกกันเข้าบ้าน

คำสั่ง ให้นักเรียนตอบในประเด็นต่อไปนี้

- 1 นักเรียนอ่านเหตุการณ์ที่ 2 แล้วรู้สึกอย่างไร
- 2 การกระทำของเหตุการณ์ที่ 2 เหมาะสมหรือไม่ ถ้าไม่เหมาะสมควรทำอย่างไร
- 3 ถ้านักเรียนอยู่ในเหตุการณ์ที่ 2 นักเรียนจะแก้ปัญหาอย่างไร

ครั้งที่ 6

ตั้งใจฟัง

วัตถุประสงค์

เพื่อให้นักเรียนเห็นความสำคัญของการสื่อสารจากผู้อื่น การให้ข้อมูลย้อนกลับบุคคลอื่นได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

ขนาดของกลุ่ม 30 คน

เวลาที่ใช้ 50 นาที

อุปกรณ์

1. ฉลากข้อความ

เทคนิคที่ใช้ เกม

วิธีดำเนินการ

1. ขั้นนำ

1.1 ผู้วิจัยกล่าวทักทายนักเรียน ตามถึงกิจกรรมครั้งที่ผ่านมา

1.2 ชี้แจงกิจกรรมที่จะปฏิบัติร่วมกันในครั้งนี้

1.3 ผู้วิจัยนำเข้าสู่กิจกรรมด้วยเกม “ กระซิบ ” ผู้วิจัยให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 10 คน โดยให้จัดแถว แล้วให้นักเรียนที่อยู่ท้ายแถวจับฉลากข้อความ โดยให้กระซิบเพื่อนที่อยู่ด้านหน้า กระซิบต่อกันมาเรื่อยๆ แล้วให้นักเรียนที่อยู่หัวแถวเขียนข้อความที่ได้จากเพื่อนกระซิบ และให้สมาชิกร่วมกันตรวจสอบความถูกต้องของข้อความ

1.4 ผู้วิจัยสอบถามนักเรียนถึงการสื่อสารพูดคุยกับบุคคลอื่น แล้วผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติมถึงองค์ประกอบของการสื่อสาร ซึ่งต้องมี ผู้ส่งสาร คือตัวบุคคล สาร คือ เรื่องราว อาจอยู่ในรูปของข้อมูล ความรู้ ความคิด และท่าทาง และผู้รับสาร คือผู้ฟังและผลที่เกิดจากการรับสารทางพฤติกรรม เช่น หัวเราะ พอใจ ซึ่งองค์ประกอบเหล่านี้ทำให้ทราบถึงความสำเร็จของการสื่อสาร

2. ขั้นกิจกรรม

2.1 ผู้วิจัยขออาสาสมัคร 2 คน ให้อาสาสมัครเล่าเรื่องวันหยุดของอาสาสมัคร

2.2 ผู้วิจัยให้อาสาสมัครไปเตรียมตัวนอกห้อง แล้วผู้วิจัยชี้แจงกติกาให้อาสาสมัครถึงวิธีการเล่าเรื่องราวต้องเล่าให้ต่อเนื่องและเล่าให้จบ และเตรียมคำถามเพื่อถามเพื่อนเกี่ยวกับเรื่องราวที่เล่า

2.3 ผู้วิจัยชี้แจงกติกาแก่นักเรียนที่อยู่ในห้องฟัง เมื่ออาสาสมัครคนที่ 1 เล่าเรื่องให้นักเรียนที่อยู่ในห้องตั้งใจฟังและไม่ให้คุยกัน พออาสาสมัครคนที่ 1 ถามก็ต้องตอบให้ถูกและช่วยกันตอบ แต่พออาสาสมัครคนที่ 2 เล่าเรื่อง ให้นักเรียนแสดงท่าทางคุยกัน โดยไม่ได้ตั้งใจฟังที่อาสาสมัครคนที่ 2 พูด เวลาที่อาสาสมัครคนที่ 2 ถามให้นักเรียนให้คำตอบที่ผิด

3. ขั้นอภิปราย

3.1 เมื่ออาสาสมัครพูดจบทั้งสองคน ผู้วิจัยสอบถาม ความรู้สึกของอาสาสมัคร พฤติกรรมของเพื่อนในห้อง และวิธีแก้ปัญหาเมื่ออาสาสมัครเจอเหตุการณ์เช่นนี้ และถามความคิดเห็นของเพื่อนในห้องเมื่อเจอเหตุการณ์ที่เป็นเช่นนี้จะแก้ปัญหายังไง

3.2 ผู้วิจัยสรุปกิจกรรมเป็นการสมมติที่ผู้วิจัยได้เตรียมมาแล้วเป็นเพียงการแสดงเท่านั้น ฉะนั้นอาสาสมัครที่ออกมาพูดแต่ไม่มีคนฟังนั้นเป็นการเตรียมกับเพื่อนในห้อง

4. ขั้นสรุปและนำไปใช้

4.1 ผู้วิจัยสอบถามนักเรียนถึงสิ่งที่ได้จากกิจกรรมในครั้งนี้และสิ่งที่นำไปประยุกต์ในชีวิตประจำวัน แล้วผู้วิจัยและนักเรียนช่วยกันสรุปสิ่งที่ได้จากกิจกรรม

4.2 ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติมในการสื่อสารไม่ว่าจะเป็นการสื่อสารกับบุคคลอื่นที่เราไม่รู้จักรหรือการสื่อสารกับเพื่อนต้องรักษามารยาทในการฟัง โดยตั้งใจฟังและเวลาให้ข้อมูลย้อนกลับถูกต้องชัดเจน และการใช้ภาษาที่สุภาพและเหมาะสม

4.3 ผู้วิจัยให้นักเรียนบันทึกสิ่งที่ได้เรียนรู้จากกิจกรรมและข้อปฏิบัติลงในสมุดบันทึก

4.4 ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถาม และนัดหมายครั้งต่อไป

การประเมินผล

- 1 สังเกตจากการให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมกิจกรรม
- 2 สังเกตจากการมีส่วนร่วมในการอภิปรายในเรื่องของการเห็นความสำคัญของการสื่อสารจากผู้อื่น และการให้ข้อมูลย้อนกลับได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

ฉลากข้อความ

กลุ่มที่ 1 มนุษย์แท้จริงแล้วไม่ได้โตด้วยอาหาร แต่โตได้ด้วยความลำบาก และอดทน
ฉะนั้นเราต้องเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์

กลุ่มที่ 2 เพื่อนกิน เพื่อนกัน เพื่อนกินไม่ทัน เพื่อนกันเอาไปกิน เพื่อนไม่ได้กินเราไม่
แบ่งปัน

กลุ่มที่ 3 ท้อแท้ได้แต่อย่าท้อถอย อิจฉาได้แต่อย่าริษยา พักได้แต่อย่าหยุด ล้าได้แต่อย่า
หลับ

ครั้งที่ 7

โยนไข่

วัตถุประสงค์

เพื่อให้นักเรียนได้แสดงถึงการให้ความช่วยเหลือ การให้ความร่วมมือ การแบ่งปันในการทำกิจกรรมที่ได้รับมอบหมาย

ขนาดของกลุ่ม 30 คน

ระยะเวลา 50 นาที

อุปกรณ์

- 1 วัสดุต่างๆ เช่น ไม้เสียบลูกชิ้น ไม้จิ้มฟัน ถูพลาสติก
- 2 กาว
- 3 ไข่
- 4 กรรไกร
- 5 โต้ะ
- 6 นกหวีด
- 7 กระดาษ A4
- 8 ใบงานที่ 5 ข้อคิดจากเกม “โยนไข่”

เทคนิคที่ใช้ เกม

วิธีดำเนินการ

1 ขั้นนำ

- 1.1 ผู้วิจัยกล่าวทักทายนักเรียน และถามถึงกิจกรรมครั้งที่ผ่านมา
- 1.2 ผู้วิจัยสอบถามนักเรียนถึงสิ่งสำคัญในการทำงานกลุ่ม แล้วผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติมว่า สิ่งที่สำคัญในการทำงานกลุ่ม คือ ความสามัคคี การให้ความช่วยเหลือเพื่อนในกลุ่มและการให้ความร่วมมืองานกลุ่มถึงจะสำเร็จ

1.3 ผู้วิจัยชี้แจงรายละเอียดของกิจกรรมในครั้งนี้ คือ เกม “โยนไข่”

2 ขั้นกิจกรรม

- 2.1 ผู้วิจัยให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 6 คน ผู้วิจัยชี้แจงกติกาในการเล่นเกมน “โยนไข่” ผู้วิจัยแจกอุปกรณ์ให้นักเรียนแต่ละกลุ่ม

2.2 ผู้วิจัยแจกอุปกรณ์ เช่น กาว กรรไกร ไข และ วัสดุต่างๆ เช่น ไม้เลียบลูกชิ้น ไม้จิ้มฟัน กุญแจพลาสติก ให้ช่วยกันวางแผนและประดิษฐ์สิ่งที่จะมารองรับไข โดยใช้เวลา 15 นาที

2.3 เมื่อครบ 15 นาที ผู้วิจัยเป่านกหวีด หมดเวลา แล้วให้ตัวแทนในกลุ่ม 1 คน ขึ้นไปยืนบนโต๊ะสูง 2 เมตร แล้วโยนไขลงมาใส่ที่รองรับโดยที่ไม่ให้ไขแตก ถ้าไขไม่แตกถือว่าผลงานสำเร็จ ถ้าไขแตกถือว่าผลงานไม่สำเร็จ แล้วถามนักเรียนว่าได้อะไรจากเกม “โยนไข”

2.4 จากการทำกิจกรรมโยนไข ผู้วิจัยให้นักเรียนแต่ละกลุ่มช่วยกันระดมความคิดในประเด็นดังต่อไปนี้ (ตามใบงานที่ 5)

2.4.1 สมาชิกในกลุ่มให้ความช่วยเหลือหรือไม่

2.4.2 สมาชิกภายในกลุ่มให้ความช่วยเหลือกันอย่างไร

2.4.3 สิ่งที่ทำให้ผลงานสำเร็จ หรือไม่สำเร็จ คืออะไร

2.4.4 เมื่อมีสมาชิกในกลุ่มไม่ให้ความช่วยเหลือ หรือไม่ให้ความร่วมมือ นักเรียนจะอย่างไร

2.4.5 เมื่อเกิดปัญหาขัดแย้งภายในกลุ่มนักเรียนจะอย่างไร

3 ขั้นอภิปรายผล

3.1 ให้ตัวแทนแต่ละกลุ่มนำเสนอผลงานของกลุ่มในประเด็นต่างๆ แล้วให้นักเรียนกลุ่มอื่นร่วมกันอภิปราย

4.1 ผู้วิจัยและนักเรียนช่วยกันสรุปกิจกรรม

4 ขั้นสรุปและนำไปใช้

4.1 ผู้วิจัยถามนักเรียนถึงสิ่งที่ได้รับ แล้วผู้วิจัยให้นักเรียนช่วยกันสรุปสิ่งที่ได้จากกิจกรรมและสิ่งที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

4.2 ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติมว่าในการทำงานไม่ว่าจะเป็นงานกลุ่ม หรืองานเดี่ยว เราต้องให้ความร่วมมือ ให้ความช่วยเหลือเพื่อนในกลุ่ม หรือบุคคลอื่นที่เราสามารถช่วยได้ รวมไปถึงการช่วยเหลือสังคม

4.3 ผู้วิจัยให้นักเรียนบันทึกสิ่งที่ได้รับจากกิจกรรมและข้อปฏิบัติลงในสมุดบันทึก

4.4 ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถาม และนัดหมายครั้งต่อไป

การประเมินผล

1. สังเกตจากการให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรม
2. สังเกตจากความสนใจในการทำกิจกรรม และร่วมกันอภิปรายถึงการให้ความช่วยเหลือในการทำงานกลุ่ม

ใบงานที่ 5
ข้อคิดจากเกม “โยนไข่”

คำสั่ง นักเรียนพบปัญหาและอุปสรรคอย่างไร ตามหัวข้อดังต่อไปนี้

1. สมาชิกในกลุ่มให้ความช่วยเหลือหรือไม่
2. สมาชิกภายในกลุ่มให้ความช่วยเหลือกันอย่างไร
3. สิ่งที่ทำให้ผลงานสำเร็จ หรือไม่สำเร็จ คืออะไร
4. เมื่อมีสมาชิกในกลุ่มไม่ให้ความช่วยเหลือ หรือไม่ให้ความร่วมมือกับนักเรียน จะทำอย่างไร
5. เมื่อเกิดปัญหาขัดแย้งภายในกลุ่มนักเรียนจะทำอย่างไร

ครั้งที่ 8 น้ำเอยน้ำใจ

วัตถุประสงค์

เพื่อให้นักเรียนได้แสดงถึงการให้ความช่วยเหลือ การให้ความร่วมมือ การแบ่งปันในการทำกิจกรรมที่ได้รับมอบหมาย การเสียสละต่อส่วนรวม

ขนาดของกลุ่ม 30 คน

ระยะเวลา 50 นาที

อุปกรณ์

1. เครื่องเล่นเทป
2. VCD เพลงน้ำเอยน้ำใจ ของ อัสนี-วสันต์ โชติกุล
3. ใบงานที่ 6 บทบาทหน้าที่ของฉัน
4. ฉลากเลือกกลุ่ม
5. กระดาษ A4
6. ปากกา

เทคนิคที่ใช้ สถานการณ์สมมติ

วิธีดำเนินการ

1. ขั้นนำ
 - 1.1 ผู้วิจัยกล่าวทักทาย แล้วสอบถามถึงกิจกรรมครั้งที่ผ่านมา และชี้แจงถึงกิจกรรมที่จะปฏิบัติร่วมกันในครั้งนี้
 - 1.2 ผู้วิจัยให้นักเรียนฟังเพลงน้ำเอยน้ำใจ ของ อัสนี-วสันต์ โชติกุล ผู้วิจัยถามถึงสิ่งที่นักเรียนได้รับจากบทเพลง
 - 1.3 ผู้วิจัยให้นักเรียนช่วยกันทำความเข้าใจในเนื้อเพลง แล้วผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติมในเนื้อหาในเพลง และผู้วิจัยเกริ่นถึงกิจกรรมต่อไป
2. ขั้นกิจกรรม
 - 2.1 ผู้วิจัยให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 6 คน ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มจับฉลากเลือกกลุ่ม และช่วยกันอภิปรายถึงบทบาทของนักเรียนในการให้ความช่วยเหลือ การให้ความร่วมมือ การเสียสละต่อส่วนรวม ในประเด็นดังต่อไปนี้

2.1.1 ครอบครัวของฉัน

2.1.2 โรงเรียนของฉัน

2.1.3 ชุมชนของฉัน

2.1.4 อำเภอของฉัน

2.1.5 จังหวัดของฉัน

3 ขั้นอภิปราย

3.1 ให้อาจารย์แต่ละกลุ่มนำเสนอผลงานของกลุ่มในประเด็นต่างๆ แล้วให้นักเรียนกลุ่มอื่นร่วมกันอภิปราย

3.2 ผู้วิจัยและนักเรียนช่วยกันสรุปกิจกรรม

4 ขั้นสรุปและนำไปใช้

4.1 ผู้วิจัยถามนักเรียนถึงสิ่งที่ได้รับจากกิจกรรมและสิ่งที่นำไปประยุกต์ใช้ใน ชีวิตประจำวัน แล้วผู้วิจัยและนักเรียนช่วยกันสรุป

4.2 ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม การให้ความช่วยเหลือ การให้ความร่วมมือ การแข่งขัน การเสียสละ ต่อส่วนรวมนั้นเราต้องเริ่มทำจากสิ่งเล็กๆ และพัฒนาไปจนถึงสิ่งที่ใหญ่ โดยเริ่มจาก ครอบครัว โรงเรียน หมู่บ้าน อำเภอ จังหวัด จนถึงประเทศ

4.3 ผู้วิจัยให้นักเรียนบันทึกสิ่งที่ได้เรียนรู้จากกิจกรรมและการนำไปปฏิบัติลงใน สมุดบันทึก

4.4 ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถาม และนัดหมายครั้งต่อไป

การประเมินผล

1 สังเกตจากการให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมกิจกรรม

2 สังเกตจากการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น และการสรุปของนักเรียนใน ประเด็นการให้ความช่วยเหลือ การให้ความร่วมมือ การแข่งขัน และการเสียสละ

เนื้อเพลงน้ำเอ๋ยน้ำใจ

คำร้อง : อัสนี – วสันต์ โชติกุล ทำนอง อัสนี – วสันต์ โชติกุล

เรียบเรียง : อัสนี – วสันต์ โชติกุล

ไม่มีใคร คนใด หัวใจดวงใด ไม่มีความหมาย ต่างมุ่งหมาย ตามสาย ทางเดิน
 คนเอ๋ย คนเอ๋ย คน ต่างก็รู้ อยู่ ใจของใครก็ รู้ใจ ไม่แตกต่างกัน จะมีใคร คนใด
 หรือ ใจดวงใด อยากพ่ายอยากแพ้ ใครอยากอ่อนแอ เรื่องราว ใครต่างคนต่างใคร
 ก็ต่าง มุ่งหมาย มัน คนเหมือนกันแหละหนา ฟาดิน ดิ้นรนหา ความ
 น้ำเอ๋ย น้ำใจ ของใคร ให้มา เหมือน การ ฟั่ง พา ภาษา ความ เข้าใจ
 น้ำเอ๋ย น้ำใจ ของใคร ให้มา เหมือน การ ฟั่ง พา ภาษา ความ เข้าใจ
 มันก็เป็น เช่นนั้น นะเออ ฉันเธอต่างมุ่งต่างสาย สิ่งที่ว้ายร้าย มุ่งหมาย ว่าดี
 เพียงแค่ความเข้าใจ ก็แบ่งกันไว้มั่ง เป็นเช่นดังของขวัญให้กัน โลกอันโสกา
 ก็ไซ้ ว่าใคร ไม่มีจิตใจ ก็ไซ้ ว่าใคร อยากไว้ คุณค่า ก็ไซ้ ว่าใคร อยากเสียน้ำตา
 นะเออ น้ำเอ๋ย น้ำใจ ของใคร ให้มา เหมือน การ ฟั่ง พา ภาษา ความ เข้าใจ
 น้ำเอ๋ย น้ำใจ ของใคร ให้มา เหมือน การ ฟั่ง พา ภาษา ความ เข้าใจ
 น้ำเอ๋ย น้ำใจ ของใคร ให้มา เหมือน การ ฟั่ง พา ภาษา ความ เข้าใจ...

ใบงานที่ 6
บทบาทหน้าที่ของฉันทัน

คำสั่ง ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มช่วยกันอภิปราย แสดงความคิดเห็นในการให้ช่วยเหลือ การให้ความร่วมมือ การเสียสละต่อส่วนรวม ในประเด็นดังต่อไปนี้

กลุ่มที่ 1 ครอบครัวของฉันทัน

กลุ่มที่ 2 โรงเรียนของฉันทัน

กลุ่มที่ 3 ชุมชนของฉันทัน

กลุ่มที่ 4 อำเภอของฉันทัน

กลุ่มที่ 5 จังหวัดของฉันทัน

ครั้งที่ 9 ร่วมแรงร่วมใจ

วัตถุประสงค์

เพื่อให้นักเรียนได้แสดงถึงการให้ความช่วยเหลือ การให้ความร่วมมือ การแบ่งปัน การเสียสละ และการแสดงถึงความเป็นมิตรกับบุคคลอื่นในสังคม

ขนาดของกลุ่ม 30 คน

เวลาที่ใช้ 50 นาที

อุปกรณ์

1. กระดาษโปสเตอร์
2. ดินสอ
3. เทปกาว
4. ใบงานที่ 7 บทบาทสมมติเรื่อง “เพื่อนใหม่”
5. ใบงานที่ 8 ช่วยคิดหน่อยคิดไม่ออก....
6. กระดาษ A4
7. ปากกา

เทคนิคที่ใช้ เกม บทบาทสมมติ

วิธีดำเนินการ

1. ขั้นนำ

1.1 ผู้วิจัยกล่าวทักทาย แล้วสอบถามถึงกิจกรรมครั้งที่ผ่านมา และชี้แจงถึงกิจกรรมที่จะทำร่วมกัน

1.2 ผู้วิจัยให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 6 คน แล้วแจกกระดาษโปสเตอร์ ดินสอ และเทปกาวให้แต่ละกลุ่ม กลุ่มละ 1 ชุด แล้วให้แต่ละกลุ่มนำกระดาษโปสเตอร์ไปติดที่กระดานดำเพื่อให้เป็นแผ่นเขียนรูปภาพ

1.3 ผู้วิจัยนำเข้าสู่กิจกรรมโดยใช้เกม “ร่วมแรงร่วมใจ” ให้นักเรียนแต่ละคนในกลุ่มออกไปลากเส้นคนละ 1 เส้น โดยเป็นเส้นตรงหรือว่าเส้นโค้งก็ได้ ในการลากเส้นให้แต่ละคนในกลุ่มคิดในใจแล้ววาดตามที่ตนเองต้องการ โดยวาดเส้นบริเวณไหนของกระดาษก็ได้ ในการลากเส้นอาจจะต่อเนื่องหรือไม่ต่อเนื่องก็ได้ เมื่อครบจำนวนสมาชิกแล้วให้วนไปวาดอีก 1 ครั้ง

เมื่อครบทั้งสองครั้งแล้ว ผู้วิจัยแจกกระดาษ A 4 ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มเพื่อให้นักเรียนบอกถึงสิ่งที่แต่ละกลุ่มวาด

1.4 ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติมในการทำกิจกรรมกลุ่มเราต้องให้ความร่วมมือภายในกลุ่ม และให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันภายในกลุ่ม และกิจกรรมนี้ทำให้นักเรียนรู้จักการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม

2. ขั้นกิจกรรม

2.1 ผู้วิจัยขออาสาสมัคร 4 คน โดยให้อาสาสมัคร 4 คนแสดงบทบาทสมมติตามใบงานที่ 7 บทบาทสมมติให้เพื่อนในห้องดู

2.2 ผู้วิจัยให้นักเรียนแต่ละกลุ่มช่วยกันอภิปราย แสดงความคิดเห็นในประเด็นดังต่อไปนี้

(ตามใบงานที่ 8 ช่วยคิดหน่อยคิดไม่ออก....)

2.2.1 เมื่อนักเรียนอ่านบทบาทสมมตินักเรียนมีความรู้สึกอย่างไร

2.2.2 นักเรียนคิดว่าการแสดงออกของพอใจเหมาะสมหรือไม่ เพราะอะไร

2.2.3 ถ้านักเรียนเป็นสุนีย์ วันดีและสุดา เมื่อทำงานกลุ่มแล้วพอใจไม่ได้ช่วยทำอะไรเลยนักเรียนจะแก้ปัญหาอย่างไร

2.2.4 ถ้านักเรียนเป็นพอใจนักเรียนจะช่วยสุดาหาที่นั่งหรือไม่เพราะอะไร

3. ขั้นอภิปราย

3.1 ผู้วิจัยให้ตัวแทนแต่ละกลุ่มนำเสนอผลงานของกลุ่มในประเด็นต่างๆ แล้วให้นักเรียนกลุ่มอื่นร่วมกันอภิปราย

3.2 ผู้วิจัยและนักเรียนช่วยกันสรุปกิจกรรม

4. ขั้นสรุปและนำไปใช้

4.1 ผู้วิจัยสอบถามนักเรียนถึงสิ่งที่ได้เรียนรู้จากกิจกรรมและสิ่งที่สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน แล้วผู้วิจัยและนักเรียนช่วยกันสรุป

4.2 ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม การให้ความช่วยเหลือ การให้ความร่วมมือ การแบ่งบัน การเสียสละ และการเป็นมิตรเราสามารถทำได้กับคนทุกคนและการแสดงออกถึงการเป็นมิตรทำได้หลายอย่าง เช่น การยิ้ม การพูดคุย เป็นต้น

4.3 ผู้วิจัยให้นักเรียนบันทึกสิ่งที่ได้เรียนรู้จากกิจกรรมและข้อปฏิบัติลงในสมุดบันทึก

4.4 ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถาม และนัดหมายครั้งต่อไป

การประเมินผล

1. สัมผัสจากความสนใจในการทำกิจกรรม
2. ประเมินจากความเข้าใจจากการร่วมกันอภิปรายถึงประเด็นการให้ความช่วยเหลือ การให้ความร่วมมือ การแบ่งปัน การเสียสละ และการแสดงความเป็นมิตรกับบุคคลอื่น

ใบงานที่ 7

บทบาทสมมติเรื่อง “เพื่อนใหม่”

วันเปิดเทอมใหม่ ทุกคนต่างก็มาโรงเรียนด้วยความดีใจ เพราะได้เจอเพื่อนหลังจากที่ปิดเทอมใหญ่หลายเดือน และได้เลื่อนชั้นใหม่ และสุนีย์ และวันดี เพื่อนรักที่อยู่ห้องเดียวกันตลอดก็มาโรงเรียนพอถึงห้องเรียนทั้งสองจัดหาที่นั่งเพื่อเตรียมความพร้อมที่จะเรียนในวันแรก และในขณะนั้นสุดา ซึ่งเป็นนักเรียนใหม่ที่เพิ่งย้ายโรงเรียนมาอยู่ที่ห้องของสุนีย์และวันดี พอสุนีย์และวันดีเห็นก็เดินเข้าไปถามสุดา

สุนีย์ : สวัสดีจ้าเธอคงเป็นนักเรียนใหม่สินะ

สุดา : ใช่จ้า ฉันชื่อสุดา ฉันเพิ่งย้ายมาเรียนที่นี่

วันดี : สวัสดีจ้า ฉันชื่อ วันดี

สุนีย์ : ฉันชื่อสุนีย์ เดี่ยวพวกเราจะช่วยกันหาโต๊ะและเก้าอี้ให้เธอ

สุดา : ขอบใจจ้า

ทันใดนั้นพอใจเดินผ่านสุนีย์ วันดี และสุดา แล้วสุนีย์พูดว่า

สุนีย์ : สวัสดีจ้าพอใจ ไปช่วยกันหาโต๊ะเก้าอี้ให้สุดากันเถอะ

พอใจ : หาทำไม ไม่ใช่เรื่องของฉัน

วันดี : สุดาเขาเป็นเพื่อนใหม่ของพวกเรานะ

พอใจ : ไม่ใช่เพื่อนฉัน เพื่อนเธอเธอก็หาให้เองสิ

สุดา : ไม่เป็นไร เราหาเองก็ได้

วันดี : เราไปกันเถอะ

พอใจ : ไปสิพวกเธอเด็กใหม่

พอใจที่นั่งทั้งสามคนแล้วก็ถึงเวลาเข้าเรียน คาบแรก อาจารย์มีงานกลุ่มให้ทำ โดยให้นักเรียนในห้องแบ่งกลุ่มเอง ในกลุ่มของสุนีย์ ก็มี วันดี สุดาและพอใจ เมื่ออาจารย์ให้ลงมือทำแล้วพอใจก็ไม่ช่วยอะไรเพื่อนเลย ไม่ให้ความร่วมมือกับเพื่อนและไม่เสียสละเวลาไปทำงานช่วยเพื่อนเลย แล้วงานกลุ่มก็สำเร็จโดยที่พอใจไม่ได้ช่วยอะไรเพื่อนเลย

ใบงานที่ 8
ช่วยคิดหน่อยคิดไม่ออก....

คำสั่ง ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มช่วยกันอภิปราย แสดงความคิดเห็นในประเด็นดังต่อไปนี้

1. เมื่อนักเรียนอ่านบทบาทสมมตินักเรียนมีความรู้สึกอย่างไร
2. นักเรียนคิดว่าการแสดงออกของพอใจเหมาะสมหรือไม่เพราะอะไร
3. ถ้านักเรียนเป็นสุนีย์ วันดีและสุดา เมื่อทำงานกลุ่มแล้วพอใจไม่ได้ช่วยทำอะไรเลย นักเรียนจะแก้ปัญหาอย่างไร
4. ถ้านักเรียนเป็นพอใจนักเรียนจะช่วยสุดาหาที่นั่งหรือไม่เพราะอะไร

ครั้งที่ 10

ปัญหาไม้ไผ่

วัตถุประสงค์

เพื่อให้นักเรียนได้รู้จักจำแนกปัญหา พิจารณาหาวิธีการแก้ปัญหที่เหมาะสม พิจารณาทางเลือก เลือกและปฏิบัติต่อทางเลือกที่ดีที่สุด

ขนาดของกลุ่ม 30 คน

เวลาที่ใช้ 50 นาที

อุปกรณ์

1. คลิปข่าว
2. ใบงานที่ 9 สถานการณ์สมมติ เรื่องปัญหาไม้ไผ่
2. กระดาษ A4
3. ปากกา

เทคนิคที่ใช้ สถานการณ์สมมติ

วิธีดำเนินการ

1. ขั้นนำ
 - 1.1 ผู้วิจัยกล่าวทักทายนักเรียน ถามถึงกิจกรรมที่ผ่านมา และชี้แจงกิจกรรมที่จะปฏิบัติร่วมกันในครั้งนี้
 - 1.2 ผู้วิจัยสอบถามนักเรียนถึงเรื่องข่าวนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 แห่งรุ่นพี่ พร้อมทั้งให้นักเรียนดูคลิปข่าว แล้วผู้วิจัยถามถึงความรู้สึกของนักเรียนที่มีต่อข่าว และข้อคิดที่ได้จากข่าว แล้วผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติมเกี่ยวกับประเด็นที่เกิดความขัดแย้งเป็นวิธีการที่แก้ปัญหที่ไม่เหมาะสม
2. ขั้นกิจกรรม
 - 2.1 ผู้วิจัยให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 6 คน แล้วแจกใบงานที่ 9 สถานการณ์สมมติ เรื่องปัญหาไม้ไผ่ ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มอ่านและอภิปรายร่วมกันภายในกลุ่มในประเด็นดังต่อไปนี้
 - 2.2.1 ปัญหาของน้อยคืออะไร
 - 2.2.2 นักเรียนจะช่วยน้อยแก้ปัญหอย่างไร
 - 2.2.3 นักเรียนมีทางเลือกแนะนำน้อยอย่างไร
 - 2.2.4 เมื่อได้ทางเลือกแล้วน้อยจะปฏิบัติอย่างไรต่อไป
3. ขั้นอภิปราย

3.1 ให้ตัวแทนแต่ละกลุ่มนำเสนอผลงานของกลุ่มในประเด็นต่างๆ แล้วให้นักเรียนกลุ่มอื่นร่วมกันอภิปราย

3.2 ผู้วิจัยและสมาชิกในกลุ่มร่วมกันสรุปกิจกรรม

4. ขั้นสรุปและนำไปใช้

4.1 ผู้วิจัยถามนักเรียนถึงสิ่งที่ได้รับจากกิจกรรมและการนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน แล้วผู้วิจัยและนักเรียนช่วยกันสรุปสิ่งที่ได้จากกิจกรรมนี้

4.2 ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม เมื่อเราพบปัญหาเราต้องรู้จักจำแนกปัญหา พิจารณาทางเลือก โดยการหาเหตุผลให้แต่ละทางเลือก และเราต้องเลือกทางเลือกที่ดีที่สุดและปฏิบัติต่อทางเลือกให้ดีที่สุด

4.3 ผู้วิจัยให้นักเรียนบันทึกสิ่งที่ได้เรียนรู้ลงในสมุดบันทึก

4.4 ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถาม และนัดหมายครั้งต่อไป

การประเมินผล

1. สังเกตจากการให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมกิจกรรม
2. ประเมินจากความเข้าใจในการแสดงความคิดเห็นในประเด็นการรู้จักปัญหา การแก้ปัญหาที่เหมาะสม พิจารณาทางเลือก และปฏิบัติต่อทางเลือกได้อย่างเหมาะสม

ใบงานที่ 9
สถานการณ์สมมติ “ปัญหามีไว้แก้”

น้อยเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เป็นเด็กดี เรียนเก่ง ตั้งใจเรียน และรับผิดชอบงานเสมอ เมื่อตอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 น้อยเรียนได้ที่ 1 ของห้องมาโดยตลอด พอเลื่อนชั้นมาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 น้อยเริ่มติดเพื่อน ไม่ตั้งใจเรียนและงานไม่ส่ง น้อยมีเพื่อนใหม่ที่นิสัยไม่ค่อยดี เพื่อนกลุ่มน้อยมักจะชวนน้อยไปเที่ยวเล่นเสมอ ไม่ค่อยทำงานและการบ้านส่งตามกำหนด หลังจากสอบปลายภาคทำให้น้อยได้เกรดต่ำ และน้อยกังวลมาก นักเรียนจะช่วยน้อยได้อย่างไร

คำสั่ง ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มช่วยกันอภิปราย แสดงความคิดเห็นในประเด็นดังต่อไปนี้

- 3.1 นักเรียนจะช่วยน้อยแก้ปัญหาอย่างไร
- 3.2 ปัญหาของน้อยคืออะไร
- 3.3 นักเรียนมีทางเลือกแนะนำน้อยอย่างไร
- 3.4 เมื่อได้ทางเลือกแล้วนักเรียนจะปฏิบัติอย่างไรต่อไป

ครั้งที่ 11

ช่วยคิดหน่อย

วัตถุประสงค์

เพื่อให้นักเรียนได้พิจารณาหาวิธีการแก้ปัญหาที่เหมาะสม พิจารณาทางเลือก ใช้เหตุผลในการตัดสินใจ

ขนาดของกลุ่ม 30 คน

เวลาที่ใช้ 50 นาที

อุปกรณ์

1. ใบงานที่ 10 ตารางบอกเลข
2. ใบงานที่ 11 สถานการณ์สมมติ เรื่อง ช่วยคิดหน่อย
3. ใบงานที่ 12 ทักษะการแก้ไขปัญหา

เทคนิคที่ใช้ เกมบอกเลข สถานการณ์สมมติ

วิธีดำเนินการ

1. ขั้นนำ
 - 1.1 ผู้วิจัยกล่าวทักทายนักเรียน แล้วถามถึงกิจกรรมที่ผ่านมา และชี้แจงกิจกรรมที่จะปฏิบัติร่วมกันในครั้งนี้
 - 1.2 ผู้วิจัยใช้ “เกมบอกเลข” ในการนำเข้าสู่กิจกรรม เพื่อให้ นักเรียน ได้คิดและแก้ไขปัญหาโดยการบอกเลข ให้นักเรียนเขียนตัวเลขลงในใบงานที่ 10 ตารางบอกเลข โดยให้แต่ละแถวมีผลรวมเท่ากับ 15
 - 1.3 ผู้วิจัยเฉลยและสรุปผลจากกิจกรรม
2. ขั้นกิจกรรม
 - 2.1 ผู้วิจัยให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 6 คน แล้วแจกใบงานที่ 11 สถานการณ์สมมติ ให้นักเรียนอภิปรายร่วมกันภายในกลุ่ม
 - 2.2 ผู้วิจัยให้นักเรียนวิเคราะห์การแก้ไขปัญหาในสถานการณ์สมมติ (ตามใบงานที่ 12 ทักษะการแก้ไขปัญหา) แล้วให้นักเรียนนำเสนอแนวทางที่นักเรียนเลือกมาเขียนบนทสนทนาเพื่อแสดงเป็นบทบาทสมมติในการช่วยเหลือวันดี
3. ขั้นอภิปรายผล

3.1 ผู้วิจัยให้ตัวแทนแต่ละกลุ่มนำเสนอผลงานกลุ่มในประเด็นต่างๆ และแสดงบทบาทสมมติในเรื่องที่นักเรียนจะช่วยวันดี

3.2 ผู้วิจัยและนักเรียนช่วยกันสรุปกิจกรรม

4. ขั้นสรุปและนำไปใช้

4.1 ผู้วิจัยสอบถามนักเรียนถึงการนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน แล้วผู้วิจัยและนักเรียนช่วยกันสรุปสิ่งที่ได้จากกิจกรรมนี้

4.2 ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม ในประเด็นการแก้ปัญหาที่เหมาะสม การพิจารณาทางเลือกโดยการหาเหตุผลให้แต่ละทางเลือกและการใช้เหตุผลในการตัดสินใจ

4.3 ผู้วิจัยให้นักเรียนบันทึกสิ่งที่ได้เรียนรู้จากกิจกรรมและข้อปฏิบัติลงในสมุดบันทึก

4.4 ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถาม และนัดหมายครั้งต่อไป

การประเมินผล

1. สังเกตจากการให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมกิจกรรม
2. ประเมินผลจากความเข้าใจในการอภิปรายผลถึงการแก้ปัญหาที่เหมาะสม และใช้เหตุผลในการตัดสินใจ

ใบงานที่ 10
ตารางบวกเลข

1	2	3
4	5	6
7	8	9

เฉลย

1	5	9
6	7	2
8	3	4

ใบงานที่ 11
 สถานการณ์สมมติ
 “ ช่วยคิดหน่อย ”

วันดี เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 วันดีเป็นเด็กที่มีฐานะทางบ้านยากจน แต่เป็นเด็กเรียนเก่ง วันดีได้รับทุนให้เรียนต่อในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในตัวจังหวัด ซึ่งวันดีไปพักอาศัยที่บ้านคุณป้า

เปิดเทอมวันแรกวันดี ไปโรงเรียนตามปกติและไปโรงเรียนแต่เช้าเพื่อที่จะได้ไปหาที่นั่ง ซึ่งวันแรกที่ไปโรงเรียนวันดีไม่มีเพื่อนเลย

วันที่สอง วันดีไปโรงเรียนตามปกติ และเริ่มมีเพื่อน แต่เพื่อนที่เข้ามาอยู่กลุ่มวันดีนั้นเป็นเพื่อนที่มีฐานะทางบ้านค่อนข้าง ไปโรงเรียนคุณพ่อคุณแม่ไปรับ

เวลาผ่านไป 1 เดือนเพื่อนในกลุ่มวันดี เริ่มสนิทสนมกันมาก และวันดีค่อนข้างคิดเพื่อนและจากการเรียนที่ดีเริ่มเรียนไม่รู้เรื่อง คะแนนเก็บจากการสอบย่อยเริ่มน้อยลง วันดีคิดว่าหาทางออกอย่างไรดี

เพื่อนๆ ช่วยวันดีด้วย

ใบงานที่ 12
ทักษะการแก้ไขปัญหา

1. กำหนด / ระบุปัญหาที่เกิดขึ้น คือ.....

.....

2. สาเหตุของปัญหา คือ

.....

.....

.....

3. กำหนดทางเลือกในการแก้ไขปัญหา

ทางเลือก	ข้อดี	ข้อเสีย

4. การตัดสินใจเลือกวิธีการแก้ปัญหา

.....

.....

ครั้งที่ 12

ปัจฉิมนิเทศ “ใครได้อะไรบ้าง”

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นถึงการเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อพัฒนาสมรรถนะทางสังคม

2. เพื่อสรุปผลผลที่ได้จากการเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อพัฒนาสมรรถนะทางสังคมและการนำไปประยุกต์ใช้

ขนาดของกลุ่ม 30 คน

เวลาที่ใช้ 50 นาที

อุปกรณ์

1. กระดาษรูปหัวใจ
2. กระดาษรูปหัวใจของแต่ละคนจากกิจกรรมครั้งที่ 1
 1. ไหมพรม
 2. ปากกา
 3. ดินไม้

วิธีดำเนินการ

1. ผู้วิจัยทักทายนักเรียนแล้วถามถึงสิ่งที่ได้นำไปใช้จากกิจกรรมครั้งที่ผ่านมา แล้วผู้วิจัยแจกกระดาษรูปหัวใจ ให้นักเรียนคนละ 1 ดวง พร้อมกับไหมพรม แล้วให้นักเรียนเขียนสิ่งที่ได้รับจากกิจกรรมพัฒนาสมรรถนะทางสังคม ความประทับใจและคำสัญญาเมื่อเสร็จจากการเข้าร่วมกิจกรรม

2. ผู้วิจัยให้นักเรียนไปเอากระดาษรูปหัวใจของแต่ละคนจากกิจกรรมครั้งที่ 1 ที่แขวนไว้กับต้นไม้ที่เตรียมมา แล้วให้นักเรียนดูสิ่งที่คาดหวังกับสิ่งที่ได้รับจากกิจกรรมพัฒนาสมรรถนะทางสังคม

3. ผู้วิจัยสอบถามนักเรียนถึงความสอดคล้องของสิ่งที่คาดหวังกับสิ่งที่นักเรียนได้รับจากกิจกรรมพัฒนาสมรรถนะทางสังคม แล้วให้นักเรียนนำกระดาษรูปหัวใจทั้ง 2 ดวง ไปแขวนไว้กับต้นไม้ที่ผู้วิจัยเตรียมมา

4. ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติมในแต่ละกิจกรรมทั้ง 12 กิจกรรม

5. ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความรู้สึกในการเข้าร่วมกิจกรรม

6. ผู้วิจัยได้สรุปเพิ่มเติมว่าจากกิจกรรมที่ได้จัดไปทั้ง 12 ครั้ง เป็นกิจกรรมที่นักเรียนสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้และมีประโยชน์

7. ผู้วิจัยให้นักเรียนทำแบบสอบถามสมรรถนะทางสังคม

การประเมินผล

1. ประเมินจากการแสดงความคิดเห็นและการสรุปผลที่ได้จากการเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อพัฒนาสมรรถนะทางสังคมของนักเรียน

สรุปกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาสมรรถนะทางสังคมของนักเรียน

ครั้งที่	สิ่งที่พัฒนา	จุดมุ่งหมาย	เทคนิคที่ใช้
1	ปฐมนิเทศ	1. เพื่อสร้างสัมพันธภาพระหว่างผู้วิจัยกับนักเรียนในกลุ่ม และเพื่อสร้างสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนภายในกลุ่มให้รู้จักกันมากขึ้น 2. เพื่อให้นักเรียนทราบและเข้าใจถึงวัตถุประสงค์วิธีการ กฎระเบียบ บทบาทหน้าที่ของผู้วิจัยและของนักเรียนในการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม รวมทั้งวัน เวลา และสถานที่ในการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม 3. เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมที่จะเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม	-
2	การกำกับตนเอง	เพื่อให้นักเรียนรับรู้อารมณ์ของตนเอง รู้จักการควบคุมอารมณ์ของตนเอง และแสดงออกของพฤติกรรมได้อย่างเหมาะสม	- เกม - กรณีตัวอย่าง
3	การกำกับตนเอง	เพื่อให้นักเรียนรู้จักการควบคุมอารมณ์ของตนเอง และแสดงออกของพฤติกรรมได้อย่างเหมาะสม	- กรณีตัวอย่าง
4	การกำกับตนเอง	เพื่อให้นักเรียนรู้จักการควบคุมอารมณ์ของตนเอง เมื่อเกิดอารมณ์โกรธ และแสดงออกของพฤติกรรมได้อย่างเหมาะสม	- กรณีตัวอย่าง
5	การสื่อสาร	เพื่อให้นักเรียนได้ทราบเทคนิคการรับฟังผู้อื่นอย่างตั้งใจ การแสดงออกทางท่าทางการตอบสนองในการสื่อสารกับผู้อื่น รวมถึงการให้ข้อมูลย้อนกลับบุคคลอื่นได้อย่างเหมาะสม	- สถานการณ์สมมติ
6	การสื่อสาร	เพื่อให้นักเรียนเห็นความสำคัญของการสื่อสารจากผู้อื่น การให้ข้อมูลย้อนกลับบุคคลอื่นได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม	- เกม
7	ทักษะทางสังคม	เพื่อให้นักเรียนได้แสดงถึงการให้ความช่วยเหลือ การให้ความร่วมมือ การแบ่งปันในการทำกิจกรรมที่ได้รับมอบหมาย	- เกม
8	ทักษะทางสังคม	เพื่อให้นักเรียนได้แสดงถึงการให้ความช่วยเหลือ การให้ความร่วมมือ การแบ่งปันในการทำกิจกรรมที่ได้รับมอบหมาย การเสียสละต่อส่วนรวม	- สถานการณ์สมมติ

ครั้งที่	สิ่งที่พัฒนา	จุดมุ่งหมาย	เทคนิคที่ใช้
9	ทักษะทางสังคม	เพื่อให้นักเรียนได้แสดงถึงการให้ความช่วยเหลือ การให้ความร่วมมือ การแบ่งปัน การเสียสละ และการแสดงถึงความเป็นมิตรกับบุคคลอื่นในสังคม	- เกม - บทบาทสมมติ
10	การตัดสินใจทางสังคม	เพื่อให้นักเรียนได้รู้จักงานแก้ปัญหา พิจารณาหาวิธีการแก้ปัญหาที่เหมาะสม พิจารณาทางเลือก และปฏิบัติต่อทางเลือกที่ดีที่สุด	- สถานการณ์สมมติ
11	การตัดสินใจทางสังคม	เพื่อให้นักเรียนได้พิจารณาหาวิธีการแก้ปัญหาที่เหมาะสม พิจารณาทางเลือก ใช้เหตุผลในการตัดสินใจ	- เกมบวกเลข - สถานการณ์สมมติ
12	ปัจเจกนิเทศ	1. เพื่อให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นถึงการเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อพัฒนาสมรรถนะทางสังคม 2. เพื่อสรุปผลผลที่ได้จากการเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อพัฒนาสมรรถนะทางสังคมและการนำไปประยุกต์ใช้	-

ภาคผนวก ข
แบบบันทึกการเรียนรู้

แบบบันทึกการเรียนรู้

ชื่อ.....นามสกุล.....ชั้น.....

กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ในข้อที่ตรงกับความรู้สึกของท่านมากที่สุดจากการเข้าร่วมกิจกรรม

1. นักเรียนมีความพึงพอใจต่อรูปแบบกิจกรรม

พอใจมากที่สุด

พอใจมาก

พอใจน้อย

พอใจน้อยที่สุด

2. นักเรียนสามารถนำความรู้หรือข้อคิดที่ได้จากการเข้าร่วมกิจกรรมไปใช้ในการเรียนได้

ใช้ได้มากที่สุด

ใช้ได้มาก

ใช้ได้น้อย

ใช้ได้น้อยที่สุด

3. การเข้าร่วมกิจกรรมในครั้งนี้นักเรียนมีความรู้สึกอย่างไร

.....

.....

.....

4. ประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรม

.....

.....

.....

5. ข้อเสนอแนะจากการเข้าร่วมกิจกรรม

.....

.....

.....

ภาคผนวก ข
ผลการสรุปข้อคิดเห็นของนักเรียนต่อการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มแต่ละครั้งจากการบันทึก

ผลการสรุปข้อคิดเห็นของนักเรียนต่อการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มแต่ละครั้งจากการบันทึก

ผลการสรุปข้อคิดเห็นจากแบบบันทึกของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้กิจกรรมในแต่ละครั้งของกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาสมรรถนะทางสังคม ครั้งที่ 1 ถึงครั้งที่ 12

ครั้งที่ 1 ปฐมนิเทศ

เพื่อสร้างสัมพันธภาพระหว่างผู้วิจัยกับนักเรียนในกลุ่ม และเพื่อให้นักเรียนทราบและเข้าใจถึงวัตถุประสงค์ วิธีการ กฎระเบียบ บทบาทหน้าที่ของผู้วิจัยและนักเรียน รวมทั้งวัน เวลา และสถานที่ในการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม หลังจากการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม พบว่า นักเรียนมีสัมพันธภาพที่ดีกับผู้วิจัย รวมไปถึงนักเรียนเข้าใจถึงวัตถุประสงค์ วิธีการ กฎระเบียบ หน้าที่ของนักเรียนในการเข้าร่วมกิจกรรม

ครั้งที่ 2 อารมณ์ของฉัน

เพื่อให้นักเรียนได้รับรู้อารมณ์ของตนเอง รู้จักการควบคุมอารมณ์ และแสดงพฤติกรรมได้อย่างเหมาะสม เทคนิคที่ใช้ คือ เกมตัวตลก กรณีตัวอย่างเรื่องอารมณ์ของฉันที่ไม่เหมาะสม และ กรณีตัวอย่างเรื่องอารมณ์ของฉันที่เหมาะสม ภายหลังจากการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม พบว่า นักเรียนได้รู้อารมณ์ของตนเอง รู้จักการควบคุมอารมณ์ และการใช้อารมณ์ของตนเอง เช่น “ถ้าเพื่อนทะเลาะกับเราก็ไม่ควรไปพูดต่อล้อต่อเถียงกับเพื่อน ควรบอกเพื่อนไปว่าวันนี้เราคงคุยกันไม่รู้เรื่องไว้คุยกันวันหลัง” นักเรียนสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น “เมื่อเพื่อนทำให้เราโกรธเราก็พยายามสงบสติอารมณ์อาจจะด้วยวิธีการฟังเพลง อ่านหนังสือการ์ตูน หรือนับหนึ่งถึงสิบ”

ครั้งที่ 3 การควบคุมอารมณ์

เพื่อให้นักเรียนได้รู้จักการควบคุมอารมณ์ และแสดงพฤติกรรมได้อย่างเหมาะสม เทคนิคที่ใช้ คือ กรณีตัวอย่างของโชค ภายหลังจากการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม พบว่า นักเรียนได้เรียนรู้การควบคุมอารมณ์ของตนเอง สามารถควบคุมอารมณ์ของตนเองได้ และสามารถแสดงพฤติกรรมได้อย่างเหมาะสม เช่น “ก่อนที่เราจะทำอะไรเราต้องใช้เหตุผล ต้องรู้จักควบคุมอารมณ์ไม่ว่าเพื่อนจะว่าเราก็ตามเราก็ไม่ควรโต้ตอบโดยเราอาจจะถามเพื่อนว่าเราทำอะไรให้เธอโกรธถึงว่าเรา”

นักเรียนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น “ฉันจะนำไปใช้ในชีวิตประจำวันคือเมื่อเพื่อนมาล้อว่าเราเป็นคนโง่ ฉันก็จะไม่ได้ตอบแต่จะดูว่าตนเองเป็นเหมือนที่เขาพูดหรือเปล่า”

ครั้งที่ 4 อย่าใส่ใจ

เพื่อให้นักเรียนได้รู้จักการควบคุมอารมณ์ของตนเองเมื่อเกิดอารมณ์โกรธ และสามารถแสดงพฤติกรรมได้อย่างเหมาะสม เทคนิคที่ใช้ คือ กรณีตัวอย่างอย่าใส่ใจ ภายหลังการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม พบว่า นักเรียนสามารถบอกวิธีการควบคุมอารมณ์ของตนเองเมื่อเกิดความโกรธได้ และนักเรียนสามารถแสดงพฤติกรรมได้อย่างเหมาะสม เช่น “สิ่งที่ได้เรียนรู้คือการไม่ใส่ใจเพื่อนที่พูดไม่ดีกับเราและไม่ใส่ใจในสิ่งที่เพื่อนทำให้เราโกรธ” สิ่งที่นักเรียนนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น “เมื่อเกิดความโกรธเราต้องระงับอารมณ์และอาจจะฟังเพลงหรือคุยโทรศัพท์” และ “ก่อนที่จะทำอะไรต้องใช้สติ ระงับอารมณ์ ไม่เห็นแก่ตัวและไม่ดูถูกเพื่อน”

ครั้งที่ 5 การฟังที่ดี

เพื่อให้นักเรียนได้รู้เทคนิคการรับฟังผู้อื่น การแสดงออกในการสื่อสารกับผู้อื่น รวมถึงการให้ข้อมูลย้อนกลับบุคคลอื่นได้อย่างเหมาะสม เทคนิคที่ใช้ สถานการณ์สมมติเรื่องการสื่อสาร ภายหลังการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม พบว่า นักเรียนได้รู้ถึงเทคนิคการรับฟังผู้อื่นอย่างตั้งใจ และสามารถนำไปใช้ได้ถูกต้อง นักเรียนสามารถแสดงออกในระหว่างการสื่อสารกับบุคคลอื่นได้ และให้ข้อมูลย้อนกลับบุคคลอื่นได้อย่างเหมาะสม เช่น “ต้องตั้งใจฟัง ไม่ควรพูดแทรก ไม่ควรพูดในขณะที่มีคนอื่นกำลังพูดเมื่อมีคนพูดก็ต้องมีคนฟัง” สิ่งที่นักเรียนนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น “เวลามีคนพูดเราก็ต้องตั้งใจฟัง และเวลาที่เขาขอข้อเสนอจากเราเราก็ต้องตอบเขาหรือถ้าเขาให้เราพูดเราก็ต้องเป็นผู้พูดและผู้ฟังที่ดี”

ครั้งที่ 6 ตั้งใจฟัง

เพื่อให้นักเรียนเห็นความสำคัญของการสื่อสารจากผู้อื่น การให้ข้อมูลย้อนกลับบุคคลอื่นได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม เทคนิคที่ใช้ เกมกระชิบ ภายหลังการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม พบว่า นักเรียนเห็นความสำคัญของการสื่อสารจากบุคคลอื่นมากขึ้น และนักเรียนสามารถให้ข้อมูลย้อนกลับได้ถูกต้องเหมาะสม เช่น “เราต้องเห็นความสำคัญต้องตั้งใจฟังเมื่อมีคนอื่นพูดก็ต้องฟัง”

และเมื่อเขาให้เราพูดเราก็ต้องความคิดเห็นของเราด้วยความจริงใจ” สิ่งที่น่าไปใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น “เราควรตั้งใจฟังในขณะที่คนอื่นพูดและไม่ควรพูดขึ้นโดยที่คนอื่นยังพูดไม่จบและควรใช้สมาธิในการฟังจะได้ทำให้เรารู้ว่าเขาพูดอะไร”

ครั้งที่ 7 โยนไข่

เพื่อให้นักเรียนได้แสดงถึงการให้ความช่วยเหลือ การให้ความร่วมมือ การแบ่งปัน เทคนิคที่ใช้ เกมโยนไข่ ภายหลังจากเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม พบว่า นักเรียนรู้ถึงการให้ความช่วยเหลือและสามารถให้ความช่วยเหลือ ให้ความร่วมมือ แบ่งปันกับบุคคลอื่นได้ เช่น “สิ่งที่ได้เรียนรู้ในกิจกรรมในครั้งนี้ คือ การช่วยเหลือ การแบ่งปัน การทำงานกลุ่มร่วมกันต้องมีความสามัคคี” สิ่งที่นักเรียนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น “สิ่งที่นำไปใช้ใน ชีวิตประจำวัน ในการอยู่ร่วมกันกับคนอื่นเราต้องมีการให้ความช่วยเหลือ การแบ่งปัน การพึ่งพาอาศัยกัน และความสามัคคี”

ครั้งที่ 8 น้ำเอ๋ยน้ำใจ

เพื่อให้นักเรียนได้แสดงถึงการให้ความช่วยเหลือ การให้ความร่วมมือ การแบ่งปัน การเสียดสีต่อส่วนรวม เทคนิคที่ใช้ สถานการณ์สมมติบทบาทหน้าที่ของฉัน ภายหลังจากเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม พบว่า นักเรียนสามารถให้ความช่วยเหลือ ให้ความร่วมมือ แบ่งปัน และเสียดสีได้ เช่น “การแบ่งปันน้ำใจให้กับผู้อื่น เมื่อเพื่อนมีปัญหาเราอาจจะให้กำลังใจเพื่อนหรืออาจจะอยู่เป็นเพื่อนเพื่อนก็ได้” สิ่งที่นักเรียนสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น “มีน้ำใจให้กับเพื่อน และใช้การพึ่งพาอาศัยกันเวลาเพื่อนไม่มีปากกาเราก็ให้เพื่อนยืม เวลาเราไม่มีปากกาเพื่อนก็จะทำกับเราเหมือนเราทำกับเขา การมีน้ำใจและการแบ่งปันจะไม่มีวันสิ้นสุด”

ครั้งที่ 9 ร่วมแรงร่วมใจ

เพื่อให้นักเรียนได้แสดงถึงการให้ความช่วยเหลือ การให้ความร่วมมือ การแบ่งปัน การเสียดสี และความเป็นมิตรกับบุคคลอื่น เทคนิคที่ใช้ เกมร่วมแรงร่วมใจ บทบาทสมมติเรื่องเพื่อนใหม่ ภายหลังจากเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม พบว่า นักเรียนสามารถให้ความช่วยเหลือ ให้ความร่วมมือ แบ่งปัน เสียดสี เป็นมิตรกับบุคคลอื่นในสังคม และนักเรียนสามารถนำไป

ประยุกต์ให้ได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม เช่น “ได้เรียนรู้การแสดงถึงความเป็นมิตรกับบุคคลอื่น การไม่เห็นแก่ตัว และการมีน้ำใจต่อเพื่อนและบุคคลอื่น ได้เรียนรู้การร่วมแรงร่วมใจ และการช่วยเหลือกันเป็นกลุ่ม” สิ่งที่นักเรียนสามารถนำไปใช้ เช่น “เมื่อเวลาที่มีเพื่อนใหม่เราควรช่วยเหลือเพื่อน แบ่งปันน้ำใจให้กับเพื่อนและแสดงความเป็นมิตรกับเพื่อนใหม่”

ครั้งที่ 10 ปัญหาไม่ว่าง

เพื่อให้นักเรียนได้รู้จักจำแนกปัญหา พิจารณาหาวิธีการแก้ปัญหา พิจารณาทางเลือก เทคนิคที่ใช้ สถานการณ์สมมติเรื่องปัญหาไม่ว่าง ภายหลังจากเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม พบว่า นักเรียนสามารถหาวิธีการแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม สามารถพิจารณาทางเลือกได้ เช่น “การแก้ปัญหาเมื่อเรามีปัญหา เราต้องพิจารณาทางเลือก หาวิธีการแก้ปัญหาที่เหมาะสม” สิ่งที่นักเรียนนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น “เวลาที่เรามีปัญหาหรือเพื่อนมีปัญหา เราต้องหาสาเหตุของปัญหาก่อนแล้วค่อยหาแนวทางในการแก้ปัญหา”

ครั้งที่ 11 ช่วยคิดหน่อย

เพื่อให้นักเรียนพิจารณาหาวิธีการแก้ปัญหา และใช้เหตุผลในการตัดสินใจ เทคนิคที่ใช้ เกมบวกลบ สถานการณ์สมมติเรื่องช่วยคิดหน่อย ภายหลังจากเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม พบว่า นักเรียนสามารถหาวิธีการแก้ปัญหาที่เหมาะสม และสามารถใช้เหตุผลในการตัดสินใจ ในการแก้ปัญหาต่างได้ เช่น “ฉันได้เรียนรู้ว่า เมื่อเกิดปัญหาเราต้องหาวิธีการแก้ปัญหาที่เหมาะสม และหาทางเลือกในการแก้ปัญหา และต้องใช้เหตุผลในการตัดสินใจอย่าตัดสินใจโดยใช้ความรู้สึก” สิ่งที่นักเรียนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น “เมื่อนั้นเกิดปัญหาไม่ว่าจะเป็นปัญหาด้านการเรียน หรือปัญหาอื่น ๆ ต้องหาวิธีการที่เหมาะสม เช่น เรียนเลขไม่เก่ง เราต้องรู้ก่อนว่าสาเหตุมาจากอะไร มาจากเราไม่เข้าใจในเนื้อหา เราก็แก้ปัญหาโดยการขยัน ตั้งใจเรียน และต้องส่งการบ้าน”

ครั้งที่ 12 ปัจฉิมนิเทศ “ใครได้อะไรบ้าง”

เพื่อให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นในการเข้าร่วมกิจกรรม และสรุปผลที่ได้จากการเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อพัฒนาสมรรถนะทางสังคม ภายหลังจากเข้าร่วมกิจกรรม พบว่า นักเรียนได้

แสดงความคิดเห็นที่เข้าร่วมกิจกรรม และสามารถสรุปผลที่ได้จากการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาสมรรถนะทางสังคม เช่น “อยากให้มีกิจกรรมอย่างนี้อีกเพราะสามารถพัฒนาตัวเองได้” และจากที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาสมรรถนะทางสังคมนักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น “การเข้าร่วมกิจกรรมในครั้งนี้สามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในชีวิตประจำวันและสามารถใช้ในการปรับตัวเองให้ดีขึ้น”

จากแบบบันทึกในการเข้ากิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาสมรรถนะทางสังคม พบว่า นักเรียนได้เรียนรู้ และเข้าใจในเนื้อหาในแต่ละครั้ง เช่น ด้านการกำกับตนเอง นักเรียนได้เรียนรู้เรื่อง การรับรู้อารมณ์ การควบคุมอารมณ์ของตนเอง และการแสดงพฤติกรรมได้อย่างเหมาะสม ด้านการสื่อสาร นักเรียนได้เรียนรู้ถึง การสื่อสารพูดคุยกับบุคคลอื่น การรับฟังบุคคลอื่นอย่างตั้งใจ และการให้ข้อมูลย้อนกลับบุคคลอื่นได้อย่างเหมาะสม ด้านทักษะทางสังคม ได้เรียนรู้ การให้ความร่วมมือ การให้ความช่วยเหลือ การแบ่งปัน ความเสียสละต่อส่วนรวม และด้านการตัดสินใจทางสังคม ได้เรียนรู้ การพิจารณาหาวิธีการแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม รู้จักการจำแนกปัญหาพิจารณาทางเลือกและใช้เหตุผลในการตัดสินใจ สิ่งที่นักเรียนได้เรียนรู้แต่ละกิจกรรมส่งผลให้นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้แต่ละกิจกรรมไปเป็นแนวทางในการนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

ตารางผนวกที่ 4 ร้อยละของการประเมินความคิดเห็นในการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาสมรรถนะทางสังคมทั้ง 12 ครั้ง

ข้อ	ระดับความคิดเห็น			
	มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด
1. นักเรียนมีความพึงพอใจต่อรูปแบบกิจกรรม	36.66	63.33	-	-
2. นักเรียนสามารถนำความรู้หรือข้อคิดที่ได้จากการ เข้าร่วมกิจกรรมไปใช้ในการเรียนได้	40	53.33	6.66	-

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตารางที่ 11 พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อรูปแบบกิจกรรม โดยมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 63.33 รองลงมา มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 36.66 และนักเรียนสามารถนำความรู้หรือข้อคิดที่ได้จากการเข้าร่วมกิจกรรมไปใช้ในการเรียนได้ มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ

53.33 รองลงมา มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 40 สุดท้าย มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย คิดเป็นร้อยละ 6.66 ตามลำดับ

ตารางผนวกที่ 5 จำนวนร้อยละการแสดงความรู้สึกในการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนา
สมรรถนะทางสังคม

ข้อความ	ความคิดเห็น			
	รู้สึกพอใจและ ประทับใจ	รู้สึกดีที่ได้เข้า ร่วมกิจกรรม	รู้สึกสนุกและได้ ความรู้	รู้สึกดีใจที่ได้เข้า ร่วมกิจกรรม
การเข้าร่วมกิจกรรมในครั้งนี้ นักเรียนมีความรู้สึกอย่างไร	33.33	30	20	16.66

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตารางที่ 12 พบว่า การเข้าร่วมกิจกรรมในครั้งนี้ นักเรียนมีความรู้สึกพอใจและประทับใจ คิดเป็นร้อยละ 33.33 รองลงมา มีความรู้สึกดีที่ได้เข้าร่วมกิจกรรม คิดเป็นร้อยละ 30 รู้สึกสนุกและได้ความรู้ คิดเป็นร้อยละ 20 และสุดท้าย นักเรียนมีความรู้สึกดีใจที่ได้เข้าร่วมกิจกรรม คิดเป็นร้อยละ 16.66 ตามลำดับ

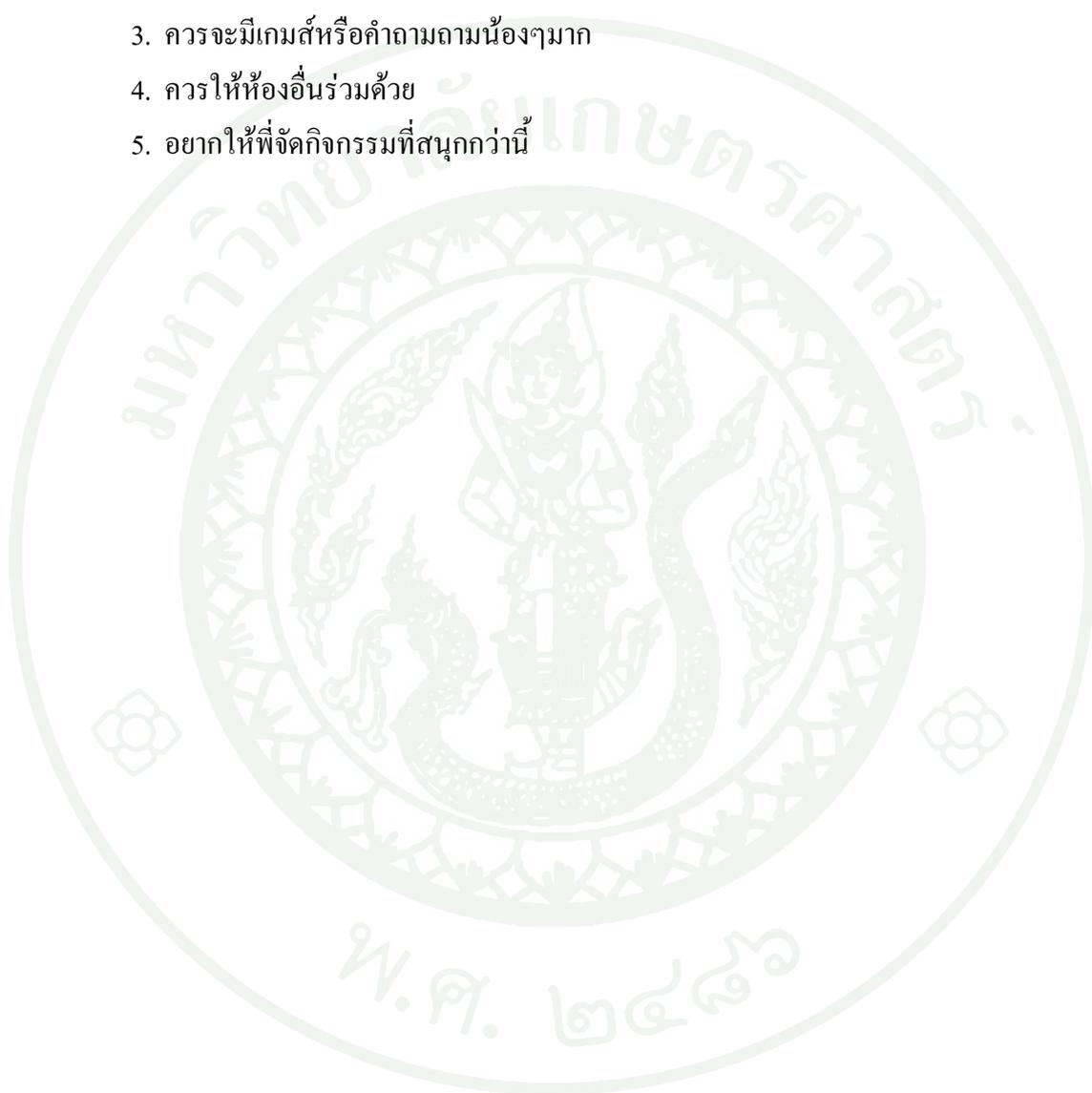
ตารางผนวกที่ 6 จำนวนร้อยละของประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนา
สมรรถนะทางสังคม

ข้อความ	ความคิดเห็น		
	ได้ความรู้	สามารถนำไปใช้ใน ชีวิตประจำวัน	ได้ประโยชน์จากการ เข้าร่วมกิจกรรม
ประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้า ร่วมกิจกรรม	36.66	33.33	30

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตารางที่ 13 พบว่า ประโยชน์ที่นักเรียนได้รับมากที่สุด คือ ได้ความรู้ คิดเป็นร้อยละ 36.66 รองลงมาที่นักเรียนได้รับประโยชน์ คือ สามารถนำไปใช้ใน
ชีวิตประจำวัน คิดเป็นร้อยละ 33.33 และสุดท้าย คือ ได้ประโยชน์จากการเข้าร่วมกิจกรรม คิด
เป็นร้อยละ 30 ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะจากการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาสมรรถนะทางสังคม

1. ควรมาสอนหลายๆครั้ง
2. ควรให้มีการจัดกิจกรรมแบบนี้อีกต่อไปทุกๆ 1 ปี
3. ควรจะมีเกมส์หรือคำถามถามน้องๆมาก
4. ควรให้ห้องอื่นร่วมด้วย
5. อยากให้พี่จัดกิจกรรมที่สนุกกว่านี้

ประวัติการศึกษา และการทำงาน

ชื่อ – นามสกุล	นางสาวฐิติรัตน์ คล่องดี
วัน เดือน ปี ที่เกิด	วันที่ 3 เดือนธันวาคม พ.ศ. 2527
สถานที่เกิด	จังหวัดมุกดาหาร
ประวัติการศึกษา	วิทยาศาสตรบัณฑิต (สัตวศาสตร์) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	76 หมู่ 6 บ้านแซ่ ตำบลบ้านค้อ อำเภอคำชะอี จังหวัดมุกดาหาร 49110

